

LÄS OM: spår från förr/måsens lyxboende/lotsön sävö/bondens fordon/lidös hjälte/
hitta hitta ut/stora fjäderägg/ålands häxa/vals i furusund/nya idöborg

magasinSKÄRGÅRD.

sinne/smak/sevärdheter

Läs mer om måsarnas lustiga
boplatser på sid 16.

Varsågod!
Magasinet är gratis.

»Sommaren är då vi vill vara utomhus, helst hela dygnet. Natten och tidig morgon är ofta den mest bedårande och meditativa tiden. När solen går ner eller snart upp. Det är lugnt och stilla, med magiskt ljus och endast fåglarna hörs.«

8

#2-2021

VI TAR HAND OM SKÄRGÅRDEN

Skärgårdsstiftelsen tar hand om skärgårdsnaturen och ser till att det finns gästhamnar, värdshus och vandrarhem för dig att besöka. Vi värnar om skärgården över och under ytan i 40 naturreservat.

Som stödjande Skärgårdsvän bidrar du till arbetet med att bevara och utveckla Stockholms skärgård.

Foto: Mats Lindfors

SKÄRGÅRDSVÄN

Använd QR-koden för att enkelt bli stödjande Skärgårdsvän.

SERVICEMÄRKE

Använd QR-koden för att enkelt skaffa Servicemärket.

MÅNADSGIVARE

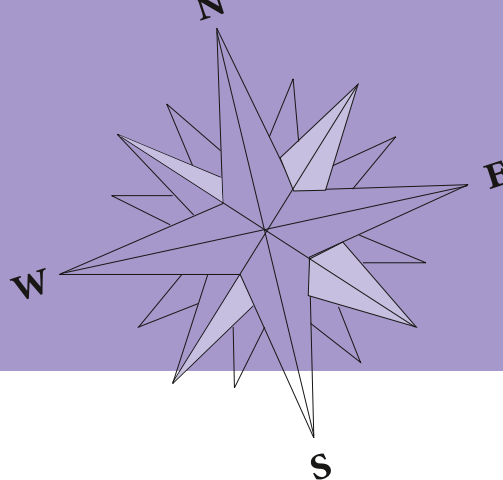
Använd QR-koden för att enkelt bli månadsgivare.

GE EN GÅVA

En gåva Swishar du enkelt.
Swish: 123 661 75 00

Inne vara ute (och ute vara inne)

Sommaren är då vi vill vara utomhus, helst hela dygnet. Natten och tidig morgon är ofta den mest bedärmande och meditativa tiden. När solen går ner eller snart upp. Det är lugnt och stilla, med magiskt ljus och endast fåglarna hörs. Koltrasten sjunger vackra melodier som det är hart när omöjliga att tröttna på. Väl kvalificerad att delta i »mellon«. Till och med mäsarnas höga skrin skulle kvala in likt årets vinnande hårdrockarlåt. Och vi blir smått avis på deras häftiga boplatser. I en takränna, överst på en hög badstege, i en blomkruka eller ombord på en vägfärja. Alla har de havsutsikt som inte går av för hackor, inte »sjöglimt« (om man kisar) som det kan stå i mäklarnas annonser. Här snackar vi bästa läget. Det har mäsarna lagt beslag på. På gott och ont.

Vi ger även tips på aktiviteter och sevärda platser. Som åtnjuts bäst? Just det, UTE. Med appen »Fornsök« kan du hitta till öarnas fornminnen. Labyrinter, kompassrosor, gravar, ryssugnar, ruiner och ristningar. Alla bär på sin egen historia. Fyrplatsen Stora Fjäderägg utanför Umeå i Norra Kvarnen är särskilt rik på forn lämningar. Ta med ön på din »bucketlist« om du inte redan gjort det. Historiskt blir det också när vi berättar om Ålands första häxa, Lisbeta Skarp, i sommar föremål för en ny opera.

Samt när vi grottar ner oss i Lidös store sjöfarare Matts Holmers otroligt spännande och tursamma liv. Som en saga – fast sann. Nostalgiskt blir det när vi kikar in i Traktorklubben Norrteljes museum. Av olika skäl. Kanske saknar vi hästen i jordbruket eller så minns vi barndomen på en bondgård och den mäktiga känslan av att styra ett så kraftfullt fordon.

Den forna lotsön Sävö i södra skärgården bjuder på både historisk jordbruksmark, fika under ett valnötsträd, skydd för vinden i en träskulptur, besök i ett lotsmuseum samt möjlighet att vandra Sörmlandsleden. Ut och vandrar i naturen gör ju allt fler. Med Hitta Ut:s orienteringskarta får du hjälp att finna nya ställen. Du aktiverar både kropp och knopp i jakten på alla »checkpoints« och kan vinna fina priser. När du ändå är ute och promenerar, passa på att kasta ett gott öga till tallen. Detta fantasifullt formade träd som växer nästan överallt.

Korta och knotiga, långa och spikraka, ja det finns alla modesjanger. Visste du att de enligt folktron lindrar olika sjukdomar, som värk till exempel? Så ut och skogsbada i sommar, krama ett träd. Rena hälsokuren sägs det.

/ KRAM REDAKTÖREN

»Natten och tidig morgon är ofta den mest bedärmande och meditativa tiden.«

SVERIGES NATURLIGASTE FRISKVÅRDSPOJEKT

Enkelt sätt att få motion
Upptäck nya och vackra platser
www.orientering.se/hittaut/norrtalje

hittaut
norrtälje

Information om Hittaut Norrtälje

Du letar checkpoints i din omgivning. Registrera dem och ha chans att vinna fina priser. Allt är gratis. Pågår april-september 2021.
www.orientering.se/hittaut/norrtalje
norrtalje@hittaut.nu

Din hyresvärd i Roslagen!

Över 2 000 lägenheter i Norrtälje, Rimbo, Hallstavik och Älmsta.

Ställ dig i vår kostnadsfria bostadskö idag för ett bekymmersfritt framtida boende.

**Roslags
bostäder**

0176-20 75 00
www.roslagsbostader.se

FOTO: MARTIN LOOGNA

Hallå där!

Jari Cennet Tammi från The Reef Swim Camp

Du ska simma nästan 30 mil från Oaxen i söder till Öregrund i norr, varför?

– Under hösten när simhallarna stängde sköt mitt kolesterol i taket vilket uppdagades när jag lämnade blodprover inför min knäoperation. Fick då blodfettssänkande medicin och av de fick jag ont i musklerna. Tidigare när jag har kunnat träna har jag hållit mitt kolesterol på acceptabel nivå. När jag bodde i Las Palmas hade jag arytmier under flera år. Jag sa alltså till mina yngre simmarvänner att jag skulle simma snabbare än de när jag väl opererat mig, vilket jag gjorde innan jag reste till Sverige sommaren 2020. Jag var tillbaka i Las Palmas över nyår och då hängde jag inte med mina vänner i deras fart. Då fick jag idén till att göra en långsimning så att jag är i bättre form när jag återvänder till hösten, än när jag lämnade Las Palmas.

Snart ska du starta din ultrasimning, den 10 juni. Hur laddar du upp?

– I maj simmade jag 26 timmar och cyklade över 70 mil till och från träningen, så simmar jag endast en gång under helgen nu eftersom det är klokt att undvika en skada inför starten.

Du simmar ju i etapper mellan olika öar, men är det något du behöver hjälp med? Av allmänheten.

– Jag behöver framför dricksvatten då jag dricker 4,5 liter om dagen. När jag ska passera Furusundsleden och Nynäshamnleden kan det vara bra att ha en följebåt.

Loogna på Skärgårdsradion går ut med förfrågan i etern. Man kan lokalisera mig med denna länk <https://thereefswimcamp.com/Nyhetsblad/tractive-gps.html>

Efter cirka en månad väntas du vara framme i Öregrund. Blir det fest då?

– Nej, det blir det inte eftersom jag kommer att tävla i Vidösterssimmet 21 km den 14 augusti och detta är uppladdningen inför den simningen.

God simtur!

Redaktionen

ANSVARIG UTGIVARE O. REDAKTÖR Josefin Ekberg
JE Mediaproduktion
Gräddö varvsväg 12, 760 15 Gräddö
0709-701 901
josefin@magasinskargard.se
www.magasinskargard.se

ANNONSSÄLJARE Josefin Ekberg 0709-701 901,
Gabriella Fischer 070-296 14 99
OMSLAGSFOTO Roine Karlsson
FRILANSREPORTRÄR Christer Bergström / Misse Ljungström
Hélène Lundgren / Roine Karlsson / Helena Forsgård / Eva Marklund
KRÖNIKÖR Marina Lind
FORMGIVARE Caroline Liljeborg ILLUSTRATÖR Lars Holm
TRYCKERI Printall, Estland
DISTRIBUTION 75 000 ex/år (vår/sommar, vinter)
MagasinSkärgård är en fristående produkt.
För ej beställt material ansvaras ej.

Gilla oss på Facebook!

Adas VI BAKAR OCH LAGAR FRÅN GRUNDEN!
kafé & bageri

SOMMAR på Adas!

Sommartid är trädgården vårt hjärta!

Den är stor och lummig med gott om plats. Sitt i skuggan under ett äppelträd, eller vila en stund i hängmattan. Ur trädgårdslandet plockar vi bär och grönsaker som blir till bakverk och rätter för dagen.

Med ingång från gården hittar ni myBLISS butik med barn- och damkläder, leksaker och presenter

Välkommen också att checka in på **HOTELL Adas**
Öppnar under sommaren, för mer info se www.adaskafe.se

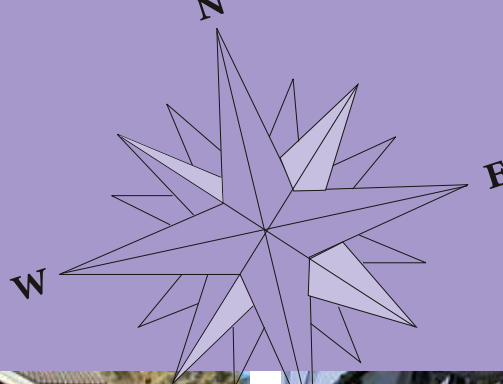
Välkommen till vår värld!

VI HAR ÖPPET ALLA DAGAR!

Norra Tullportsgatan 6 Östhammar. Tel 0173 12999

Innehåll

6

22

28

46

Spåren av historia

s 6

Runtom i skärgården döljer sig en mängd olika fornminnen som ryssugnar, labyrinter, koleragravar och ristningar. Alla bär på sin egen spännande historia. För att hitta dem kan man enkelt gå in på appen »Fornsök«.

Måsens udda boplats

s 16

Deras skrin väcker oss tidigt om morgnarna. De tigger, bajsar och lägger sina bon på konstiga ställen. En bilfärja, hängränna, badstege, blomkruka eller varsomhelst med fin utsikt. Trots irritation – ingen skärgård utan mås.

Lotsön med valnötter

s 22

Sävö mellan Trosa och Nyköping har blivit ett populärt besöksmål för turister. På den forna lotsplatsen finns idag vandringsleder, bad, bondgård, café, vandrarhem, stugor, museum, träskulptur och egenodlad valnöt.

Möjas fiskardotter

s 28

Stina Wikström har fått fisken med modersmjölken. Med en far som yrkesfiskar och föräldrarnas fiskrestaurang. Idag har Stina tagit över rodret för krogen, som har pappa Runes fisk på menyn. Lokalfiskad så det förslår.

Lidös store »sjöfararkung«

s 46

Matts Holmers liv innehöll allt för att bli en fångslände TV-dokumentär. En otrolig klassresa. Förälskelse i en mor och senare hennes dotter. Beväpnade pirater, sjönöd i storm och krokodiler. En hemligt gömd skattkista.

Orientering med Hitta Ut

s 52

Det är inne att vara ute. Med Hitta Ut:s orienteringskarta blir det också en kul jakt att finna så många markeringspinnar som möjligt. Så kallade »checkpoints« med koder att registrera på nätet. Och chans att vinna priser.

EDBLAD
i Gåsвик

BUTIK · RESTAURANG · CAFÉ

Välkommen till våra butiker i Roslagen:
Norrhälje, Öregrund, Grisslehamn och Gåsвик.

Se meny och öppettider för restaurangen i Gåsвик:
www.edblad.com/gasvik

Fornfynd i kompassen

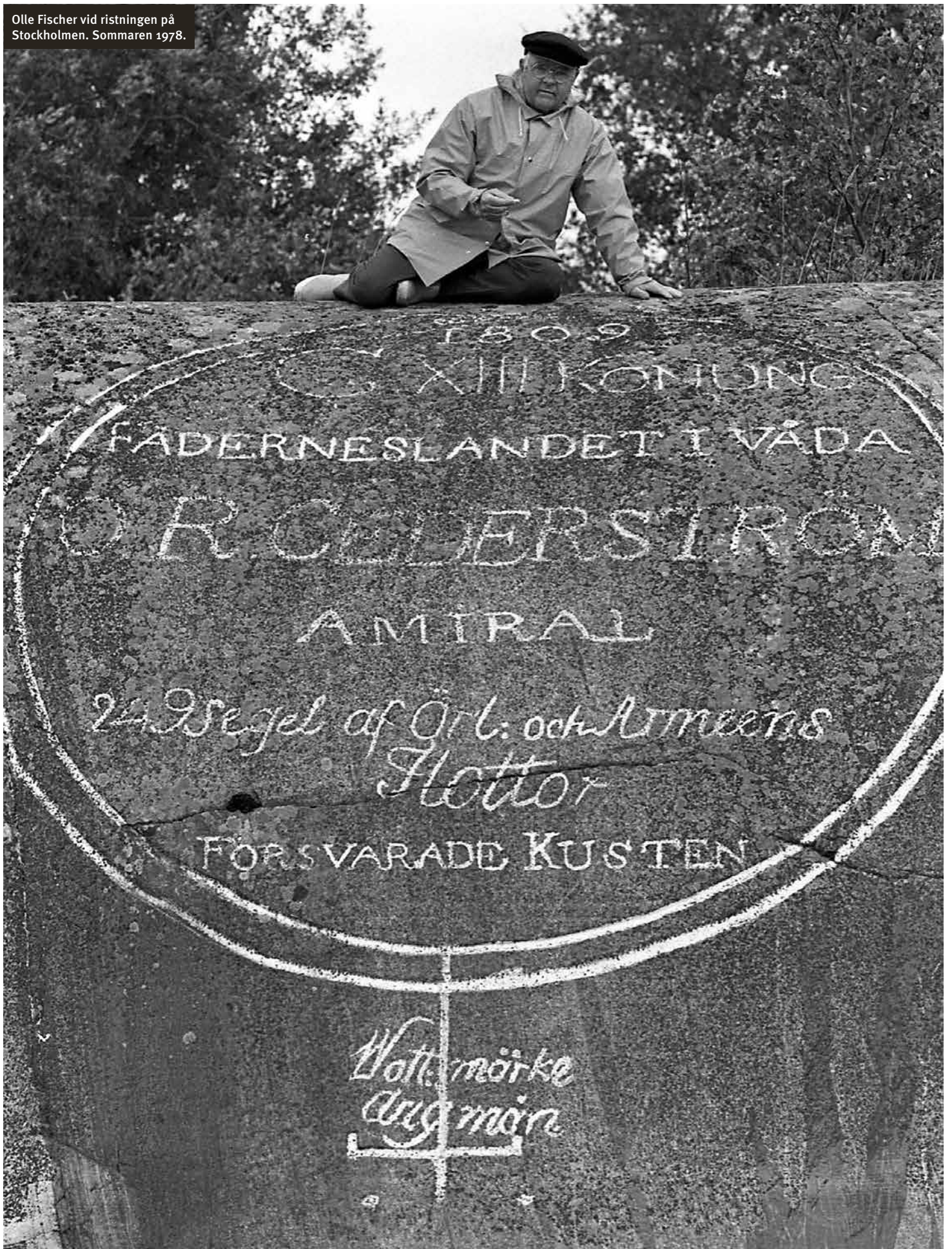
Vem kunde ana att ett par historiepassionerade äldre män skulle bli startskottet för ett gryende intresse för gamla fornminnen. Idag 40 år senare går fotograf Roine Karlsson igång på jakten efter stenlabyrinter, ristningar och ryssugnar.

TEXT O. FOTO: Roine Karlsson

De flesta labyrinter i landet härrör från 1300-talet och framåt. Många är belägna vid fiskeplatser där det ansetts ge god fångst och väder att gå i labyrinter. De är mytomspunna, och anses allmänt ha haft en kraftig magisk betydelse.

Olle Fischer vid ristningen på
Stockholmen. Sommaren 1978.

I mitten på 1980-talet fick jag och reportern Robert Collin följa med Manfred Olsson och Olle Fischer ut i skärgården på en arkeologisk expedition. De ville visa oss gamla ristningar i skärgården på Rådmansö. Jag jobbade då som fotograf på Norrtelje tidning och var inte så bevandrad i skärgården på den tiden. Tidningen hade en reportagebåt som man fick låna av en lokal båt-firma. Det här var i slutet av september och Robert körde.

Manfred och Olle var ivriga att komma i land, och jag minns hur oroliga vi var att gubbarna skulle halka på de hala klipporna. Manfred Olsson var känd för sitt historiska kunnande och hade letat upp flera fornlämningar som han ville visa oss. Manfred skrev en hel del om ristningar, labyrinter, ryssugnar i bland annat Roslagens sjöfartsminnesförenings årsbok Rospiggen.

Det här var för snart 40 år sedan och jag var då måttligt road av fornlämningar. I dag är jag i samma ålder som Manfred och Olle var då och hoppar inte lika lätt iland på hala klippor längre, och mitt intresse för fornminnen har kommit med åren. Nu när jag är ute i skärgården, spanar jag inte bara efter fågel och blommor som förut, utan även efter spår från det förflutna. Jag har inte bara återvänt till platserna Manfred och Olle visade oss, utan försöker själv hitta tecken efter tidigare generationer på andra platser i skärgården.

Det har också blivit mycket lättare med dagens moderna teknik att få information om registrerade fornlämningar och övrigt kulturhistoriskt intressant på land och i vattnet. På Riksantikvarieämbetets app »fornsök« får jag enkelt upp kartor och GPS-positioner på min smarta telefon eller datorn. Jag kan enkelt planera min utflykt hemma i förväg. På bara några kilometers avstånd från där jag befinner mig finns hundratals spännande fornlämningar att upptäcka. Appen »Fornsök« ett bra hjälpmedel för ett otränat öga.

Naturen har så mycket att berätta

Riksantikvarieämbetet har tagit fram en app som heter Fornsök.

På Kapellskäret finns bland annat ett offer för koleran begravnen.

»Fornlämningarna är skyddade enligt lag, och det är förbjudet att ta bort eller täcka över dem utan tillstånd från Länsstyrelsen.«

om man bara ger sig tid att titta efter. Kanske döljer sig en ristning i berget just där jag står. Den kan ha huggits in av en fiskare för flera hundra sedan när vädret var för dåligt för att lägga ut näten. Eller en vapensköld som högs in då en engelsk amiral ankrat upp med sin flotta på Rådmansö. Fornlämningarna är skyddade enligt lag, och det är förbjudet att ta bort eller täcka över dem utan tillstånd från Länsstyrelsen. Tyvärr har jag sett spår efter hur tältande tagit stenar från

gamla gistgårdar och husgrunder för att förankra sina tält på bergen.

Spår från kronofiske

Till öarna i Stockholms skärgård kom förr fiskare med sina familjer under vår och höst för att fiska strömming. Det kallades kronofiske och alla fick fiska där. Man var samtidigt skyldig att betala skatt till Kronan. Det fanns gott om sjöbodrar i skärgårdarna på kronfiskets tid. Man fiskade långt in på höstar och det var långt

att ro. Kronofisket avskaffades i mitten av 1800-talet. Fortfarande hittar man spår efter dessa fiskarfamiljer längst ut i skärgården. I form av ristningar och husgrunder. I litteratur med lokal skärgårdsanknytning har jag hittat spännande läsning som berättar mer om livet där ute.

I författaren och forskaren Sten Rinaldos bok »Skärgård i förvandling« som kom ut 1968 skriver han om livet och ristningarna på ögruppen Skarv i Blidö socken. Sten har även tecknat av några av ristningarna. Den äldsta är en flöjel eller kompassnål från 1622. Han skriver: »Kanske har det ristats av någon rospigg från Norrtälje eller grannsockens till staden för att huggfästa detta märkesår, då Norrtälje fick stadsprivilegium«. Nästa år firas att Norrtälje stad fyller 400 år. Får ristningen på Skarv från 1622 vara med då måntro? Stens om Bengt Rinaldo från Furusund är delägare i Skarvs skärgård och har engagerat sig i öarnas kulturhistoria. Han har gjort platsen mer känd genom skyltning och imålning av ristningarna.

Man kan även se fotografier på ristningarna när man söker på »Skarv« på Norrtälje kommuns hemsida. I författaren Anders Hedin bok »I havsbandet« som kom ut 1985 kliver han i land från sin roddbåt på flera öar i Stockholms skärgård, på spaning efter gamla bosättningar. Som läsare får jag veta en hel del intressant om det gamla utskärsfisket. Boken kompletteras med ett stort antal gamla bilder på sjöbodas och sjökort.

Magiska labyrinter

Det finns massor att upptäcka där ute. Det var inte bara fiskare och jagande skärgårdsbor som lämnade spår efter sig. Utan även ryssar. Jag har letat upp fler fornminnen, och hittat en väl bevarad ryssugn på Lidö. En lämning från rysshärjningarna på Rådmansö sommaren 1719. På skäret Bordkobben i Söderarms skärgård finns ett ryssbord av sten som jag hittade tack vare en text av Manfred Olsson i ett gammalt nummer av Rospiggen.

Efter koleraepidemin som härjade i slutet av 1800-talet finns en grav på Skeppskär från 1894 där Thomas Bleiben som dog av kolera vilar. På Fejan alldeles intill står en gammal karantänstation

Ryssugn är en enkel, kallmurad stenugn för utomhusbruk byggd av ryska soldater under deras härjningar i skärgården på 1700-talet. I ugnarna bakades enligt tradition »det mörka ryska brödet«. Omkring 400 ryssugnar har hittats i Stockholms skärgård.

kvar och på Kapellskäret finns en kolera-kyrkogård. På ön har även ätten Ridderstad en privat familjegrav. På Gisslingö, Köpmanholm och Svenska Högarna finns väl bevarade labyrinter av sten. De kallas Trojeborgar. Det lär finnas omkring 300 stycken runt om i Sverige. De flesta ligger på öar utefter kusten i anslutning till gamla fiskeplatser. De nyttjades ursprungligen om våren samband med fruktbarhetsriter.

Jag har med båt och kamera roat mig med att försöka få en bild av vad tidigare

generationer har satt för spår efter sig, och samlat på mig ett 50-tal bilder på fornfynd bara i min skärgård. Det har varit lika spännande och lärorikt varje gång jag hittat en gammal fornlämning. Ett riktigt skärgårdsäventyr som egentligen började för mig redan på 1980-talet. Att leta efter fornfynd kan liknas vid en historisk form av »geocaching« (en sport där man med gps letar gömmor med »skatter« som deltagare har placerat ut), fast där fynden kom på plats för många generationer sedan. 🐾

SVINNINGE MARINA

SPECIALITET:
Båtupptagning – segelbåtar med masten på – för bottenvätt, inspektion eller reparation. "Drive in" eller beställ tid.

SERVICE:
Motorer, propellrar och försäkringsskador.

Beställning av upptagning och information om båtplatser
Tel: 08-540 631 55 • Fax: 08-540 273 50
www.svinningemarina.se

WWW.CSWEDEN.SE

Vaxholms Hembygdsgårds Café

Här njuter du av god mat och dryck och en otrolig kakbuffé med hembakat av alla de slag. Öl från Vaxholms eget bryggeri, kaffe, vin och Champagne.

Du sitter på första parkett vid havet och kan bara njuta av atmosfären av lugn, båtar och havsluft. Vi finns i Norrhamnen i Vaxholms äldre bebyggelse.

Trädgårdsgatan 19, Vaxholm
www.facebook.com/vaxholmshembygdsgardscafe

LENA LINDERHOLM

Kastellet i Waxholm
och i Stallarholmen

www.linderholm.se

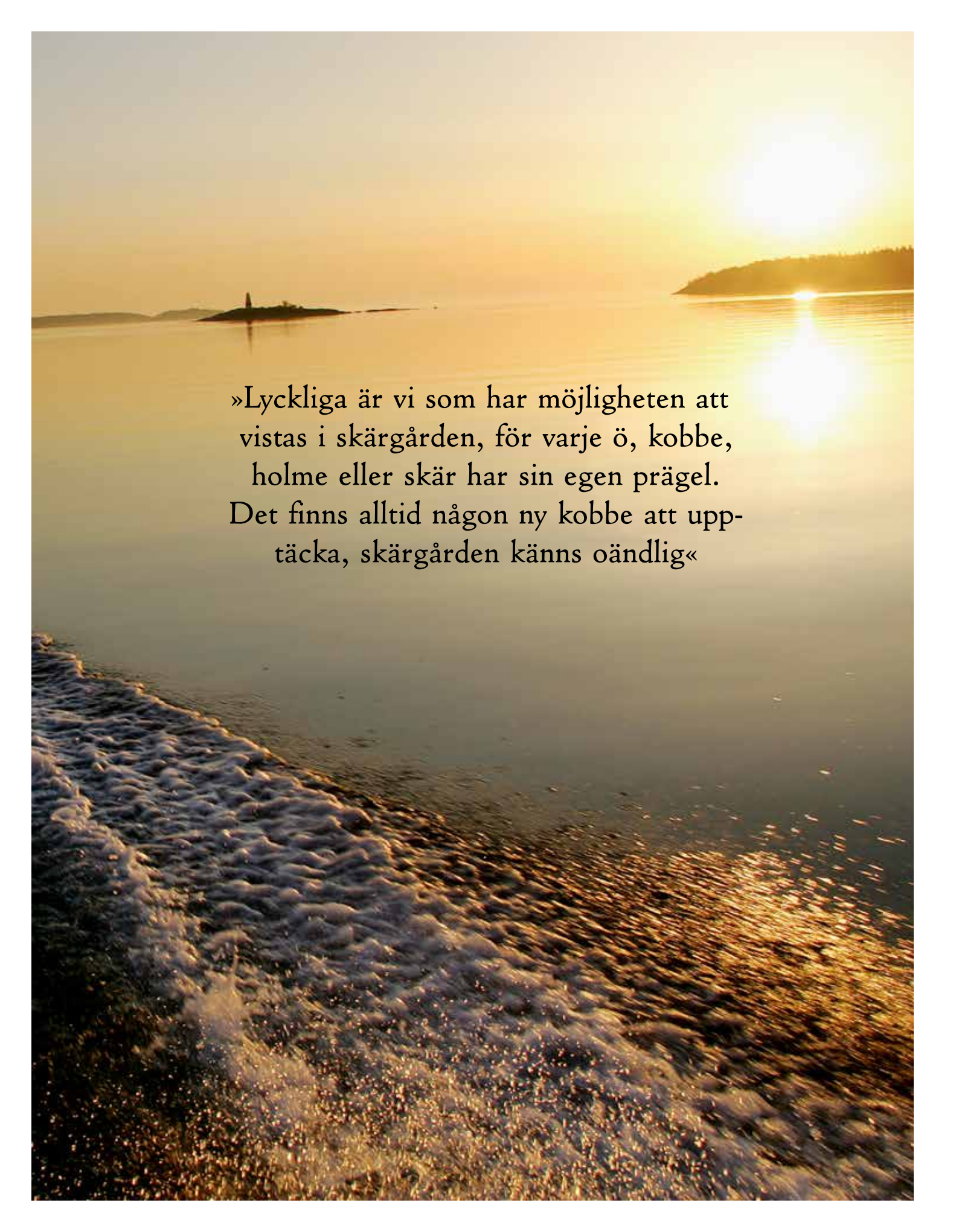
Lätt att hitta. Svårt att glömma.

WAXHOLMS HOTELL

Boka din skärgårdsupplevelse på waxholmshotell.se.

»Lyckliga är vi som har möjligheten att vistas i skärgården, för varje ö, kobbe, holme eller skär har sin egen prägel. Det finns alltid någon ny kobbe att upptäcka, skärgården känns oändlig«

Smak av skärgård

Redan i Halvkakssundet går pulsen ner. Trots att vi precis har lämnat Stockholm bakom oss med stadens brus i öronen så känner vi doften av hav.

TEXT: Marina Lind FOTO: Roine Karlsson

Från vår fritidsbåt ser jag Waxholmsbåtarna som ligger nedanför Grand Hotell. Med deras öppna visir mot kajen ser det ut som att dom ska ta en gigantisk munskåp av kajkanten. Nästan ljudlöst glider dom sen ut från kajen, jag gissar att dom är lika ivriga som oss att lämna storstaden bakom sig?

Bara någon timme bort infinder sig skärgården, alla öarna och havsbandet. Jag har lyxen att vara där året om.

Jag sitter ombord på vår båt med sjökortet i knät och låter mina fingrar följa öarna på sjökortet. Först ligger dom tätt: Vaxholm, Ramsö, Tynningö omslutna i den skyddade innerskärgården. Lite längre ut: Svartsö, Möja och Husarö. Sedan glesas de ut, där borta där man ser havet och horisonten, där ligger dom likom utkastade: Rödlöga, Lilla och Stora Nassa. Öarna bildar ett vackert pärlband, uppradade efter varandra ända ut till havsbandet. Skärgården känns levande till och med på sjökortet.

Stockholms skärgård har uppemot 30000 öar, kobbar, holmar och skär. Lyckliga är vi som har möjligheten att vistas i skärgården, för varje ö, kobbe, holme eller skär har sin egen prägel. Det finns alltid någon ny kobbe att upptäcka, skärgården känns oändlig.

Framme på ön tar jag en promenad, det är många vackra promenadstigar att upptäcka och nästan överallt kan man se havet. Jag njuter av doften av skog som blandas med havsluften.

Jag plockar en bukett, blandar blåklocka, blommande gräslök, kärleksört, strandaster och rödklint, buketten är den finaste jag sett. Jag drar ett vass-

Stockholms skärgård har uppemot 30 000 öar, kobbar, holmar och skär.

strå runt stjälkarna och ställer den i ett enkelt dricksglas på vårt bord ombord på båten.

Sjörök, blåstång, klipphällar, havsband, ejder, lanthandel, maneter, ångbåtsbrygga, martallar, fjärdar. Jag samlar på ord. Skriver ner dom i min mobil. Smakar på orden, jag tycker dom sma-

kar varmt, salt och dyrt, liksom lyxigt. Det här är inga ord man glupskt stoppar i sig, jag låter orden smälta länge på tungan. Det är som att jag får hela kakan här, halva fick jag ju i Halvkakssundet på vägen ut.

*En populär teori är att Halvkakssundet är uppkallat efter en ö i sundet som såg ut just som en kaka.

/ MARINA LIND

MARINA LIND: Boende i Vaxholm där hon är född och uppväxt. Älskar att vara i Stockholms skärgård, men även i Gryts skärgård där hennes far kommer från. Har en passion för att skriva och berätta om iakttagelser ur vardagen. Sin egen vardag delar hon med sin sambo, sina två döttrar och hunden Milou.

W

FOTO: MIA AJVIDE

Boktips
Lättläst om
skärgårds-
historia

Skärgården från då till nu

Vi känner igen Johan Bjurer för hans reportage i bland annat tidningen Skärgården. Han har skildrat skärgården i ett tjugotal år och sett vad den har att erbjuda. I sin debutbok "Skärgårdens historia", har han valt 50 korta berättelser. Boken fyller en funktion för den som enkelt vill sätta sig in i skärgårdens historia. Från dåtid med sjöslag och gamla sjöbodnar till nutid där föreningar satt nytt liv i gamla vedjakter.

Boken är rikt illustrerad med nya och gamla bilder.
/ ROINE KARLSSON

TITEL: Skärgårdens historia.
Korta berättelser - då och nu.
FÖRFATTARE: Johan Bjurer
FÖRLAG: Balkong förlag
ANTAL SIDOR: 224
CIRKAPRIS: 309 kr
ISBN: 978-91-87553-48-6

Vandring i Vänlighetens spår

Den 15 juli och 5 augusti blir två unika tillfällen att gå på stadsvandring i Norrtälje med författaren John Ajvide-Lindqvist. Han guidar till platser som förekommer i hans senaste skräckroman »Vänligheten«. Vandringen tar en timme och bokas hos Visit Roslagen. Biljett kostar 365 kr.

En av skärgårdens mest idylliska platser!

**HOTELL
RESTAURANG
GÄSTHAMN
MÖTEN & EVENTS**

ANNÖ 1811

**FURUSUND
VÄRDHUS**

Furusunds Strandväg 2
760 19 Furusund

Telefon: 0176-803 44
info@furusundvardshus.se
www.furusundvardshus.se

**Pensionat
Villa Dagmar**
FURUSUND

Rum, café
sommarloppis
galleri

Välkomna!

070-757 57 46 • 076-212 98 97
facebook.com/villadagmar
villadagmar.se

Vi kör i vått och torrt!

- Lastbåt med kran för frakt av gods
- Leverans av grus och jord i storsäck
- Utläggning av bojar och flytbryggor
- Bärning och bogsering
- Hämtning av bygg- och grovsopor
- Mark- och schaktarbete

**SKÄRGÅRDS
TJÄNSTER
YXLAN AB**

070-537 9019 www.skargardstjanst.eu

NORRA SKÄRGÅRDSTRAFIKEN AB

UTLÄGGNING AV BOJAR
SAMT FLYTBRYGGOR

TRANSPORT MED KRAN FÖR
MATERIALTRANSPORTER

BYGGER BRYGGOR

Tommy Westerman
0709-32 97 95
tommy.bygg@telia.com

Bromskärsvägen 74, 760 17 BLIDÖ

Roslagsknopen
Finns i flera storlekar
med eller utan
briljant

GULDSMEDERNA

Följ oss gärna på: [instagram@guldsmederna](https://www.instagram.com/guldsmederna)
Posthusgatan 6 · 761 24 Norrtälje · Tel. 0176 156 56

Pia Alm
Certifierad Inredare

0708-11 86 56
pia@indoorstylingdesign.se

INDOOR STYLING
&
DESIGN

Norrtälje »Roslagens huvudstad«

Namnet Norrtälje skrevs 1298 in Telgium samt 1409 Norra Tælgha. Detta har i doktrinen ansetts stå för ett med tälja besläktat namn på inbyggare: »deras som bor vid inskränningen«, med vilket avses »vid den långa viken«. Mitt igenom staden flyter Norrtäljeån. I hamnen ligger ångbåten S/S Norrtälje sedan 28 juli 1968. Båten levererades år 1900 och har trafikerat ett flertal sträckor bland annat till Åland. Idag är ångbåten en restaurang.

Visste du att Pensionat Granparken, Hotell Roslagen och Lilla Torget har varit inspelningsplatser för filmen »Ha ett underbart liv«?

JANSSONS MARKISER

Allt i solskydd

**Markiser • Persienner
Rullgardiner**

Kontakta oss gärna för gratis mättagning
Vi har flyttat till Esplanaden 14, 761 45 Norrtälje
0176-177 95 info@janssonsmarkiser.com
www.janssonsmarkiser.com

Åtellet - hotellet vid ån

0176-700 450
www.atellet.se

ÅTELLET SJÖTULLSGATAN 10, NORRTÄLJE

#atelletnorrtälje
[facebook.com/atellet](https://www.facebook.com/atellet)

Eldabutiken Norrtälje

**GENERÖS
VÄRME
ÅRET RUNT.**

Contura

CONTURA 810
ORD. PRIS FR. 15 900:-
Delbet. fr 743 kr/mån

**INSTALLERAT
OCH KLART!**
Vi är med. Hela vägen.

Låter du vem som
helst installera din
nya eldstad?
Det gör inte vi.

**CERTIFIERAD
ELDSTADINSTALLÖR**

Eldabutiken Norrtälje Storstensvägen 6 (bredvid Byggmax) | tel 0176-142 00 | norrtälje@eldabutiken.se
Öppettider: Mån-Tors 10-18, Fre 10-17 samt Lör 11-14 Stängt lördagar juni-juli-augusti.

www.eldabutiken.se **elda**

FAKTA Fiskmås

LATINSKT NAMN: Larus canus – vilket betyder »grå mås«.

TYPISKA KÄNNETECKEN: 42 cm. Grå och vit, med svartvit teckning på vingspetsarna. Svarta ögon, klen gröngul näbb och gröngula ben.

FÖDA: Lite av varje. Insekter, maskar, kräftdjur, död fisk, bär, säd och allehanda avfall.

LÄTE: Vanligaste lätet ett gällt »ki-ia«. Har även ett skrockande »kak-kak-kak«.

HÄCKAR: Ofta på klippphyllor och avsatser eller i någon klippskreva, men även på marken nära något vatten. Ibland övertar de gamla kråkböns och andra gånger kan de bygga i någon skorsten.

ÄGGEN: De tre äggen som i regel läggs i maj är olivbruna med mörkbruna fläckar. Ibland

händer det dock att man kan hitta fiskmåsågg som är blåa eller grönaktiga och helt saknar fläckar. Efter tre veckors ruvning kläcks äggen och efter ytterligare fem veckor kan ungarna flyga.

NAMNET: Fiskmås nämns första gången 1582 men är säkert äldre. »Fiske maka« nämns redan 1330, men det är osäkert om namnet verkligen avsåg fiskmåsen. Namnet syftar rimligen på artens föda. Fiskmåsen har även kallats homåka och glimås.

FLYTTAR: Under hösten flyttar de flesta fiskmåsar söderut, även om många övervintrar där det finns god tillgång på mat och öppet vatten.

BESTÅND: Det svenska beståndet av häckande fiskmåsar har uppskattats till 100 000 – 200 000 par.

Måsarna inpå knuten

De hörs mycket och är närgångna. Bajsar. Kommer i april och är överallt.

Väcker en tidigt. Läger beslag på bästa platsen. Gärna högt med utsikt över vattnet. Man kan både hata och älska dem.

Vilka då? Rätt svar: måsarna.

TEXT O. FOTO: Roine Karlsson

**PRIVAT
BRYGGA**

Bästa läget med sjöutsikt vill måsen ha.
S kyltar struntar den blankt i.

**PRIVAT
BRYGGA**

Blidöfärjans klaff tyckte denna mås var bästa platsen att lägga beslag (ägg) på.

Vi blir lika glada varje år när vårt fiskmåspar kommer tillbaka för att häcka i takrännan. På kvällen då vi äter middag sitter måsarna på taket utanför fönstret och tigger mat av oss medan vi äter. Därför ser vi till att det alltid blir någonting över till paret då vi ätit upp. De flesta fåglar gömmer sitt bo för oss människor och är därför svåra att upptäcka. Men inte måsar de bygger sitt bo väl synligt för oss.

Måsarna tar gärna för sig, de vill ha fin utsikt och sätter stort värde på en sjönära plats att bosätta sig på, precis som vi människor. Gärna högt upp för att få skydd från katter

och andra rövare. Fågelarten är allätare och hittar föda i vår närhet. De kan även häcka längst ut på på en brygga eller på en båt. Eller tillsammans i stora kolonier med över hundra par på en ö. Då gärna med två meters lucka mellan sina bon. De bryr sig inte om att vissa tycker att de skränar och skitar ner. Kanske är det

därför de av skärgårdsbefolkningen för kallades för »Stockholmare«.

Jag minns särskilt ett måspar som väckte stor uppmärksamhet bland resenärerna när de häckade i en klaff på bilfärjan till Blidö i slutet på 1980-talet. Det blev åtskilliga turer mellan öarna Yxlan och Blidö för det paret, då ruvningstiden är 22 till 28 dagar. När måsungarna hoppade ur boet levde de farligt när de sprang mellan bilarna. Då fick personalen på färjan rycka in och hjälpa ungarna av färjan. Ett år när färjan skulle repareras fick jag vara med och fotografera när en av färj-

karlarna (som jag nu glömt namnet på) tog upp äggen ur måsarnas bo. Äggen placerade han sedan i värmen under en skrivbordslampa på deras kontor medan färjan reparerades.

Jag har även sett måsar häcka i träd och på trampoliner. Par som häckat på båtar och har följt med ut i skärgården.

Och i ett par år har måsarna flyttat in i ett av mina ejderhus. Där hade jag tänkt att en ejderhona skulle få lugn och ro.

Måsar och trutar finns ofta med som symbol för att marknadsföra skärgården. Vad vore en film om skärgården utan måsarnas skri mot en blå himmel. Men alla gillar tyvärr inte måsarna för att de skränar och skitar ner precis som vi. Vårt måspar på taket kan vi följa genom fönstret i stugvärmern, från att de anländer i april. De har då troligen övervintrat utefter västeuropas kuster eller någon hamn längre söderut.

Nickar att hon vill

Första tiden händer inte så mycket. Men redan i början av maj är det dags för parning. Det sker med täta mellanrum på grannhusets skorsten och vi har lärt oss känna igen lätet som blir intensivare än någonsin. Honan krämar sig först för hanen med nickningar och huvudsträckningar framåt-nedåt. Under ett intensivt ropande lie-kie-kie-kie bestiger hanen henne. Där kan han bli sittande en lång stund, balanserande på henne rygg.

Bobyggandet hjälps paret sedan åt med. Äggen turas paret om att ruva oavsett väder och vind. Jag har sett hur de har legat och ruvat med snö på ryggen. Ty vädret i maj kan variera. Så i början av juni är det dags för vårt par att få ut sina ungar ur takrännan. Ungarna som har ett mjukt skelett klarar hoppet från taket till marken på fem meter. Det är den tuffaste tiden för paret, som då kan gå till anfall om man kommer för nära ungarna. Redan i juli börjar vi sakna våra måsar som nu inte kommer och tigger utanför fönstret när vi äter längre.

Under åren har jag samlat på mig en del bilder på spektakulära häckande måsar som jag här vill visa er. Kanske har du som läser det här sett ett måspar som placerat sitt bo på en lustig eller annorlunda och märklig plats. Vill du dela det med oss? Skicka gärna in bilden till info@magasinskargard.se och ange vart den togs. Samt en adress. Bland inskickade bidrag drar vi några vinnare som får en hemlig present och nästa nummer av MagasinSkärgård i brevlådan. Tack på förhand. 🐦

»Måsarna tar gärna för sig, de vill ha fin utsikt och sätter stort värde på en sjönära plats att bosätta sig på ... «

Fågeln väljer inte alltid den vackraste platsen för boet. Ibland på obegripliga ställen.

W

FOTO: ROINE KARLSSON

Boktips
våra vackra
flygfän

Vänbok om fjärilar

Skärgårdsstiftelsen vänbok i år är »Fjärilarnas Skärgård«. I boken finns skärgårdens 78 fjärilsarter presenterade med vackra illustrationer. Ett kapitel handlar om mnemosyne-

fjärilen som är den kanske mest sällsynta av dem alla, rödlistad och särskilt hotad. Två av landets få fjärilslokaler finns på Rådmansö i Roslagen och i Östhammar, där den glädjande nog ökar i antal. Ingenstans i Sverige är fjärilsfaunan rikare än i Stockholms skärgård.

TITEL: Fjärilarnas Skärgård
FÖRFATTARE: Fredrik Sjöberg
FÖRLAG: Bokförlaget Max Ström
ANTAL SIDOR: 166
CIRKAPRIS: 229 kr
ISBN: 978-91-7126-535-7

Soligast på Svenska Högarna

Gillar man sol skall man bege sig långt ut i skärgården. Det är Svenska Högarna ett bra bevis på. Ögruppen som ligger längst österut i Norrtälje kommun, har vunnit SVT nyheters solliga de tre senaste åren. Soltimmarna mäts från den 21 juni till och med den 15 augusti. År 2020 hade Svenska Högarna 595 soltimmar med ett snitt per dag på 21,1 timmar. Nästan dygnet runt alltså. Tyvärr går det inga reguljära båturer utan man får ta sig för egen maskin ut hit.

Tillsammans bygger vi ett Roslagen där människor och företag kan växa

Vi delar med oss

Att vi är just en sparbank betyder att vi delar med oss av vår vinst för att utveckla vår bygd istället för att dela ut pengar till aktieägare.

Vi har givit över 130 mkr till lokala projekt och föreningar via bland annat våra Stiftelser

- till lokala skörde- marknader
- till eldsjälur och föreningar runt om i Roslagen
- till lokala artister som underhåller på äldreboenden
- till hjärtstartare i föreningslokaler
- till Sjöreddningsbåten Mathilda, stationerad i Räfnäs

Roslagens Sparbank

Låna hos oss

Då är du med och bygger ett Roslagen där människor och företag utvecklas.

0176 - 770 00 roslagenssparbank.se

Välkommen till Vaddö!

ICA VÄDDÖ
Supermarket 0176-77880

ROSLAGENS SJÖFARTSMUSEUM
Älmsta Vaddö

Museum (550 m²) med rika samlingar från Roslagens sjöfart under gången tid
Beläget på Kaplansbacken
Egen brygga vid Vaddö kanal

ÖPPETTIDER:
1 juni to m 31 augusti kl 10.00 – 16.00
Midsommarafton stängt
Extra öppethållande för grupper efter överenskommelse

Telefon 0176-502 59
www.sjofartsmuseet.se
Försäljning av kaffe, läsk, bröd och glass

Vaddö »Här trivs man«

Vaddö (Waddö) är den norra delen av en ö i norra Roslagen (i Norrtälje kommun) och ligger cirka 10 mil norr om Stockholm. Vaddö räknas tillsammans med den södra delen av ön, som går under namnet Björkö, som Sveriges till storleken sjunde största ö. I söder övergår Vaddö till Barnens Ö och Björkö och i norr finns broförbindelse till Fogdö och Singö. Från Grisslehamn går färjor till och från Åland. Ön har cirka 3 000 permanentbostäder och drygt 8 000 fritidshus. Näringslivet på ön är beroende av sommarturismen. Många hantverkare arbetar som egna företagare.

0176-525 12
info@sirpercys.se
www.sirpercys.se

Spännande & traditionell mat med skärgårdskänsla

Olika bufféer • Bröllopsmenyer • Företagsfester
Glas & porslin • Bord & stolar

Ni ordnar festen – vi ordnar resten

Vi har över 20 års erfarenhet av belysning och el - vi hjälper dig gärna!

Välkommen till trivsamma
PAPPERSTUGAN
med Eibelysning
Norrtäljevägen 3, Älmsta
0176-523 69
Vi är även ombud för systembolaget. Tel: 0176-500 57

Vaddö Båtcenter – Din båtpartner!
Fullserviceverkstad och vinterförvaring **Säljer, köper och byter.**
Nya och begagnade båtar & motorer.

Facebook and Instagram icons
@vaddobatcenter

Välkommen in i vår butik!
Vaddö Båtcenter
kontakt@vaddobatcenter.se | 0176-503 44 | vaddobatcenter.se

Trädgård och mat
Välkommen till en fullsorterad trädgård och en restaurang med fullständiga rättigheter.

0176-510 41 Vaddö
kronstradgard.se

Bo som en lots på Sävö

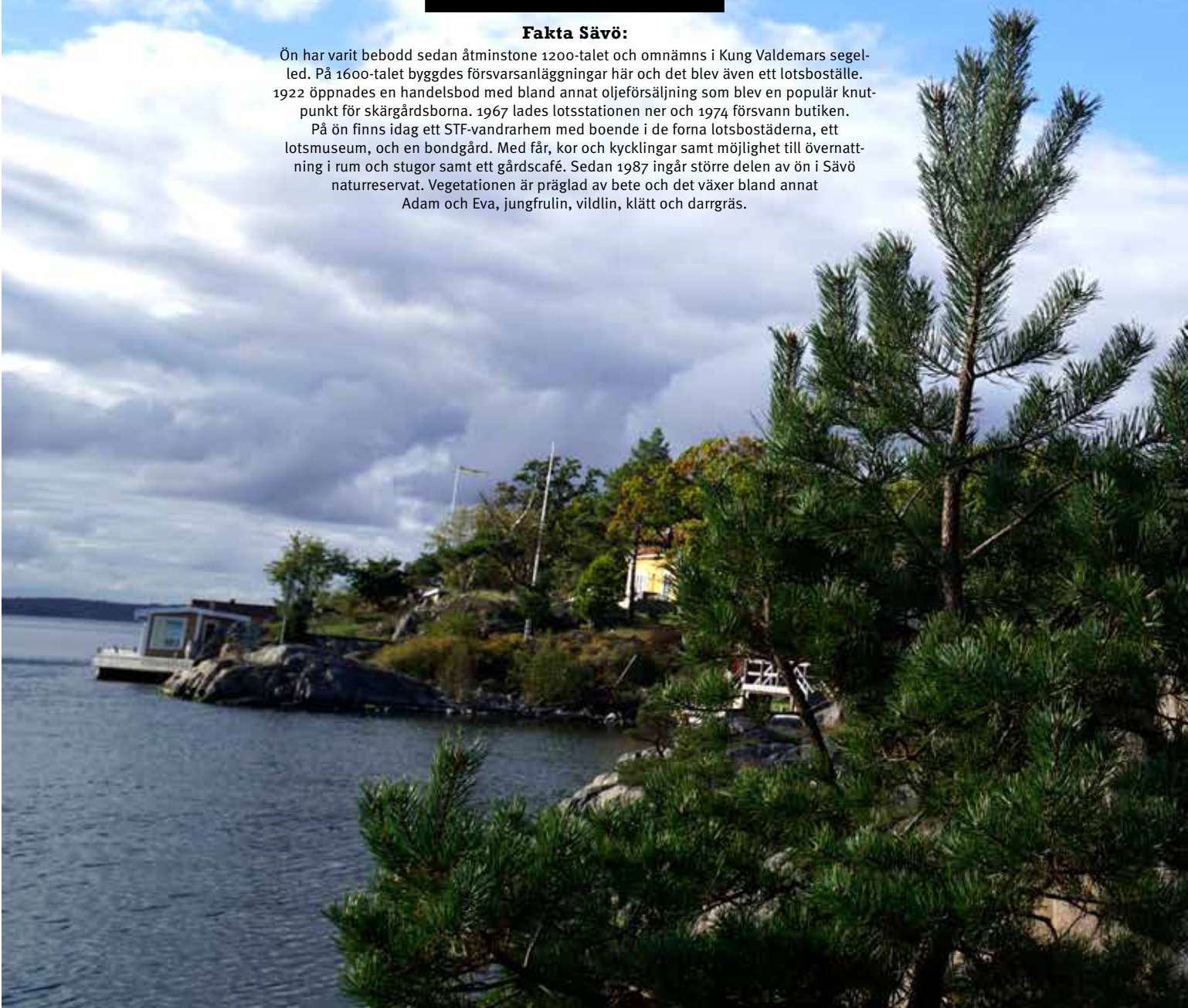
På Sävö söder om Trosa finns vandringsleder, badklippor, strandängar, grillplatser och ett lotsmuseum. I en stor fruktträdgård kan man övernatta i gamla lotsbostäder som idag drivs som STF-vandrarhem. Och på öns gårdscafé kan man fika under ett valnötsträd.

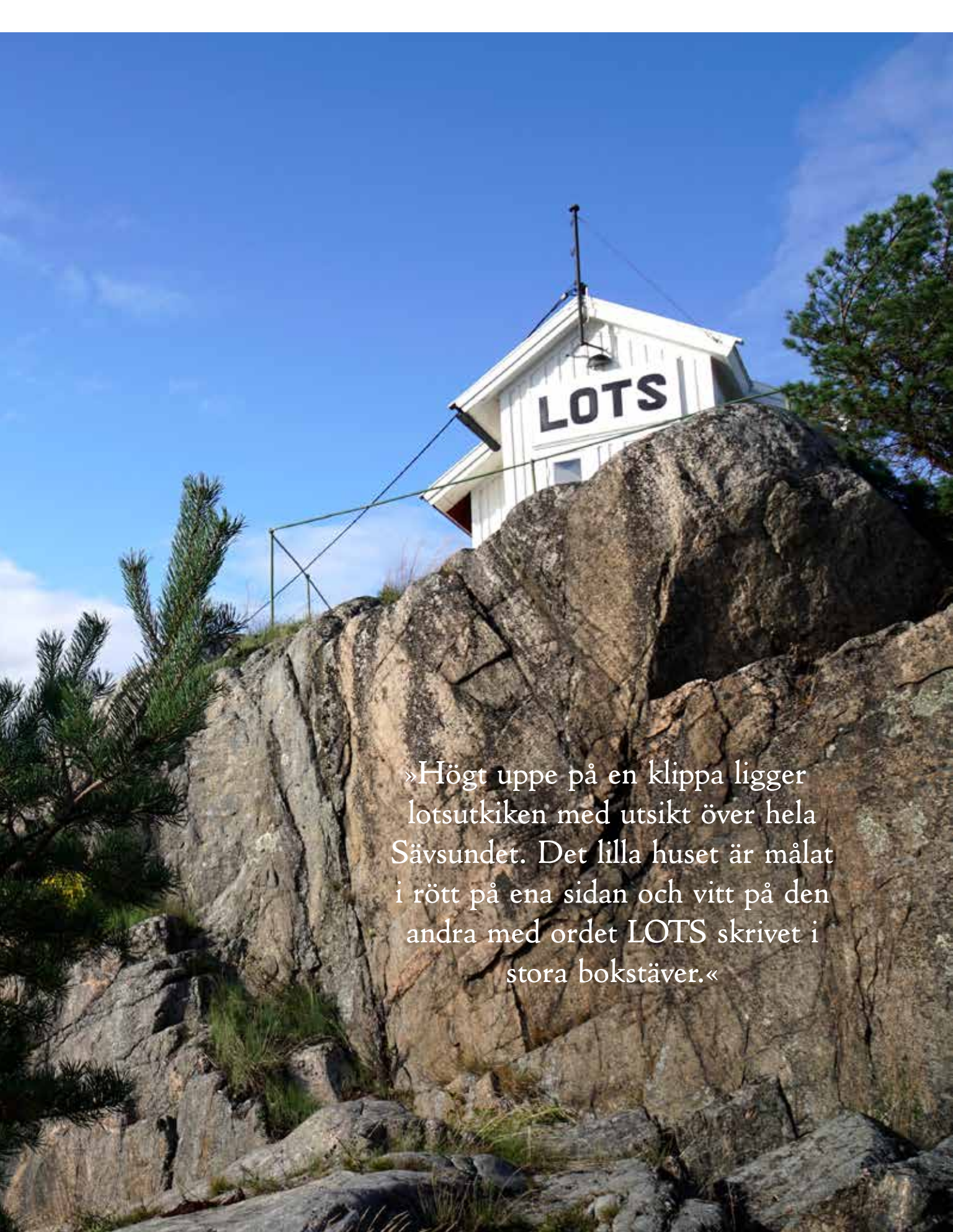
TEXT O. FOTO: Hélène Lundgren

Fakta Sävö:

Ön har varit bebodd sedan åtminstone 1200-talet och omnämns i Kung Valdemars segel- led. På 1600-talet byggdes försvarsanläggningar här och det blev även ett lotsboställe. 1922 öppnades en handelsbod med bland annat oljeförsäljning som blev en populär knut- punkt för skärgårdsborna. 1967 lades lotsstationen ner och 1974 försvann butiken.

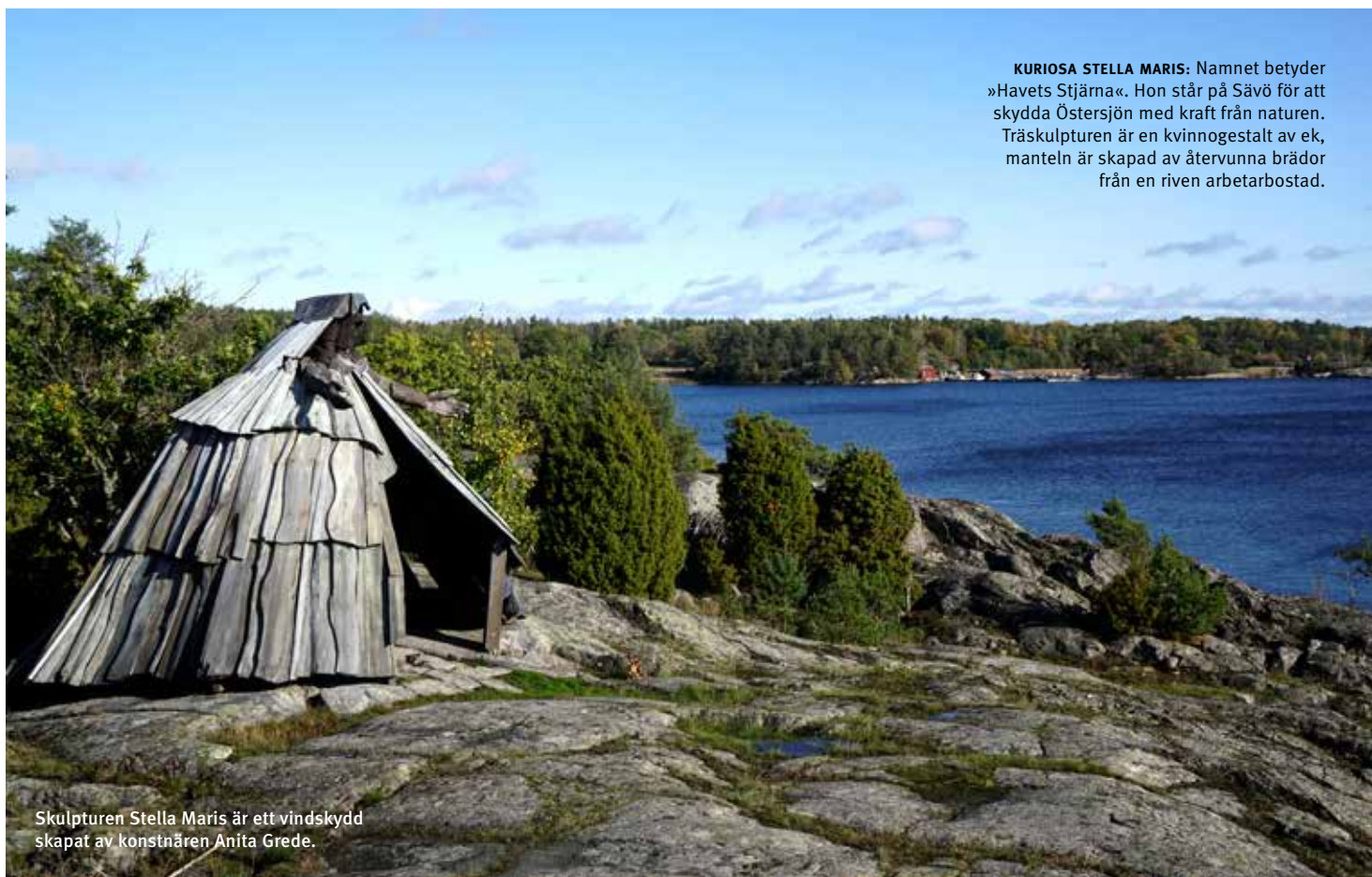
På ön finns idag ett STF-vandrarhem med boende i de forna lotsbostäderna, ett lotsmuseum, och en bondgård. Med får, kor och kycklingar samt möjlighet till övernatt- ning i rum och stugor samt ett gårdscafé. Sedan 1987 ingår större delen av ön i Sävö naturreservat. Vegetationen är präglad av bete och det växer bland annat Adam och Eva, jungfrulin, vildlin, klätt och darrgräs.

»Högt uppe på en klippa ligger lotsutkiken med utsikt över hela Sävsundet. Det lilla huset är målat i rött på ena sidan och vitt på den andra med ordet LOTS skrivet i stora bokstäver.«

KURIOSA STELLA MARIS: Namnet betyder »Havets Stjärna«. Hon står på Sävö för att skydda Östersjön med kraft från naturen. Träskulpturen är en kvinnogestalt av ek, manteln är skapad av återvunna brädor från en riven arbetarbostad.

Skulpturen Stella Maris är ett vindskydd skapat av konstnären Anita Grede.

Vandrarhemsparet Maaike Tysma och Ingo Bäck tar väl hand om sina gäster.

Ingo Bäck kommer och möter oss vid bryggan i Källvik som ligger några mil från Trosa. Vi ska åka den korta båtresan över till vandrarhemmet på Sävö som ligger mitt i en vacker frukt-trädgård full av äpple- och päronträd. Här ska vi bo i de röda lotsvaktarstugorna där förr i tiden lotsarna och deras familjer bodde.

Högt uppe på en klippa ligger lotsutkiken med utsikt över hela Sävö. Det lilla huset är målat i rött på ena sidan och vitt på den andra med ordet LOTS skrivet i stora bokstäver. Här finns numera ett litet lotsmuseum med information om livet i skärgården och lotsarnas arbete.

– Lotsstationen var igång redan på 1600-talet fram till 1967, och den sista lotsmästarens kostym och hatt hänger fortfarande kvar på museet. Fyra lotsfamiljer bodde här och det fanns fyra av allt, fyra utedass och fyra jordkällare etcetera, berättar Maaïke Tysma.

Maaïke och Ingo har nyligen tagit över vandrarhemmet på Sävö som har 28 bäddar. De träffades på Borneo och i augusti ska de gifta sig.

– Det var Ingo som visade mig Sävö för första gången. Hans far var tidigare yrkesfiskare och de brukade åka till Sävö för att bunkra bensin. Här finns flera vandringsleder, klippor, ängar och varje gång man går runt ön så upptäcker man något nytt, berättar Maaïke när vi fikar inne på vandrarhemmets café.

Vandrarhemmet har öppet från april till oktober och Maaïke bakar själv allt bröd och fikabröd till caféet, samt säljer egna silversmycken och lite lokala produkter.

– Ingo var tidigare yrkesfiskare och vi funderar på att sälja strömmingsburgare och inlagd strömming på knäckebröd. Vi funderar även på att hålla öppet under december och på sportlovet. En bastu på hjul eller en bastuflotte vore också mycket härligt, säger Maaïke.

Unik träskulptur

Vi går ut på en liten vandring längs Sävöleden för att utforska ön, och mycket nära vandrarhemmet står mer än 300 år gamla ekar som förr i tiden var en symbol för välstånd. Ekarna har ett rikt

På Sävö finns gammal bebyggelse och brukade marker.

Mycket är sig likt sedan lotsarnas tid.

ekosystem och de ihåliga träden kan vara boplats för 1500 arter av insekter, lavar, mossor, fåglar och fladdermöss. Stigen fortsätter vidare upp på berget som har en vidsträckt utsikt över havet. Här står den unika träskulpturen ”Stella Maris” av konstnären Anita Grede som skyddar havet och skärgården. Under hennes vida tråkjol av återanvända ekbrädor finns lä för väder och vind samt en gästbok.

I närheten av konstverket ligger Sävö gård där man också kan hyra rum och även stugor. Vid gården växer flera exotiska växter och på sommaren kan man här fika under ett valnötsträd i den idylliska trädgården på Sävö Gårdscafé och köpa en påse av gårdens egna val-

nötter. I en gammal ladugård på gården har Nyköpings Naturskola sina lokaler och under våren och hösten kommer många skolbarn hit för att lära sig mer om naturen. Kor och får betar fritt runt hela ön och för att inte få nyfikna kossor i tältet har man hägnat in tältplatser och vindskydd.

På Sävö finns också en etapp av Sörmlandsleden och stigen tar oss genom skog, över slätterängar, hagnar-ker, kullar, klippblock och upp på Kikarberget. När vädret är klart kan man se hela vägen till Landsorts fyr... 🐦

Mer info om Sävö:
www.lansstyrelsen.se, www.savogard.se
www.svenskaturistforeningen.se

W

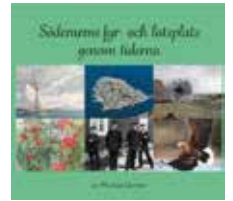

FOTO: VAXHOLMS KASTELL

Boktips
Söderarms historia

Ny bok om Söderarm

Författaren Magnus Ullman har gett ut ett antal skärgårdsböcker, där han fördjupat sig i olika teman. Den här gången har han gjort en bok om Söderarm. Här har bedrivits lotsverksamhet, varit fyrplats och militärt skyddsområde. Idag är det en konferensanläggning.

Skärgården här ute har ett rikt fågelliv och en exotisk natur eftersom det ligger så långt från fastlandet.

TITEL: Söderarms fyr- och lotsplats genom tiderna
FÖRFATTARE: Magnus Ullman
FÖRLAG: Bokförlaget Magnus Ullman
PRIS: 450 kr
BESTÄLL: www.magnusullman.com

Konst på kastelet

I sommar ställer Värmdö Konstnärer ut sin konst på Vaxholms kastell i Svenska Tantens Galleri. Det blir måleri, grafik, skulptur, keramik och textil. Utställningen pågår 30 juni till 15 augusti. Mer information finns på www.varmdokonstnarer.se

Drömplatsen för landkrabbor och sjöbusar

Skärgårdshotellet
NYNASHAMN

www.skargardshotellet.se • 08-520 111 20

VEGA ANTIKLADAN
Antik * Retro * Design * Kuriosa

500 kvm yta fylld till bredden med alla sorters spännande föremål.

Vi tar emot kort, swish och kontant betalning.

Nynäsvägen 3, 136 47 Haninge - mitt emot Vegabaren.
072-519 19 15. Öppet ons-tor 12-18, lör-sön 11-16. Välkomna!

Handla online! Hämta i butik!

Hos Systembolagets butiker i Stockholms län
www.systembolaget.se/sok-dryck=Gustavino

BARBERA D'ASTI DOC 75 cl 13,5 % vol.
Nr 75800. Pris 128:-

VARNING! Gravida kvinnor bör undvika alkohol.

GustaVino AB
www.gustavino.se

Välkommen till

Fjärdlångs vandrarhem
enkelt boende i en underbar miljö!

0735-955 303 08-501 560 92
www.fjardlang.com

Trosa »Världens ände«

Trosa är känt som stad sedan 1300-talet och är därmed en av Sveriges äldsta städer. Eftersom landskapet runt ån är flackt, har landhöjningen resulterat i att havet dragit sig tillbaka och landarialen ökat. Staden låg från början cirka en halv mil inåt landet fram till slutet på 1500-talet. Redan i början av 1400-talet var Trosa en betydande handelsplats och stadsprivilegium erhöles år 1610 på den plats Trosa ligger idag.

Ateljé Lilla Paradiset
KONST
&
HANTVERK

Årets nyheter:
Fantasifulla hattar
Trädgårdsfigurer

Bästsäljare:
Fyrunderlägg
Modellskepp
Bordsfyrar
m. m.

Öppet i påsk:
Dagl. kl 12 - 16
Långfredag, Påskafton,
Påskdagen, Annandag påsk

Ateljé Lilla Paradiset
Östra Långgatan 21
61930 Trosa
Tel. 0156-13753

www.lillaparadiset.com

Ett anrikt bageri

Välkommen att
fika i den gamla
fina konditormiljön
med anor från
1800-talet.

Västra Långg. 27, Trosa
Mån-fre 07.30-18
lör-sön 9.30-16
0156-123 94

Stina Wikström tror att sommaren kan bli bra, trots pandemin. »Man måste anpassa sig och vara flexibel«, säger hon.

NAMN: Stina Åbrandt Wikström

BOR: Ramsmora, Möja.

ÅLDER: 49 år.

FAMILJ: Gift med Mats Åbrandt, barnen Pontus 21 år och Matilda 18 år.

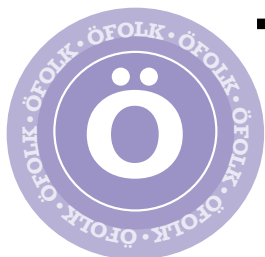
DRIVER: Restaurangen Wikströms fisk.

INTRESSEN: »Lyssnar på ljudböcker, jag hinner inte läsa. Det blir mest svenska deckare eller »feel good«, det är skönt att slappna av med. Men också ganska många faktaböcker och historia. Senaste året har jag lyssnat 1456 timmar, 169 böcker av 56 författare. Jag älskar verkligen böcker. Matlagning är förstås också ett intresse, plus trädgård och skog och natur.«

FAVORITMAT: Köttbullar med potatismos, brunsås, lingonsylt och pressgurka. »Det är väldigt gott men paella och fiskgryta är också jättegott.«

ÄTER INTE: Lever och ärtsoppa.

Stina har pappas fisk på menyn

Långt ut i Stockholms skärgård, på ön Möja ligger fiskkrogen Wikströms fisk. I byn Ramsmora har familjen Wikström drivit restaurang i mer än 30 år. Pandemin har påverkat verksamheten även här, men inte så mycket som ägaren Stina Wikström trodde. – Det gäller att vara som en kameleont och anpassa sig, säger hon. **TEXT O. FOTO: Eva Marklund**

I mitten av mars förra året började Stina Wikström märka att gästernas beteende ändrades.

– Jag fick mer att göra, fler ville hämta färdig mat, många beställde sill och annat till påsken och plötsligt ville folk också köpa mitt bröd. I början, innan vi visste om restaurangen kunde vara öppen över huvud taget, tänkte jag att vi får väl bli fiskaffär igen och sälja över disk. Nu behövdes aldrig det, säger hon.

Mat för avhämtning har alltid funnits som alternativ men efterfrågan har varit liten.

– I mars fanns orden corona och avhämtning i samma mening när folk ringde eller mejlade. Det blev en bra månad för oss, försäljningen ökade, berättar Stina.

Efter ett tag fasade beteendet ut. Avhämtning blev inte lika intressant och Stina förberedde för en coronaanpassad sommar med färre bord, både ute och inne, placerade på rekommenderat avstånd.

Men det blev inte så glest med gäster som Stina hade farhågor om. I stället för pensionärsgrupper och vana skärgårdsturer kom gäster som aldrig tidigare satt sin fot i arkipelagen.

– Vi hade många »nysvenskar« som hittade hit. Jag tror det kan ha berott på att Stockholm visitors board var ute i Järva och promotade skärgården. Det var jättekul att träffa alla, jag hoppas de kommer tillbaka. Resultatmässigt blev faktiskt året som ett normalt år, konstaterar hon.

För Stinas pappa Rune Wikström, snart 80 år, blev säsongen inte annorlunda än någon annan. På sommaren sticker han ut med båten varje dag, exakt klockan fyra på eftermiddagen.

Nästa morgon, vid niotiden, tuffar hans fiskebåt in till bryggan i Ramsmora hamn. Rune lastar flakmoppen med nattens fångst, kör uppför backen till restaurangen och rensar fisken i huset intill.

Stina kollar vad som hamnat i näten för att skriva dagens meny.

Föräldrarna startade Wikströms Fisk

Rune har fiskat hela sitt liv och i många år jobbade också hustrun Ingalill med på familjens båt »Kajsa«. Fångsten såldes till fiskegrossister och i fiskaffären i Ramsmora lagade Ingalill fiskrätter för avhämtning.

– Men mamma tröttnade på att folk köpte kompletta måltider, bad om bestick

och sedan satte sig på våra utemöbler för att kaka, berättar Stina.

Året var 1990 och Ingalill funderade på hur man skulle kunna dra nytta av alla hungriga gäster. Lösningen blev att bygga ett trädäck med plats för fyra bord och parasoll. Allt blev klart lagom till säsongen startade.

– De första veckorna hade vi inte alkoholtillstånd, det hade vi inte hunnit fixa. Satsningen blev otroligt lyckad, mycket tack vare Dagens Nyheters matpatrull som gav oss fantastiska recensioner. Rätt snart var vi tvungna att öka antalet platser och året efter byggde vi tak över trädäcket så att gästerna slapp bli blöta när det regnade.

Stina är uppvuxen på ön tillsammans med de två äldre systrarna Maria och Lisa.

Sommarlov och helger var det självklart att jobba i fiskaffären och senare också i restaurangen.

– Jag har alltid jobbat här hemma på sommaren och helgerna, och under resten av året i stan med alla möjliga jobb, berättar hon.

Stina hade planer på att utbilda sig till trädgårdsmästare men omständigheterna ville annat.

– Jag gick på trädgårdsskola men avslutade när jag träffade Mats. Han ville flytta

»Vi vet exakt var vår fisk har fiskats. Fisken kommer direkt från båten fram till restaurangen«

Rune Wikström kommer in med båten i Rams Mora hamn vid 10-tiden.

I dag blev fångsten inte så stor, bara några abborrar, konstaterar Rune Wikström.

ut till Möja och jobba hos Skärgårdsstiftelsen. Eftersom vi väntade vårt första barn så kändes det bra att flytta hem igen. Det var 1998 och sedan dess har vi bott här, säger hon.

Så föddes Pontus, Stina var mammaledig en tid och sedan började funderingarna på vad hon skulle sysselsätta sig med ute på ön.

– Jag tänkte att vi kanske kunde bygga ut det gamla köket och servera lunchmat, men mamma och pappa hade andra planer. De ville satsa mer än så. Ett nytt hus med plats för många gäster och ett modernt restaurangkök var planen som snabbt förverkligades.

Den 14 september 2000 var sommar-

säsongen över och uteserveringen revs. Två dagar senare kom grävskopan och började med grunden. Efter 16 veckor stod tvåvåningshuset klart.

– Den andra advent hade vi vårt första julbord. När de första gästerna kom in genom entrén gick hantverkarna ut genom köksdörren. Och när gästerna gick hem på kvällen kom hantverkarna tillbaka, minns Stina.

Småskaligt fiske

Fisken på Wikströms inte är officiellt miljöcertifierat men mer miljövänligt, klimatsmart och hållbart fiske än det som Rune Wikström ägnar sig åt går knappast att få, säger Stina.

– Det är ett småskaligt, lokalt kustfiske med korta transporter. Vi vet exakt var vår fisk har fiskats. Fisken kommer direkt från båten fram till restaurangen, det finns inga mellanhänder. Det är hållbart fiske även om vi inte har en stämpel.

Rune Wikström är en av få fiskare som finns kvar i skärgården.

– Jag är glad så länge pappa orkar och vill fiska men det vore bra om han kunde ta det lite lugnare. Jag brukar säga till honom att han inte behöver åka ut varje dag och inte om det är dåligt väder.

Den dagen som Rune Wikström inte kan eller vill ge sig ut på sjön finns andra alternativ för att kunna servera lokal fisk på restaurangen.

– Jag känner till fiskodlingar som odlar på ett miljövänligt sätt i slutna system och vi kommer att köpa lax från Ornö. Sen har vi Sven Westerman på Möja som fiskar torsk. Nu är det torskstopp men förhoppningsvis kommer det att ändras.

Det mesta av restaurangens inkomster kommer in under sommarmånaderna men Stina har planer för att få verksamheten mer levande året runt. Hon har utbildat sig till svampkonsulent och hoppas att den här hösten blir bättre än förra året då det knappt fanns någon svamp alls. Fler ideér finns men vad de är vill hon inte avslöja än.

– Jag vill utveckla restaurangen genom att också kunna erbjuda upplevelser.

Svamppromenaderna är bara en början. Jag har tänkt mig mindre grupper och om det inte blir en riklig svamphöst kan man alltid lära sig var och hur olika svampar växer. Och hittar vi mycket svamp kanske vi tillagar den i restaurangköket och sedan äter tillsammans.

Stina och Mats dotter Matilda är utbildad kock och jobbar också hon i köket sedan förra året.

– Det är jättekul att Matilda vill jobba här och det underlättar mycket för mig, hon vet hur jag vill att maten ska lagas. Eftersom vi har så färsk fisk vill jag att det ska vara rena, enkla smaker. Fisken ska inte döljas av massor av kryddor. Det behövs inte när råvaran är så färsk och fin. 🐟

Här står gamla rariteter som räddats från skrotdöden. Mc Cormick, Fordson och Porsche.

Uppfinningen som ersatte hästen

Redan i slutet av 1800-talet började man experimentera med att ta fram jordbruksredskap drivna av ångmaskiner. Tidiga föregångare till traktorn - ett kraftpaket som väcker känslor. Nostalgiska, av olika skäl.

TEXT: Josefin Ekberg FOTO: Roine Karlsson

För tretton år sedan såg jag en intressant dokumentär och läste boken av Peter Gerdehag, om den så kallade Hästmannen. Strax därefter åkte vi på semester genom Småland och letade upp Stig-Anders Svensson, alias Hästmannen. Ett plötsligt infall som blev ett trevligt möte, där han visade oss stallen och hästarna.

Han levde ensam på familjegården och blev rikskänd för att han ända in i modern tid brukade sin gård med häst. »Flickera«, som han kallade sina tre kära ston. Att Stig-Anders fortsatte att slita hårt med sina hästar på åkrarna och i skogen, tyder på stor dos envishet. Och kärlek till sina djur. Han var kanske den siste

i Sverige som vägrade använda traktor.

Från omkring 1920-talet skaffade sig alltför många bönder den då dyra nymodigheten »traktor«. En del små lantbruk klarade inte omställningen och allt större gårdar bildades. Utvecklingen ledde till att hästen till slut helt konkurrerades ut. Den forna stoltheten på gårdarna blev omodern och omsorgen riktades istället mot ersättaren - traktorn.

Denna vidunderliga starka maskin med stora däck (eller järnhjul) som mullrade när det likt ett lok drog fram

olika påkopplade attiraljer som plöjde, sådde, spred dynga och skördade. Namnet »traktor« kommer förresten från latinets ord för »dra«. Vilket ju fordonet är bäst på.

»Hästmannen« skaffade aldrig traktor.

Räddades från skroten

Förälskelsen har för många hållit i sig genom åren. För de uppväxta på en bondgård väcker traktorn nostalgiska känslor. Kanske var de blott några år fyllda när de fick sitta bakom ratten. Andra minnen

kan vara mer obehagliga då det i begynnelsen skedde olyckor med traktorer som slog runt, utan var sig störtbåge eller

FAKTA Färsna gård:

Förutom Veterantraktorklubben Norrtälje finns på gården ett flertal andra föreningar och aktörer. Bland andra Norrtälje Naturcentrum, Färsna 4H, vårdbolaget Tiohundra, nybildade odlingsprojektet Stadsbruk Roslagen, Roslagens Ornitologiska förening och också numera en hästskokas-tärförening(!).

1972 köptes gården av Norrtälje kommun. Sen dess har gården utvecklats till en av kommunens största turistattraktioner. För två år sedan inrättades ett naturreservat i Färsna. Roslagsleden passerar förbi. Det finns ett café, en lekplats och djur som höns, getter, hästar och kaniner, samt odlingar. Kort sagt - på Färsna gård finns något för allas intressen.

Veterantraktordagen är årets höjdpunkt. Då blir det folkligt, festligt och fullt.

skyddande hytt. Idag har traktorerna blivit betydligt säkrare, och dödsolyckorna tack och lov minskat rejält.

Alla traktormuséer runtom i landet (samt pod och tidningar) vittnar om ett utbrett intresse. Det får mig att fundera varför inte andra maskinella hjälpmedel möts av liknande passion? Har vi några samlare av dammsugare till exempel? Eller tvättmaskiner? Om inte – varför är det på det viset? På grund av leksakerna vi ger till barnen? Manligt - kvinnligt. Hur som helst. När man googlar på traktormuseum kommer det upp minst 12 stycken, varav ett ligger på Färsna gård strax norr om Norrtälje.

Veterantraktorklubben Norrtälje bildades 1984 för att rädda traktorer och andra lantbruksföremål från den eskalerande skrot döden. Klubben består idag av omkring 500 medlemmar. Det är

både bönder och andra som helt enkelt är intresserade av maskiner, motorer och i synnerhet traktorer. I en nyinvidig hall står delar av samlingen och glänser. Inte bara traktorer av olika åldrar och märken, runt väggarna poserar även motorsågar, jordfräsar, gräsklippare, en brandspruta, hemmabyggt issåg, andra sorters verktyg och en bensinmack. Till och med en slättermaskin för häst.

Mullrande ljud

Här på traktormuséet samlas ett gäng entusiaster varje tisdag för att meka, fika och umgås. Gemenskapen med likasinnade är stark. Det osar och det låter när en av maskinerna dras igång. För en icke traktorfrälst låter det som oljud och luktar illa. Men är man förtjust så färgar det också upplevelsen.

– Det är ljudet man vill höra. Det

är som musik, säger Anders Andersson lyriskt.

– Anders har varit framgångsrik bonde på Tranviks gård, berättar Bengt Ericsson, som är klubbens eldsjäl och ordförande när han visar runt.

Vilken är favorittraktorn?

– Ferguson Grälle är populär. Den är lätt att stiga på och det är lätt att få tag på reservdelar, svarar Bengt.

Annars brukar de tillverka delar som inte finns själva. I skrivande stund finns 34 traktorer i samlingen samt ett antal bilar, motorcyklar, mopeder och lastbilar. Till det kommer alla redskap, plogar, räfsar, vagnar och annat. Totalt omkring 1 000 objekt.

Har ni någon drömtraktor ni vill ha men saknar?

– Ja, en Lantz Bulldog, säger Bengt lite suktande.

Vad blir nästa framtidsprojekt?

– Att bygga upp en »stolplada«. Ett vagnslider. Vi väntar på bygglov nu, kan Bengt avslöja.

Men i sommar, den 14 augusti, ser man fram mot att den traditionella Veterantraktorns Dag blir av, när restriktionerna äntligen lättat. Då blir det traktorrace, hölassäkning, underhållning, utställning, maskiner som startas upp och visar vad de går för bland annat. Familjeevenemanget brukade innan pandemin dra en tusenhövdad publik. 🐦

FAKTA traktor:

En av de första traktorerna i Sverige lär ha införskaffats redan 1908. Tio år senare fanns cirka 400 stycken i landet. Och i slutet av 30-talet hade de ökat till omkring 10 000. 1952 infördes registreringsplikt. Samma år passerade traktorn i antal gentemot hästar inom jordbruket.

Under andra världskriget bestod bränslet främst av gengas. Sen blev det vanligt med fotogen och bensin. Idag är det främst diesel som används.

W

FOTO: EPOKGÅRDEN

Sjökortsbricka över Norrtälje

från Grisslehamn/Väddö i norr till Furusund i söder. I formpressat trä, tillverkad i Sverige. Sundboden Design. Tips! Välj till ett benstativ så har ni ett brickbord eller välj en vägghållare till brickan.

Finns att köpa hos Sundboden, Öregrund. Butik & Webshop. 0173-133 64, www.sundboden.se

STORT GRATTIS!

Lisbeth Sandahl på Epokgården i Öregrund som vunnit Östhammars kommuns Miljö & Hållbarhetspris, samt blivit högt rankad med 8,5 i betyg hos Booking.com.

För skyddsprodukter besök
Roslagensexpress.se

Handskar Visir Munskydd Desinfektion

Butik Fabriksvägen 13, 74234 Östhammar

Forsmarks Wårdshus

Välkomna till vackra Forsmarks Bruk!

Wårdshuset är öppet för mat, fika och take away.

Övernattning i brukets herrgårdsflyglar intill bruksdammen.
NYHET! Lån av picknickfilt, korg, spel när du köper take away.

www.forsmarkswardshus.se 0173-501 00

Faster Märta's Café

Forsmarks bruk

ÖPPET

28 juni-8 augusti
Mån-fre 10.30-16.00
Lör-sön 11.00-14.00

Kaffe, smörgåsar,
bakverk och kulglass.

Presentor och loppis

Välkommen!
073-352 13 33

Välkommen till grannstäderna Östhammar och Öregrund

Östhammar bildades redan 1368. På grund av landhöjningen flyttades staden 1491 till Öregrund. Och 1539 fick Östhammar tillbaka sina stadsprivilegier. Båda städerna har varit blomstrande bad- och kurorter. I Östhammar finns Societetshuset Källör som idag används som bygdegård och för olika evenemang. I närheten ligger det nya fina Sjötorget med lekpark, utegym, skateramp, träskulpturer, beachvolleyplan samt butiker och krogar i röda nybyggda »sjöbodarna«. Lars Molins film Badjävlar spelades in i Öregrund och Östhammar och trakterna omkring. Du kan promenera i filmens spår och bli guidad via en app på inspelningsplatserna. Östhammar är känt för sina årliga veteranbilsträffar »Kul på hjul« samt Festival Östhammar.

Öregrund ligger två mil nordost om Östhammar. Öregrund är en av landets bäst bevarade trästäder med mycket atmosfär och snickarglädje. Öregrund är den enda staden på ostkusten där man kan se solen gå ner i havets horisont. Den lilla staden var förr en viktig sjöfartskonkurrent till Stockholm. Här skeppades järnet från vallonbruken ut och kallades för »Öregrund Iron«. I slutet av 1800-talet blomstrade dess badortsepok, det firas varje år med Badortdagarna. Då blir det hattparad, tidstypisk klädsel, badortsdopp, mässingsorkester och annat roligt. Andra festligheter är Båtveckan med Roslagsloppet, Öregrundsmåndagarna och Tennisveckan. Vid infarten till Öregrund ligger Tallparken med tennisbanor, promenadstigar, utsiktsbänkar, sandstrand och klippbad.

ÖRSKÄRS FYR
Vi har ledigt boende!
boka@orskarsfyr.se
www.orskarsfyr.se

Möbler, Kläder & Cafe
www.sundboden.se 0173-133 64

E D B L A D
Strandgatan 2, Öregrund
0176-20 87 97
www.edblad.com

Epokgården 17år
Lägenhetshotell - Konferens -
Vandrarhem med de sköna sängarna
Rådhusgat 16 Öregrund
0173-302 00 www.epokgarden.se

KLOCKARGÅRDEN
En varmt i Öregrund!
Hotell - Bröllop - Konferens - Butik
Öppet året runt
0173-300 65
www.klockargarden.nu

Roslagens Golv
Fabriksvägen 13, Östhammar
0173-212 35
www.nordsjoideesign.se

BO & KAJAK
Förmedlar boende
Hyr ut kajaker, cyklar mm.
070-280 54 42 www.bokajak.se

Eds Trädgård
Handelsträdgård i Östhammar
En kilometer norr om Östhammarsrundell
Fruktträd - Bärbuskar - Rosor - Perenner
Klättrväxter - Buskar - Träd - Tillbehör

Modebutikerna
Pep'NChilli
100 % personlig service
0294-100 80 Skärplinge
0173-300 63 Öregrund

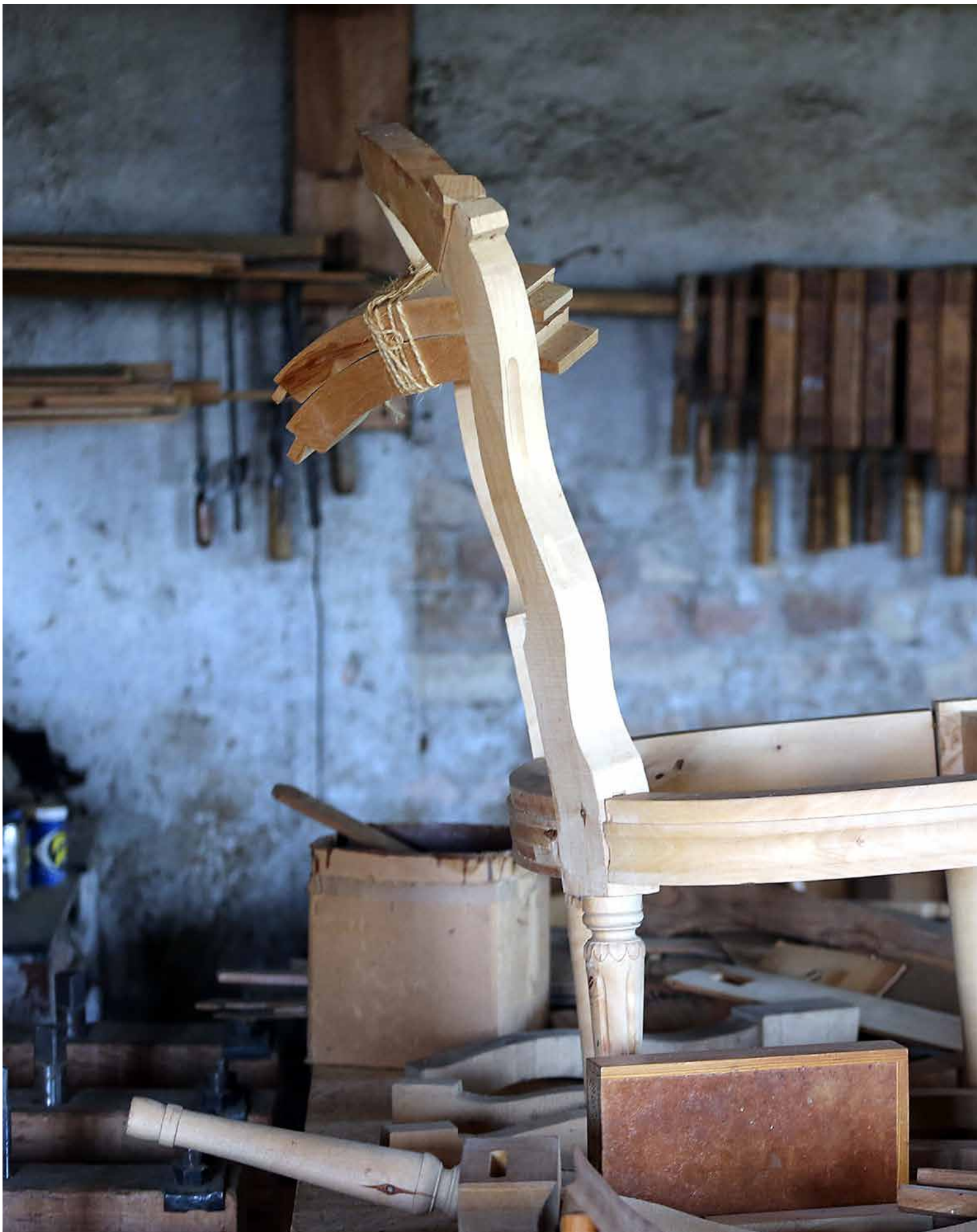
Vi möblerar **sommaren!**
Somrarmöbler från **Greifab**
Karlavagnen
Bredvid Grangårdens
utemarknad Östhammar
070-687 18 76

Adas
kafé & bageri
Norra Tullportsgat. 6, Östhammar
0173-129 99 www.adaskafe.se

myBLISS
Ekologiska barnkläder i egen design
www.mybliss.se

Minnen på brukets snickeri

Tack vare rådigt agerande kunde en anrik snickarverkstad i Lövstabruk räddas kvar till eftervärlden. Intakt som om tiden stått stilla med verktyg, inredning och föremål från sent 1920-tal till 1975, då snickarmästaren Gottfrid Skytt gick ur tiden.

TEXT O. FOTO: Christer Bergström

Gottfrid Skytt var en framstående möbelsnickare.

Fakta:

Gottfrid Skytts Snickeri startade 1927-28 och hade åtta anställda samt i perioder även yngre pojkar som hjälpte till. Snickeriet tog emot beställningar på möbler och inredning och arbetade mycket åt Carl Malmsten, vilken Gottfrid Skytt ofta agerade bollplank åt. Idag är Skyttverkstan ett intakt möbelsnickerimuseum som erbjuder guidade visningar. Mer info finns på leufstabygden.se

En gång bullrade livet i Gottfrid Skytts snickarverkstad i Lövstabruk i norra Uppland. Maskiner med remdrift dundrade. Från slipningen av trä yrde damm i luften. I Skyttverkstan tog snickarna under ledning av snickarmästaren Gottfrid Skytt (1895-1975), varsamt och skickligt hand om baronens byggnader och nybyggen, reparationer och underhåll av hus och inredningar.

– Gottfrid Skytt gjorde skåp och dörrar, köksinredningar i herrgården och i prästgården, kyrkdörrar till Österlövsta kyrka, stolar, fönsterbågar, stilmöbler efter gamla mallar, moderna bruksmöbler som han själv gjorde ritningarna till, berättar Nils Patric Larshamre, guide i Skyttverkstan och den person som först väckte intresset för att bevara verkstaden.

Han fortsätter:

– Gottfrid var noggrann. Allt som lämnade snickarverkstaden var av högsta kvalitet och skulle själv godkännas av Gottfrid innan föremålen och arbetena överlämnades till kunden. Otaliga är de möbler och möbelgrupper i furu, björk, al, alm, valnöt, mahogny och andra träslag som lämnat verkstaden. Hit kom privatpersoner och företag runtom i Sverige med sina beställningar - som från den framstående möbelarkitekten Carl Malmsten.

Så tystnade ljuden i verkstaden. Gottfrid Skytts kropp orkade inte längre. Men insikten om verkstaden som ett omistligt kulturarv startade för drygt tio år sedan, då en grupp personer i Lövsta bygderåd bildade en räddningsaktion för att bevara snickarverkstaden. Aktionerna lyckades.

Det hela började med att Nils Patric Larshamre för cirka tjugo år sedan såg en utställning om Gottfrid Skytt och hans verkstad i Lövstabruks herrgård.

– Utställningen väckte mitt intresse för att försöka bevara det som fanns kvar av Skyttverkstan. Jag förankrade idén hos MaryAnn Olarsbo (1939-2016). Hon var en eldsjäl och hennes livsverk blev »Arkivet« här i Lövstabruk. MaryAnn tänkte på idén, berättar han.

Det ledde fram till att Lövsta Bygderåd som är brukets hembygdsförening,

Det tillverkades både stilmöbler efter gamla mallar och moderna bruksmöbler.

»Gottfrid blev känd i Sverige, så känd att han på 1940-talet kontaktades av den store möbelmästaren i Stockholm - Carl Malmsten och tillverkade möbler efter Malmstens ritningar.«

inledde sitt arbete för att skydda och bevara Skyttverkstans lokaler - i samförstånd och med moraliskt stöd från Stiftelsen Leufsta, Upplandsmuseet och Louis de Geer.

Skyttverkstan ligger i en av brukets hantverkslängor och är i stort sett intakt sedan Gottfrid Skytt avled år 1975. Fastigheten ägs av Fastighetsverket och här gällde det att få tillträde till lokalerna!

– Fastighetsverkets planer var att hyra ut lokalerna för andra ändamål och efter övertalning fick bygderådet tillträde till lokalerna, fortsätter Nils Patric.

Minnen och historier

Den här dagen träffar jag tre verkliga eldsjälur som brinner för att bevara och hålla Gottfrid Skytts genuina snickarverkstad levande: Nils Patric Larshamre, Leif Krohn och Lars Nyström. Dessa tre personer har ett alldeles särskilt förhållande till Gottfrid Skytt och hans snickarverkstad:

– För mig handlar det mycket om

barndomsminnen. Jag växte upp här i Lövstabruk och var som barn vid snickeriet. Gottfrid blev känd i Sverige, så känd att han på 1940-talet kontaktades av den store möbelmästaren i Stockholm - Carl Malmsten och tillverkade möbler efter Malmstens ritningar. Gottfrid kom i flera år att snickra bokhyllor med underskåp, stolar och skåpet »Undantaget« för Carl Malmsten, berättar Nils Patric.

Lars Nyström är barnbarn till Gottfrid Skytt. Han bär på många minnen av sin morfar och minns Gottfrid som en mycket snäll person. Lars, som också är guide i Skyttverkstan, hälsade på sin morfar i verkstaden och hjälpte gärna till med något och hade sommarjobb här.

– Jag minns att jag rundade knubbar, tjocka träbitar. Gottfrid jobbade dygnet runt. På 1950-talet blev han svårt skadad i en motorcykelolycka här i Lövstabruk. Han krockade och kvaddade sin mc efter kollision med Sven Wallners mjölkbil. Han var inlagd på Akademiska sjukhuset i fyra månader. Hans son Hans tog till-

Lars Nyström, Nils Patric Larshamre och Leif Krohn delar med sig av minnen om Gottfrid Skytt och hans verkstad.

Nils Patric Larshamre guidar i museét.

fälligt över Skyttverkstan, berättar Lars och fortsätter:

– Gottfrid var nykterist, folkpartist och engagerad i det lokala föreningslivet. Han hade svårt att ta betalt, han tog inte ut vad han borde... Carl Malmsten såg detta; Gottfrid var billig men höll högsta kvalitet. Verkstaden var igång under en lång period, från 1928 till mitten av 1970-talet.

Leif Krohn jobbade ungefär ett år hos Gottfrid. Året var 1955:

– Baronerna hade öppnat ett hönseri

och jag byggde värpreden. Gottfrid hade svårt att ta betalt av mig för vad materialet kostade, minns Leif.

Över 1500 föremål

Jag lyssnar full av beundran på deras berättelser och minnen – i sin rätta autentiska miljö. Wow! Jag är imponerad både av deras egna frivilliga arbetsinsatser för Skyttverkstan som av Gottfrid Skytt som snickarmästare och person.

Vi sitter mitt i Skyttverkstan, vid rummet med hyvelbänken och Gottfrid

Skytts kontor, omgivna av sågspån på golvet, maskiner drivna av ett snillrikt remsystem, remdrivna planhyvlar och rikthyvlar, bormaskiner som kan göra fyrkantiga hål, andra verktyg och delar, bevarade trämaterial står staplade längs väggarna, på arbetsbänkar och på ställningar i taket, mallar och originalritningar och många andra föremål. Lövsta bygderåd som ansvarar för vård och dokumentation av Skyttverkstan har katalogiserat över 1 500 föremål som visas i museet. 🐦

W

FOTO: ROINE KARLSSON

Boktips
 Militärpolitiska
 romaner

Thrillers om kalla kriget

Författaren Mikael Nyman har kommit ut med en fristående uppföljare till »Operation Notvarp«, en verklighetsbaserad militärpolitisk thriller som kretsar kring ubåtsjakten i Hårsfjärden.

Hans nya spänningsroman »Marskalkstaven« utspelar sig under det kalla krigets slutfas, 1984. En del av handlingen utspelar sig på en ö

sydväst om Möja nära Kanholmsfjärden.

TITEL: Marskalkstaven / Operation Notvarp
FÖRFATTARE: Mikael Nyman
FÖRLAG: Notvarp förlag
ANTAL SIDOR: 292 resp 320
CIRKAPRIS: 249 kr
ISBN: 978-91-984501-1-8 / 978-91-984501-0-1

Örnskrämna vid tärnkoloni

»Vad i helsefyr gör mannen i båten där! Han har ju ankrat upp alldeles intill den enda ön där finns en skräntärnekoloni i Stockholms län« var min första förskräckta tanke när vi var ute på fågelinventering i Roslagens skärgård, norr om Svartlöga. Här har världens största tärna etablerat en koloni och man har som mest ringmärkt 24 ungar. Fast det var bara en attrapp visade det sig. Med inspiration från en skräntärnekoloni i Björns skärgård i Uppsala län, har man testat »the man in the boat« och ankrat upp en båt med en konstgjord gubbe även här. Tanken är att skräntärnorna ska vänja sig vid gubben, men skrämman bort deras hot örnarna. Båten kommer att tas bort i början av juli efter en förhoppningsvis lyckad häckningsssäsong. Projektet är ett samarbete mellan BirdLife Sverige och länsstyrelsen.

2021

Coronaår med osäkerhet.
 Vi planerar - köra eller ställa in?

**FÄRSNA GÅRD
 NORRTÄLJE**
- mycket mer än traktorer

MIN BÄSTA VÄN ÄR TRAKTORN

Traffiktips

Du som kör från Estunahållet på väg 76 - undvik vänstersväng. Råd: Kör förbi infarten till Färsna - över bron till rondellen - kör sedan tillbaka mot Estuna och sväng höger mot Färsna. Bra tips, va'?

KANSKE

*Midsommar 25 juni kl 13-16. Musik, dans, servering? Färsna Gård.
 *Fem lördagar i sommar kl 12-15. Veteranfordonutställning i tre timmar med servering mm?

SÄKERT?

Lör 14 aug kl 11-16. Veterantraktorns Dag Över 100 V-traktorer massor av V-bilar, skördearbete mm, servering.

www.veterantraktorklubben.nu

Välkommen till Hållnäs och Lövestabruk

Hållnäs är en halvö vid norra Upplands kust, nio mil norr om Uppsala och fem mil söder om Gävle. Kommer man norrifrån är Skärplinge inkörsporten och söderifrån Lövestabruk. Hållnäs halvön är 235 kvadratkilometer stor och har fem mil kust. Längst i norr ligger Björns fyr och österut Rödhälls naturreservat. På den nordvästra kusten ligger naturreservatet Kapplasse med märkliga stenformationer. Bland Hållnäs-kustens många hamnar och fiskelägen märks främst Fagerviken, Sikhjalma, Fågelsundet, Klungsten, Gudinge, Ängskär och Skaten. Från bronsåldern finns ett fåtal stensättningar. Från järnåldern finns 20 gravfält. Två runstenar har upptäckts. I byn Kärven hittades 1954 den medeltida Kärvenskatten.

Lövestabruk är ett internationellt känt vallonbruk. En gång i tiden landets största järnbruk som ägdes av ätten de Geer i 13 generationer. På platsen har funnits hyttor sedan urminnes tider. Första gången namnet Lövestabruk nämns är 1578. Här ligger bland annat Leufsta Herrgård från 1700-talet med sin vackra park. I kyrkan står en berömd orgel, Cahmanorgeln. Lövestabruk är idag byggnadsminne.

Calles Fisk
FAGERVIKEN

Butik & Servering
0294-231 10, 070-559 86 78
www.kallesfisk.nu

ICA
TORGET
SKÄRPLINGE

Ol-Anders väg 1, Skärplinge
0294-102 55 www.ica.se

GRIGGEBO BERGTÄKT
Skärplinge
GRUS AB

070-312 31 32

Skärplinge
Maskin AB

Husqvarna - Stiga - Evinrude
Ryds - Ockelbo 0294-221 61

Modebutikerna

Pep'n Chilli

100 % personlig service

0294-100 80 Skärplinge
0173-300 63 Öregrund

SVENNES
DÄCKSERVICE

MÅN-FRE 07.00-17.30 LÖR 09.00-13.00
Hållnäs Tel. 0294-220 37

ICA
nära
Kastbergs

Edvallav. 19, Hållnäs
0294-220 05 www.ica.se

SKÄRPLINGE
Rör AB

TEL. 0294-100 77

Salbergavägen 14, 819 30 SKÄRPLINGE
www.skarplingeror.se

Butik&Ateljéer i Hantverkets Hus

www.hantverketshus.se

Sveriges konung Gustav
VI Adolf som kronpris.

Ett brev från Roslagen

Författaren och Refsnäsprofilen Evert Wallert skrev under sin tid hundratals krönikor kallade »Ett brev från Roslagen«, som vi har nöjet att få publicera. Den här krönikan från 1953 handlar om när dåvarande kungen var på besök i Norrtälje, samt ett annat tillfälle då publicistklubben var på utflykt i Roslagen och bjöds på underhållning av en ung talang vid namn Sven-Bertil Taube och blev roade av Gimos maskspel från Tjugondag Knut. Bruksortens traditionella karneval pågår än idag varje år. **TEXT: Evert Wallert FOTO: Roine Karlsson**

Kungen dricker kaffe i Norrtälje och vi tar emot publicister i Grisslehamn.

I samband med invigning av Stockholms luftvärnsartilleriregementes hypermoderna byggnadskomplex utanför Norrtälje har konung Gustaf Adolf glatt rospiggarna med ett besök i deras lilla huvudstad. Här liksom överallt på sin Eriksgränd genom Sverige gjorde sig kungen märkta populär. Och det är ingen billig popularitet i stil med vissa filmidolers utan en folkets spontana från hjärtat kommande sympatityttring. Vi känner stolthet över att ha honom som landsfader.

Vad som kanske mest tog norrtäljeborna var att kungen trots ett överfyllt dagsprogram gjorde sig tid att dricka en kopp kaffe med de gamla på stadens ålderdomshem Gustavslund. Dessutom företog han en del avstickare till fots i staden för att bättre lära känna det av Gustav II Adolf stadsprivilegierade samhället.

Vi har haft ett annat besök. Publicistklubben med författare och tidningsmän från olika delar av landet hade beslutat att ställa sin traditionella vårutflykt till Roslagen. Resan företogs i tre av Roslagsbanan bekostade bussar och gick först

till Roslagskulla märkliga kyrka samt via Penningby slott och Vira bruk till Väddö och Grisslehamn, där en utsökt middag var anordnad av restaurang Havsbaden. Klubben hade inbjudit mig som representant för Roslagen. Och efter midagen läste jag några autentiska roslagskildringar under titeln »Om skärkarlars slagfärdighet«. Därjämte förekom ett par synnerligen underhållande nummer. För första gången såg jag Gimo bruks maskspel – en roslags-sensation av verklig klass. Själens i det hela var källarmästaren W Bark i Gimo som fört med sig en hel karavan av de mest fantastiska figurer ur djurens och sagans värld från den karneval som årligen går av stapeln i Gimo den 13 januari eller Tjugondag Knut. En sällsam upplevelse. Tänk er själv om ni sitter på en restaurang och plötsligt en massa troll och tråtyg uppenbarar sig mellan bordet! En jättegiraff står där och sträcker sin enormt tilltagna hals över en god del av matsalen. Troll kommer travande under egendomligt gny. Groteska men gemytliga ansikten. Långa svansar som

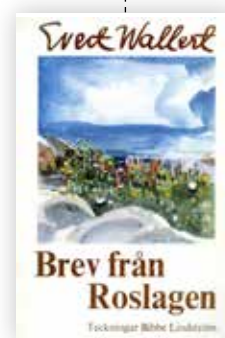
publiken gärna vill gripa tag i. Sådan strålände fantasi har man i Gimo – Louis De Geers gamla bruk.

Den andra underhållningen av klass var sång av unge Sven Bertil Taube, den store trubadurens son. En blygsam sympatisk yngling som ännu inte verkade bortskämd. Särskilt kommer

Sven Bertil att gå långt som lustsångare. Hans föredrag är känsligt. Just i nyanseringen äger han sin styrka. När röstvolymen växt ut och med lämplig skolning blir han bergsäkert stor i sin genre.

Bedövande hetta när jag skriver det här – juni månad var ju den varmaste på 100 år. Höll på att krevera när jag slog gården därhemma i Refsnäs med hela armadan

av plågoandar i full aktion på min bara överkropp. Men gudskelov befinner vi oss nu återigen ute på Fjärdskärsörn med möjlighet att när som helst stå på huvudet i sjön. Vi är fint isolerade medan en rätt elakartad paratyfusedipedi härjar i vissa delar av landet. Det gäller att föra en förståndig diet, bli undvika köttätning, vilket inte ställer sig svårt för

Sven-Bertil Taube 1976.

»Den andra underhållningen av klass var sång av unge Sven Bertil Taube, den store trubadurens son. En blygsam sympatisk yngling som ännu inte verkade bortskämd.«

någon i vårt hushåll. Här har vi tillgång till färsk fisk. I morse var det fina flundror på näten.

Sommaren omvärver oss med sin härlighet. Visserligen är det försommarfräscha borta och markens glädje förbleknar, men vi har värmen och de ljusa nätterna med drillande trastar.

Jag ser bort mot professor John Naeslunds Stockholmen, vilket är ett helt komplex av holmar. Perspektivfönstren i det väldiga utkikstornet flamar. Men där råder sorg i sommar. Ingen flagga hissas dagligen som förr. Den var en dag på halv stång. Under kanotfärd förolyckades en son till professorn som redan

hunnit bli underläkare. Sorgen delas av många eftersom professor Naeslund alltid varit öbornas vän och hjälpare.

Ja så pendlar livet mellan glädje och sorg. Låt oss ta vara på det glada medan sommaren står i sin fulla glans!

Jag går ned till stranden för att titta efter om de stora och feta braxarna alltjämt står och bökar i sanddyn. Så lätta att fånga. Rent ut sagt dumma – ur människosynpunkt. Hugger på spinndrag. Jag undviker dock att spinna i deras vatten. De kvitterar vänligheten med att uppföra sina festliga pantomimer i det finaste av akvarier.

– Juli 1953 🐦

Evert Wallert (1898-1989) har gett ut ett stort antal böcker om skärgård. Han föddes i Dalsland och bosatte sig sen i den lilla kustbyn Refsnäs på Rådmansö. Hans bok »Brev från Roslagen« kom ut 1973 och innehåller ett urval av de 300 krönikor han skrev under 25 års tid till tidningen Åland. Evert ömmade starkt för skärgården och beskrev en omvälvande period när »nya moderna tider« stundade och det »fortida« sjönk i värde. Varmt tack till Ditte Lindström, Everts styvdotter, som har gett Magasin Skärgård tillåtelse att publicera Everts texter.

Redo för **RENOVERING?**

Vi har produkterna och kunskapen som gör jobbet enklare!

På Roslagens Golv har vi många års erfarenhet av det mesta inom renovering – golvläggning, golvslipning, mattläggning och badrumsrenovering för att nämna några exempel. Varmt välkommen in till oss, vi hjälper dig gärna med dina hemmaprojekt!

Instagram:
nordsjo_osthammar
Facebook:
NIDosthammar

Roslagens Golv

Fabriksvägen 13, Östhammar
Telefon: 0173-212 35
Öppettider: Vard 7-18, lör 9-14
www.nordsjoideedesign.se

Välkommen till Samstorps Gård – ca 2 mil utanför Norrtälje nära Gräddö på Rådmansö

Sommar på Samstorps gård Viltsafari

Följ med på en oförglömlig guidad tur genom vår park och träffa och mata alla våra djur inkl. Europas största landlevande djur – visenten!

På grund av restriktioner är det begränsat antal platser på vagnarna. Viltsafarien måste förbokas via vår hemsida eller Facebook!

**BOKA SAFARI
I FÖRVÄG PÅ
FACEBOOK eller
samstorp.se**
(ej drop-in)

Gårdsbutik

Lokala leverantörer med massor av fina produkter!

Servering

Grillkvällar med trubadur

Rådmansö • Norrtälje • Roslagen

Mer info, Facebook och vår hemsida
samstorp.se

Samstorps gård

Safari • Femkamp • Bröllop • Fest
Café • Gårdsbutik • Minigolf • Företagsevent
Boende i stugor & ställplatser finns – boka i förväg!

Sagolikt liv späckat med äventyr

Hur många av Lidö värdshus gäster, på ön Lidö i Roslagens skärgård, vet vad spännande platsen ruvar på? Tillräckligt för en bestseller-roman. Med äventyr, dramatik, kärlek, skattkista, och lyckligt slut. Kapten Holmers liv rymmer allt och mer därtill. Lidös store man. **TEXT:** Josefin Ekberg

»**DET VAR EN GÅNG** en fattig skärgårdspojke, Matts Person hette han. Han hade stora drömmar. En dag mönstrade han på ett skepp och seglade ut på världshaven. Ända till Kina. Ut på stormiga hav, bland farliga pirater och krokodiler som åt människor. I Biscayabukten lyckades han rädda ett skepp från att sjunka. Han började som kock-gosse och blev med tiden sjökapten. På sina resor handlade han med dyrbarheter som kryddor, siden och porslin.

När han blivit rik som ett troll efter drygt trettio år till sjöss, köpte han Lidö, en grannö till hans barndomsö. Där det tidigare stått ett ståtligt slott som tillhörde adeln. Egentligen fick Matts inte köpa ön eftersom han inte hade blått blod i ådrorna, men en bulvan hjälpte honom.

Nu saknade han bara fru och barn för att lyckan skulle vara fullständig. Eftersom hans stora kärlek Katarina var upptagen, friade han till hennes vackra 16-åriga dotter Catharina Margareta istället. Hon sa »Ja«, och föräldrarna godkände äktenskapet. Trots 42 års åldersskillnad. Han var ju ett riktigt gott parti, dessutom trevlig och stilig. De fick fyra döttrar och en son. Familjen bodde i en herrgård med exotisk inredning och kinesiska tapeter. Och under huset doldes en hemlig skatt, sägs det. Så levde de lyckliga i alla sina da'r.«

Visst låter det som en saga, men det är faktiskt ett sant levnadsöde.

Snabb karriär

Likt en dåtidens Ingvar Kamprad började Matts sin framgångssaga med ett par tomma händer. 1712 föddes han på Arholma och var alltså bara sju år när skärgårdsborna upplevde de skräck-

Matts Holmers seglade med skeppet Götheborg som nu finns som replik i nyskick.

FOTO: ROINE KARLSSON

fyllda »rysshärjningarna« då gårdar plundrades och brändes. Ett av de första husen som stod i lågor var jaktlottet på Lidö. Matts pappa var dräng och tjänade för säteriet på Lidö. Familjen Person bugade och bockade med mössan i handen för godsägarna. Föga anade väl Matts att han en dag själv skulle äga ön och säteriet. Och mötas med stor respekt och vördnad.

Arholmapojken Matts Person tycks ha varit av särskilt gott virke. Han beskrivs som »klipsk utöver det vanliga« och »pigg och vaken, liten men stark och vig«. Kanske hade han humör och stolthet också. För det sägs att han efter en dispyt med sin bror ska ha slängt släggan i sjön och utbrustit »Det ska tusan gå här och gräla med dig. Jag ger mig ut jag!« och rott iväg till en skuta i närheten där han fick anställning. Han började som »kock-gosse« och slutade

bilden **BERÄTTAR**

drygt trettio år senare som stenrik sjökaptän. Matts gjorde modiga insatser, lärde sig flera språk, pluggade navigation och klättrade snabbt i hierarkin på Ostindien Companiets skutor.

I takt med att Matts rikedom ökade drömde han om att köpa Lidö.

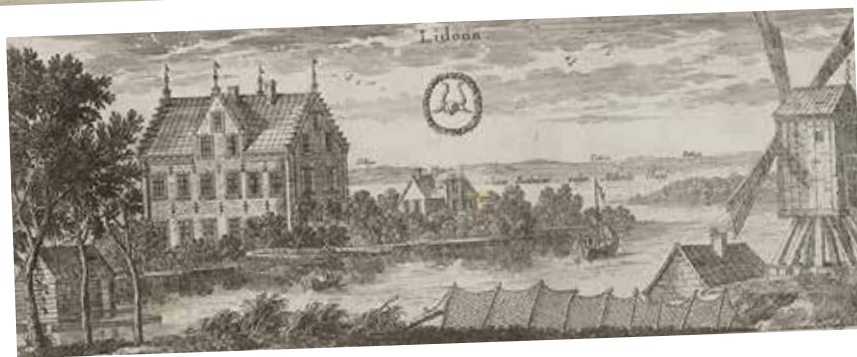
Pengarna samlades på hög. Men han var inte snål och glömde inte bort sitt enkla ursprung. Inför varje ny seglats skänkte han en betydande summa till kyrkan och bygdens fattiga. Vilket han senare kom att ta upp som ett av argumenten till hans fördel, när han skrev brev till kungen och vädjade att hans ättlingar skulle kunna arva Lidö säteri. Vilket kungen beviljade. Trots att Holmers aldrig adlades. Men han var förmögen, så pass att han hade råd att låna ut pengar till högt uppsatta och adelsmän som Petter Ridderstad till exempel.

Äventyrligt liv

Långt från alla överlevde att segla på världshaven på 1700-talet. Holmers kunde berätta om lik som låg och flöt i vattnet likt guppande isflak. Förutom bevärnade män och dåligt väder härjade sjukdomar och undernäring ombord. Matts tjänstgjorde bland annat på skeppet Götheborg (idag finns en uppbyggd replik), när hon efter en lång strapatsrik resa gick på grund och sjönk snöpligt i inloppet till sin hemmahamn Göteborg. »Både jag och flera officerare miste vårt gods« skriver Matts Holmers i ett bevarat tidsdokument. När dagens »ostindiefararen Götheborg« var på stadsbesök till Norrtälje sommaren 2008, skjöts salut från fartyget när man passerade Lidö, för att hedra honom.

58 år gammal efter drygt trettio år till sjöss, gick han iland för gott och ville skaffa fru och barn. Men hans stora kärlek vätöflickan Katarina Unander hade redan gift sig och var nu kyrkoherdens fru. Faktum är att Matts själv i ungdomen hade planer på att bli präst, kanske för att imponera på Katarina och vinna hennes hjärta. Nu var hon upptagen och då gifte han sig med hennes unga vackra dotter istället. Och blev god vän med alla. Både mor, dotter, make och syskon.

För Arholmabor var Matts Holmers deras egen »kunglighet«. En riktig hjälte. En fin man. Den enda person de sett i verkligheten med peruk. Bara det. Han blev allt mer aktad genom

FAKTA Lidö Herrgård

1764 förvärvades Lidö av Matts Holmers genom ombud. Han lät uppföra dagens herrgård 1769 på ruinerna av det forna slottet. Här drivs idag restaurang och hotellverksamhet. Exteriört är mycket sig likt sen Holmers tid. Men interiört är så gott som bara en tapet från Kina kvar. Delar av Matts Holmers kvarlåtenskap finns bevarat hos Sjöfartsmuséet i Stocholm. Tidigare ägare till Lidö säteri har varit flera adliga ätter som Bielke, Oxenstierna (Resare-Bengt), von Königsmarck och baron Rålamb. Lidös förste kända ägare var Heliga Birgittas far, Birger Person. Ön och byggnaderna tillhör idag Skärgårdsstiftelsen, sedan 1998.

åren med sitt ödmjuka och generösa sätt. Som skeppare för eget fartyg tog han ofta emot skärgårdspojkar från sin hembygd. När hans barn skulle döpas närvarade överklassen sida vid sida med fattiga torpare. Något extremt märkvärdigt då klasstillhörighet oftast var som vattentäta skott.

Men hur var det då med den gömda skatten? Finns den på riktigt? Ja, kanske. Ingen vet säkert. Flera har letat men förgäves. Historien bakom (eller skrönan) var att vid en jordbävning i Lisabon 1755 bar några personer ombord en kista full av guld och ädelstenar för att rädda den, men kom aldrig tillbaka. Kanske omkom de. Vem vet? Hursomhelst var Matts Holmers inte den rättmätige ägaren, så han murade helt sonika in kistan i källaren. Så väl att ingen någonsin skulle hitta den. Enligt sägnen i alla fall.

Matts Holmers fick ett långt, spännande, kärleksfullt och rikt liv. Han levde ända till 87 års ålder. En ovanligt hög ålder för den tiden. Tänk så många äventyr och strapatser han fick vara med om och klarade sig helskinnad genom. Han ligger begravd i familjens sarkofag på Vätö kyrkogård. När du besöker Lidö och världshuset kan du ägna honom en respektfull tanke. Kanske vakar hans själ över ön än idag. Det finns de som tror det.

Välkommen till Rådmansö

Till halvön Rådmansö som ligger öster om Norrtälje går E18 hela vägen till Kapellskärs hamn, där färjor dagligen kör rutter till Åland, Finland och Estland. Till Rådmansö hör en stor del skärgård med kända fyrplatser som Söderarm, Tjärven och Svenska Högarna. Före 1951 var Rådmansö landets största skärgårdskommun. Taxibåtar går från fiskebyn Refsnäs samt Östernäs på södra sidan. Sommartid trafikeras ibland Gräddö brygga. Bland annat den anrika ångbåten Blidösund. Runtom i skärgården finns ryssugnar, hällristningar och labyrinter. I Ridderholm står en vacker väderkvarn. Likaså på ön Lidö, ett stenkast från Rådmansö. Den ovanliga Mnemosynefjärilen kan skådas. I Kapellskär står ett minneskors över färjekatastrofen med Estonia. På platsen finns även en hällristning från 1752, då kung Adolf Fredrik och hans manskap väntade på bättre sjöväder. Här växer också »ryssgräset«, en kvarleva från rysshärjningarna.

Trevis
Måleri AB

070-403 31 03
070-722 01 15
www.trevismaleri.se

**Fritidsbyn
Kapellskäret**

Vandrarhus STF
Camping SCR
Gästhamn
www.fritidsbyn.se
Tel 0708-800 838

GRÄDDÖ
ELINSTALLATIONER AB

0709-556 636
www.graddoel.se

FRÖTUNA TAXI & BUSS AB
*Vi kör dig lugnt
och säkert*

ABONNERING AV BUSSAR
Telefon 0176-26 90 65
www.frotunataxiobuss.se

SÖDERARM
MÖTEN I HAVSBANDET

0176-432 12
www.soderarm.com

ZUMBA!
RÅDMANSÖ BYGDEGÅRD

move
CATARINA HAGSTRAND
ZUMBA fitness

www.movecatarina.se

Sammanslag

Viltsafari Delikatessbutik Café
Matservering Minigolf Femkamp
Stugor Musikevenemang

Öppet året runt! www.samstorp.se

**GRÄDDÖ BYGG
& SNICKERIA AB**

TOTALENTREPRENÖR

Mattias Anders
070-723 41 20 070-723 41 21

www.graddobygg.se

DIN BYGGHANDEL!

BOLIST
RÅDMANSÖ

0176-40265 - info@bolistradmanso.se
www.bolistradmanso.se
RäfsnäsSågAB

GRÄDDÖ SALONGEN AB

Ingela Wickman
Boka tid (1 mån av tid drop in)
0176-401 41
ingela.wickman@hotmail.com
Mitt emot ICA i Gräddö

LIDÖ
BEVARADE
BYGGMÅTT

0176-404 99
www.lidovardshus.com

kajak & uteliv

0176-403 15
www.kajak-uteliv.com

ICA Gräddö **Q STAR**

Skärgårdshandel
Väl sorterad ICA-butik
0176-400 12

ATG, Svenska Spel och DVD-uthyrning
Ombud för Posten och Systembolaget

Bröllop och fest vid havet!

www.radmansobygdegard.se

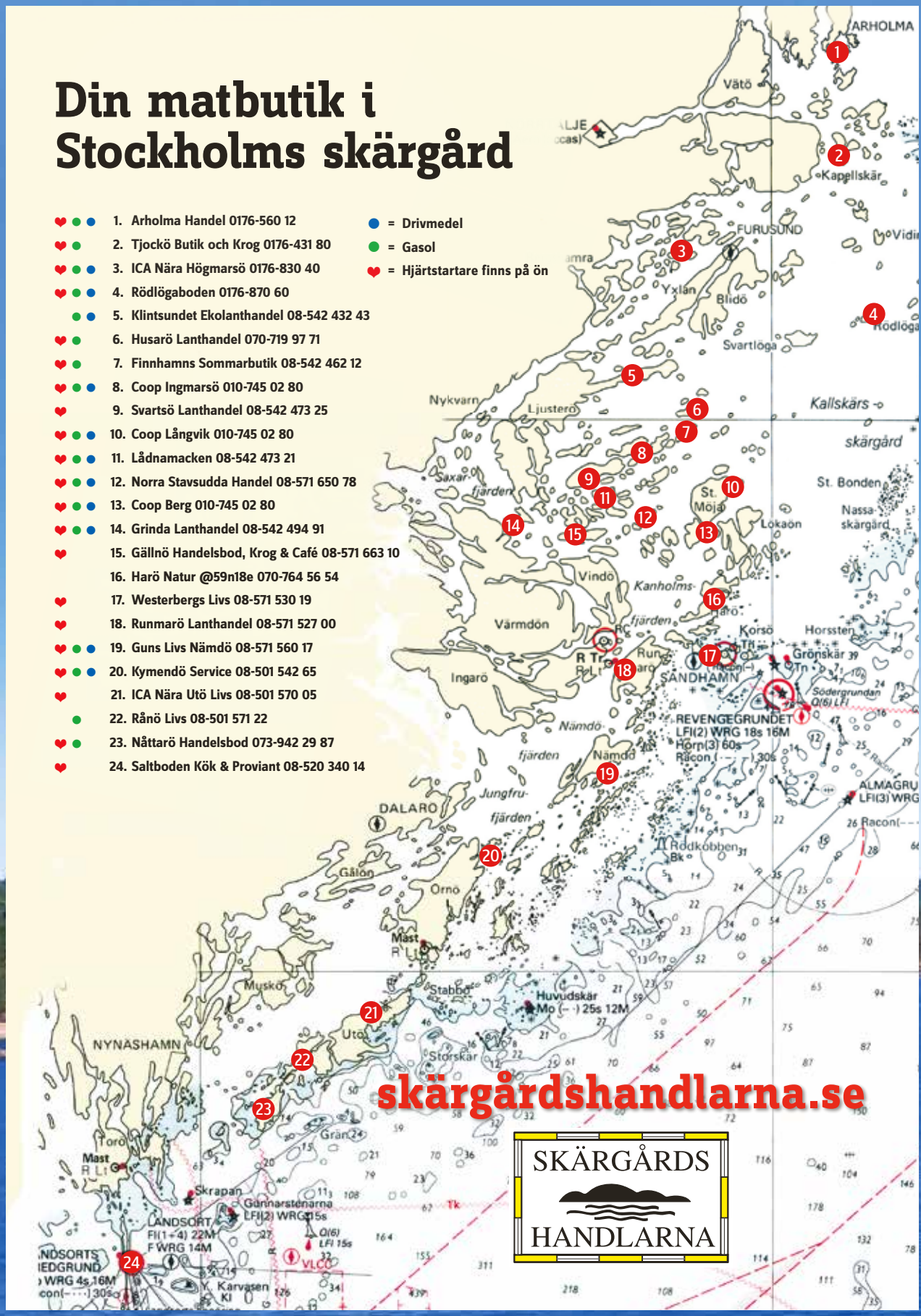
**SPILLERSBODA
LANTHANDEL**

Öppet året runt:
må-fr 9-18 lö 9-16 sö 10-16
0176-22 10 01
facebook.com/spillersbodalanthandel

Din matbutik i Stockholms skärgård

- ♥ ● ● 1. Arholma Handel 0176-560 12   ● = Drivmedel
- ♥ ● ● 2. Tjockö Butik och Krog 0176-431 80   ● = Gasol
- ♥ ● ● 3. ICA Nära Högmarsö 0176-830 40   ♥ = Hjärtstartare finns på ön
- ♥ ● ● 4. Rödlögaboden 0176-870 60
- ● ● 5. Klintsundet Ekolanthandel 08-542 432 43
- ♥ ● ● 6. Husarö Lanthandel 070-719 97 71
- ♥ ● ● 7. Finnhamns Sommarbutik 08-542 462 12
- ♥ ● ● 8. Coop Ingmarsö 010-745 02 80
- ♥ ● ● 9. Svartsö Lanthandel 08-542 473 25
- ♥ ● ● 10. Coop Långvik 010-745 02 80
- ♥ ● ● 11. Lådnamacken 08-542 473 21
- ♥ ● ● 12. Norra Stavsudda Handel 08-571 650 78
- ♥ ● ● 13. Coop Berg 010-745 02 80
- ♥ ● ● 14. Grinda Lanthandel 08-542 494 91
- ♥ ● ● 15. Gällnö Handelsbod, Krog & Café 08-571 663 10
- ♥ ● ● 16. Harö Natur @59n18e 070-764 56 54
- ♥ ● ● 17. Westerbergs Livs 08-571 530 19
- ♥ ● ● 18. Runmarö Lanthandel 08-571 527 00
- ♥ ● ● 19. Guns Livs Nämdö 08-571 560 17
- ♥ ● ● 20. Kymendö Service 08-501 542 65
- ♥ ● ● 21. ICA Nära Utö Livs 08-501 570 05
- ● ● 22. Rånö Livs 08-501 571 22
- ♥ ● ● 23. Nättarö Handelsbod 073-942 29 87
- ♥ ● ● 24. Saltboden Kök & Proviant 08-520 340 14

skargardshandlarna.se

Din matbutik i Stockholms skärgård

skärgårdshandlarna.se

Ladda ner
Skärgårdshandlarnas
App!

En tur i skärgården kräver inga förberedelser. Skärgårdens matbutiker har allt du behöver. Livsmedel, färsk fisk, nybakat bröd, skärgårdsslöjd och ofta lokalt odlade grönsaker. Vi vill med vårt breda sortiment och vår geografiska spridning att du ska få en trevlig och bekymmersfri tillvaro i Stockholms skärgård. Många av oss har bensin, gasol, är ombud för apotek och systembolag. Vissa av oss hyr även ut cyklar, kanoter och rum. Ring gärna din butik för sortiment och beställningar!

Samarbetspartners för en levande skärgård

A photograph of two women standing outdoors, looking at a large map spread out on a large, dark rock. The woman on the left is older, with short, curly hair, wearing a colorful patterned top. The woman on the right is younger, with blonde hair tied back, wearing a dark blue top. They are both pointing at the map, which shows a landscape with yellow and blue areas. The background consists of trees and a clear blue sky. The text 'Hitta Ut – som att gå på skattjakt!' is overlaid on the right side of the image.

Hitta Ut – som att gå på skattjakt!

Det ultimata nöjet i dessa tider måste väl vara att vistas ute i skön natur, tillsammans med några du tycker om och få lite motion på köpet. Med Hitta Ut:s orienteringskarta blir det extra spännande, som att gå på skattjakt och leta efter hemliga koder. Vi har testat. **TEXT O. FOTO:** Josefin Ekberg

Med orienteringskarta
är det lätt att hitta.

Vi, jag och mina vänner Martina Sundberg och Lena Backman, lyckades pricka in den allra finaste dagen i början av maj och packade varsin matsäck med fika. Bekväma skor.

Ryggsäck. Jag hade köpt varsin kompass åt oss, men de behövdes inte visade det sig. Vi hittade ändå. Rastplatsen valdes med omsorg i förväg på vår karta. Redan innan vi bestämde vilka markeringar vi skulle ta. Som de »Skärgårdsbruttor« vi är ville vi så klart ha sjöutsikt. Och kom så sen fram till ett ställe som gjort för oss, där vi kunde slå oss ner på varsin bekväm stor sten.

Om ni undrar varför vi kallas »Skärgårdsbruttorna« så började det redan för tio år sedan då vi ville testa triathlon i Käringsund på Åland. En sprang, en cyklade, en annan simmade och övriga två som var med, ställde upp som hejklack och delade ut dryck. Namnet valde vi eftersom alla är hemmahörande på Rådmansö. Någoting skulle vi ju heta som lag. Det var kanske inte lika roligt när vi sen ställde upp i karaoke på Ålandsfärjan och man ropade upp »Skärgårdsbruttorna«, vilket tyvärr också stod på skärmen när vi sjöng.

Men det var då det, nu har vi testat orientering också. Vilket gav mersmak.

– Det blev ju en jättehärlig dag att minnas, säger Martina och Lena.

Förutom att vi umgicks, hade det mysigt, vistades i omväxlande natur, såg vårblommor, fjärliar och skrämde upp en hare när vi råkade komma för nära, mötte vi också bekanta med Hitta Ut-kartan i högsta hugg. Det var lite, pyttelite frestande att fråga vilka markeringspinnar de hittat och byta koder med varandra, men jagade genast bort den tanken. Vi är ju inte lata och ingen vill väl vinna en sport med fusk heller. I skogen mötte vi en barnfamilj, varav mannen, Petter Hedberg är son till en granne i vår hemby. Han var ute och letade markeringar med fru och två små döttrar, Filippa och Ninja. Vad härligt att se barn som inte sitter stilla inomhus med en padda framför nyllet. Vi småpratade lite med varandra innan vi gick åt varsitt håll.

När vi ändå var ute och vandrade i skog och mark så passade vi på att foto-

Vännerna Martina Sundberg och Lena Backman har hittat till nya platser. Och fick blodad tand.

grafera vårtecken. Hitta Ut arrangerade tillsammans med Landshypotek Bank en fototävling som pågick till 31 maj. Jag fick syn på en skog med vita björkar och tog en bild. Den fick man sen ladda upp på Instagram eller Facebook med några hashtags för att delta i tävlingen. Spännande.

Inne att vara ute

Att röra på sig utomhus i naturen har formligen exploderat som hälsosam och social aktivitet sedan pandemin bröt ut. Vi är trötta på att känna oss isolerade inne uppkopplade på olika slags zoommöten, och vill UT, UT, UT. Umgås på

FAKTA Hitta Ut:

Hitta Ut är Svenska Orienteringsklubbens riktäckande friskvårdsprojekt för allmänheten som arrangeras av landets lokala orienteringsklubbar. Speciella orienteringskartor delas ut gratis till hushåll med lokaltidningen och kan hämtas fritt hos en del samarbetspartners samt turistbyråer. Hitta Ut finns i hela landet (i skrivande stund på 89 orter). Bland annat i våra skärgårdskommuner Östhammar, Norrtälje, Österåker, Stockholm, Värmdö, Trosa. I Norrtälje-området även på Furusund, Yxlan, Älmsta och Marholm bland annat. Ifjol hade Hitta Ut totalt 100 000 registrerade deltagare. En fördubbling sedan året innan. Läs mer på www.orientering.se

behörigt avstånd med nära och kära. Se andra människor. IRL som man brukar säga. Att bara gå och titta på blommor och blad kan för en del rastlösa själar som vill ha mera utmaningar, kännas långtråkigt det med efter ett tag.

Då är det lyckosamt att friskvårdsprojektet Hitta Ut finns. Tävlingen går ut på att med hjälp av dess orienteringskarta finna hundratals utplacerade så kallade »checkpoints«. Markeringsspinnar med en särskild bokstavskod. Den matar man sen in på sin lokala Hitta Ut-sida eller app, där man först skapar ett eget konto (vilket är busenkelt). Sedan sköter datorn med sitt räkneverk hur bra det går för dig. Den svarar rätt eller fel och håller koll på hur många checkpoints du har kvar att leta efter. Du kan också jämföra ditt resultat med andra deltagares.

Kontrollpinnarna är mer eller mindre svåra att upptäcka. Men på kartan (i pappersform eller digitalt) finns förutom inringad markering, ledtrådar som till exempel »stenen södra sidan«. Och svårighetsgraden är markerad liksom i skidbacken med olika färger där svart är tuffast och grön lättast och rött och blått däremellan. En del ställen på kartan har också ett hjul som symbol för tillgänglighetsanpassning. Men för oss som inte åkte rullstol kan jag försäkra att det var inte särskilt svår terräng att ta sig fram på där vi gick i alla fall. Ofta kunde man skönja en nybildad stig som avslöjade var man kunde vika av för att hitta markeringspinnen, utan att trampa över stockar och stenar. Som andra Hitta Ut-deltagare antagligen trampat upp.

Alla checkpoints släpps inte samtidigt utan sätts ut i perioder mellan 21 april och 30 september. Man har hela sommaren på sig. Du kanske minns med mindre förtjusning eller stark ångest, skolans orientering när klassen med karta och kompass sprang vilse i skogen. Och blev eventuellt avskräckt redan då och tänker nu »oj, vad krångligt och svårt det verkar«. Det är det inte kan jag intyga, efter egen erfarenhet. Men så är jag också van att orientera mig efter var på himlen solen står.

Vi hjälptes åt att sära på höger och vänster. Vad som skiljer en stig mot en

Systrarna Filippa Hedberg och Ninja Nordin hittade en väl dold checkpoint i skogen.

Kartorna är gratis.

Vårblommorna sticker upp bland kolen på en grillplats.

»Jag vill absolut fortsätta med Hitta Ut. Vi fick ju se ställen man inte skulle ha hittat till annars.«

bredare väg. Och räknade svarta rutor som föreställde huskroppar på kartan. Endast en pinne höll vi på att ge upp hoppet om. Men när vi gick lite till, bara lite längre bort hittade vi den i ett buskage. Vi gick faktiskt inte bet på en enda checkpoint som vi hade föresatt oss att hitta. Vi samlade ihop tio stycken, fast den första var lite fubbig den avslöjades redan på kartan, som hjälp för att komma igång. Nummer ett och koden

ME. Mina vänner »skärgårdsbruttorna« var glada att jag drog med dem ut på detta äventyr.

– Jag vill absolut fortsätta med Hitta Ut. Vi fick ju se ställen man inte skulle ha hittat till annars, säger Martina.

Nu är det bara att försöka hitta lite fler pinnar i sommar, så många som möjligt för då ökar chansen att vinna fina priser. Håll tummarna eller ge dig ut och leta själv. 🐦

Som de »skärgårdsbruttore« vi är är vi kräsna med picknickplats. Det måste vara nära vattnet.

Avkoppling utan uppkoppling

Kroppsbyggaren Johan Oldenmark blev känd för svenska folket på TV som »den snälla gladiatorn« Plexus. Och har blivit barnens populära lekledare. Men han gillar också att skriva och har mycket på hjärtat att ventileras. Denna gång om favoritnöjet paddling.

TEXT: Johan »Plexus« Oldenmark

Den här kajaken tillhör fotografen som liksom krönikören är såld på det fridfulla nöjet.

Så blev det en sån där härlig dag igen, jag sitter här i min kajak och paddlar runt i vår vackra skärgård till ljudet av maskiner, verktyg, trimmers, klippare som formligen skriker. Det verkar som om man vill att det ska gå fortare och fortare och jag som brukar säga »ju tystare det blir desto mer kan du höra«.

Samtidigt blir det ju så konstigt nu i dessa semestertider när man pratar med folk och de säger att det ska bli så skönt att bara få vara och höra tystnaden. Det är inte mycket bättre än ungdomarna de tar med sig ut på landet. Så fort de inte har några prylar eller något att sysselsätta sig med så undrar de »vad ska jag göra nu?«

Jag tuffar vidare i min kajak och tänker, jag har i alla fall mina största upplevelser här, när jag ser hur otroligt vackert och rofyllt det är. Att glida runt och se det naturen »målar upp« för oss.

Men snälla, snälla alla ni som vistas i vår vackra skärgård, skräp, sopor, fimpar,

plast med mera, ta med det hem eller kör det till sopstationen. Det hör inte hemma i naturen.

Häromdagen hittade jag en stor genomskinlig plastsäck i vassen när jag paddlade. Till min förtvivlan så hade en vildand fastnat i säcken och dött. Ett tråkigt bevis på vad som händer när man inte tar med sig skräpet hem. Konsekvensen av att vi skräpar ner blir även att vi tar död på våra djur och natur. Känns förjävligt!

Trots det så är det här ute jag har mina bästa upplevelser. Här ute, med min kajak, blir jag salig. Ni vet när man nästan svävar på moln fast de är vattnet jag paddlar på. Man känner det som om man blir ett med naturen. Jag känner frid och lugn. Jag kan lämna allt annat i land och bara vara. Den här känslan skulle jag verkligen vilja att alla får uppleva, hitta din grej, ditt lugna ställe, stäng av telefonen och lämna alla prylar och ta dig

FOTO: PRIVAT

Johan Oldenmark älskar till 100 % att paddla, lika mycket avskyr han att hitta sopor.

tid att vara i din alldeles egen värld. För det är ju ändå där du vill vara. Hur ska vi kunna vara avkopplade om vi hela tiden är uppkopplade?

Världen kan vara en fantastisk plats! 🐦

Nu i Stockholms skärgård

- ◆ Kanalrening
- ◆ Öppna spisar
- ◆ Kaminer
- ◆ Kakelugnar
- ◆ Skorstenar

www.lagaskorsten.se ◆ 08-10 22 00
Skorstensmästaren Sverige AB

Eds Trädgård

Handelsträdgård i Östhammar
Fruktträd - Bärbuskar - Rosor - Perenner
Klättrväxter - Buskar - Träd - Tillbehör

Öppettider juni/Juli
mån - fred 10-18
lörd 10-16
sönd stängt

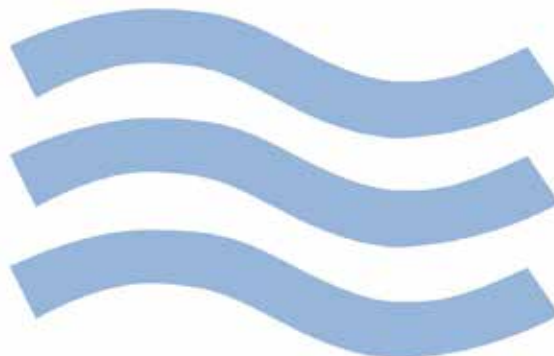
Mobil: 073 64 65 925
www.edstradgard.se
epost: order@edstradgard.se
Trädgårdstips: www.tradgardstips.tv

Växplats Nybyn

Ekologisk handelsträdgård
med café, butik, utställningar och kurser

www.vaxplatsnybyn.com - följ oss på Facebook
Nybybackens väg 33, 762 92 Rimbo

skärgårdsradion

90,2

Stockholm

107,8

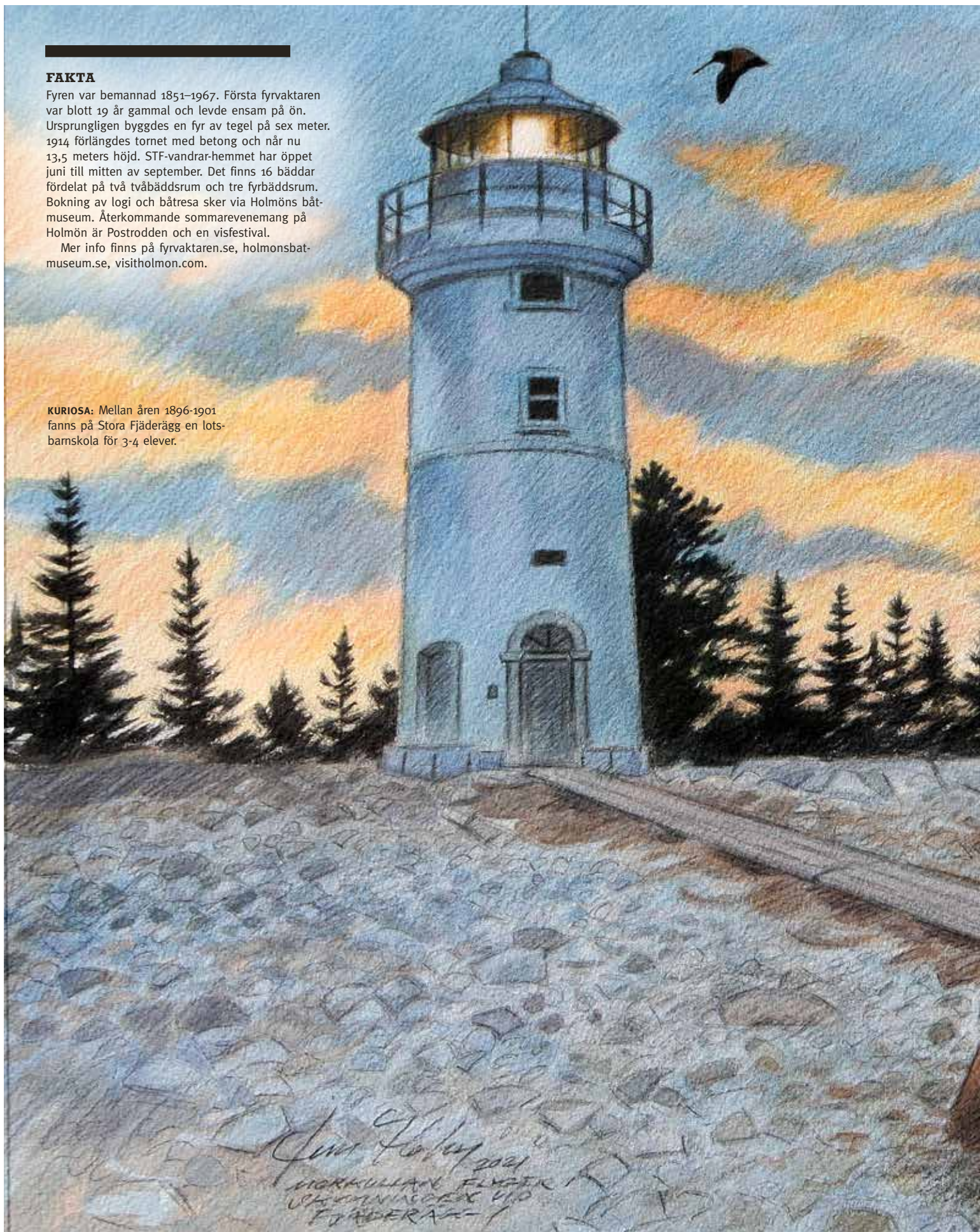
Roslagen

FAKTA

Fyren var bemannad 1851–1967. Första fyrvaktaren var blott 19 år gammal och levde ensam på ön. Ursprungligen byggdes en fyr av tegel på sex meter. 1914 förlängdes tornet med betong och når nu 13,5 meters höjd. STF-vandrar-hemmet har öppet juni till mitten av september. Det finns 16 bäddar fördelat på två tvåbäddsrum och tre fyrbäddsrum. Bokning av logi och båtresa sker via Holmöns båt-museum. Återkommande sommarevenemang på Holmön är Postrodden och en visfestival.

Mer info finns på fyrvaktaren.se, holmsonbat-museum.se, visitholmon.com.

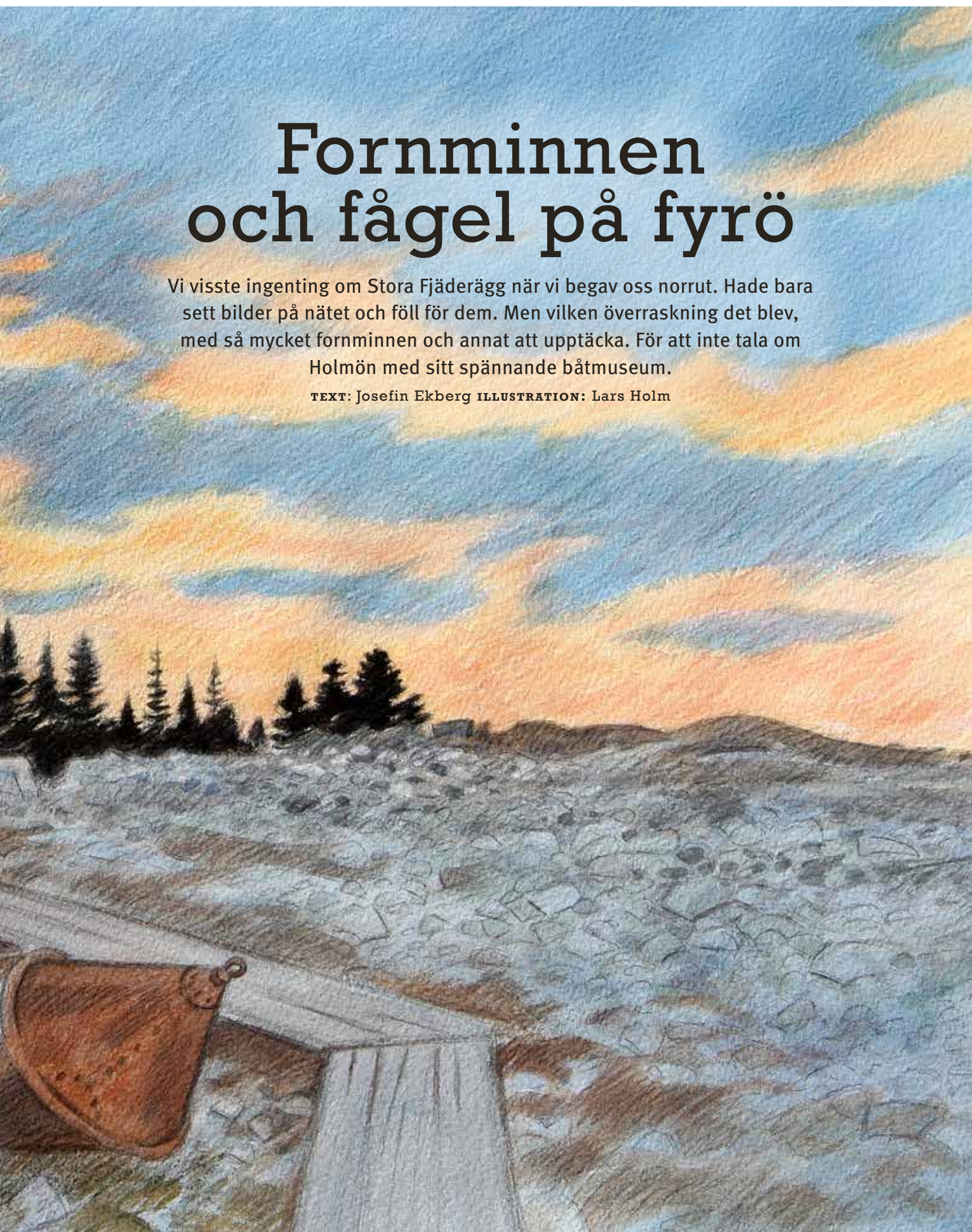
KURIOSA: Mellan åren 1896-1901 fanns på Stora Fjäderägg en lotsbarnskola för 3-4 elever.

Fornminnen och fågel på fyrö

Vi visste ingenting om Stora Fjäderägg när vi begav oss norrut. Hade bara sett bilder på nätet och föll för dem. Men vilken överraskning det blev, med så mycket fornminnen och annat att upptäcka. För att inte tala om Holmön med sitt spännande båtmuseum.

TEXT: Josefin Ekberg **ILLUSTRATION:** Lars Holm

Utanför Umeå i Norra Kvarken ligger fyrplatsen Stora Fjäderägg som ingår i Holmöarnas naturreservat.

Bilfärjan Capella tar oss till Holmön, där vi ska bli hämtade med båt. Här bor det folk, året runt. Vi hinner både äta lunch på krogen och göra ett besök på muséet, och lära oss lite om bygden. Med dess fiske, säljakt samt öbornas liv och leverne.

Det berättas bland annat om »Fjäräggs-tomten«, en enögd tomte som seglade med svart segel mot vinden. När han tog ner seglen visste man att där fanns gott om strömming. Om en fiskare retade tomten blev han straffad med oväder enligt sägen. I dessa farvatten har fisket alltid betytt mycket. I muséet finns också hantverk med lokal koppling till försäljning. Som till exempel en silverring kopierad av ett vikingafynd från Stora Fjäderägg.

Sen kliver vi ombord på vandrarhemsvärden och skepparen Joar Sandströms båt. Den trevlige unge mannen har Emilmössa, långt hippiehår, farfarsskjorta och är barfota i sina bruna gubbtofflor. Han delar ut hörselkåpor och flyvästar. Veckans stugvärd Kristin Hellgren följer också med. På vägen ut får vi se säl. Efter drygt en kvart är vi redan framme. Det är en bit att vandra, 900 meter, upp till vandrarhemmet mitt på ön. Vi har lätt packning i våra ryggsäckar. Fyllda med nudlar och frystorkade rätter. Enkelt att laga till. En betongstig leder oss fram. Genom cirkelformade klapperstensfält. Vi ser fornlämningar och skogspartier med ringmärkarnas fågelnet. Och passerar en stor »magisk« sten. Det sägs att den vrider sig när Holmöns kyrkklockor ljuder.

Privatägd fyr

Stora Fjäderäggs natur liknar fjällens med ljungedar, hjortron, lingon och blåbär. Det är öppet och kargt. Inte förrän vi är framme vid fyrvaktarbyn ser vi fyrtornet, ovanligt liten och vitmålad. Fyren är idag privatägd av Tomas Berglund. Han är inte här idag men vi ringer senare upp för att fråga:

Vad ska du ha fyren till?

– Kanske kan jag hyra ut rum sen, i bästa fall. Det är ju mycket regler att följa. Annars får jag väl bo där själv, som sommarstuga, svarar han och berättar:

– Jag har lagat sprickorna i fasaden så nu regnar det inte in längre och mögellukten är borta.

»Det finns gott om sträckande videsparv ... «

Tomas berättar också att han om somrarna brukar ha visningar.

Bakom fyren hittar vi ett litet utsiktstorn av metall. En skylt varnar för att klättra upp när det åskar. Det är dock ingen risk idag, då det är strålände solsken och molnfritt. Vi kliver upp, en i taget och möts av utsikt åt alla väderstreck och får en överblick över ön. Det får vi också av den karta som finns i vår stuga och visar alla leder och sevärigheter. Gamla fornminnen. Det äldsta är från 500 e Kr. Här finns »tomtning«, det vill säga hyddgrunder, stenlabyrinter, kompassrosor, gistvallar, kummel och lämning av ett fiskarkapell. Här och var har turister roat sig med att göra små torn av stenar, vilket inte uppskattas då det förstör fornlämningarna och kan misstolkas. Joar avråder å det bestämdaste att flytta stenarna. Fornminneslagen gäller och ön är klassad som riksintresse för sina kulturhistoriska värden.

Vi är här i september, sista helgen för säsongen. Det är lugnt och känns som om vi har hela ön för oss själva, förutom stugvärderna och några ornitologer som ringmärker fågel. De visar stolt upp dagens fångst, bland annat en större hackspett. Det finns gott om sträckande videsparv får vi veta. Man kan tro att »fjäderägg« härrör från öns »fjäderfän« och fåglar men så är inte fallet.

– Det betyder »det fårade ägget«, berättar

Joar. Och kommer av de rundade valar av sten som formats av inlandsisen, förklarar han.

Utedass med utsikt

Vi bor enkelt. Dricksvatten hämtas i en kran på gården. Brunnsvatten som smakar så mycket godare än kommunalt. Till disk och hygien hämtar vi regnvatten. Det är befriande skönt att vara utan vare sig TV, internet eller dator och hänvisade till kortspel, radions program, korsord och bokläsning för förströelse. Så rofullt.

I en gästbok kan vi läsa om tidigare besökarens vistelser. Någon har skrivit »Det blåser så att vi inte kommer hem«. Vi läser också »Hej. Ville bara säga att ni ska akta er för vinden, har hänt märkliga saker där.« Vad spännande. Tänk om vi inte är ensamma i huset trots allt.

Vi lever som man gjorde förr utan dusch och med utedass. Ett sant nöje att göra sina behov där, då man gärna sitter med öppen dörr och låter sig hänföras av solnedgång över ljungedar och hav.

Med stigande ålder vaknar man allt oftare för att tömma blåsan, vilket visar sig vara lyckosamt härute, då natten bjuder på extra guldkant, med både fullmåne och blåflämtande norrskan. Norrland är också känt för sina ljusa sommarnätter. Himlens eget pastellfärgade galleri. 🐦

NATURSKILDRAREN

LARS HOLM

STÄLLER UT SKISSER
PÅ STRIDSBY GÅRD, VÄDDÖ
17 JULI-1 AUG KL 11-17 ALLA DAGAR
OBS - EJ VERNISSAGE!
HÅLL AVSTÅND - TVÄTTA HÄNDERNA

www.stridsbygard.com

I samarbete med Roslagens Sparbank

Många satsningar på Idöborg

Ifjol öppnades Strandbaren Idöborg med svensk sommarmat, grillaftnar, livemusik, brygghäng och egen strand. En ny vedeldad bastu har byggts och gästhamn för 40 båtar. Idöborg satsar också på paddling, vandring och swimrun i Nämndöarkipelagen. **TEXT:** Hélène Lundgren

Idöborg satsar på en meny med närodlat i möjligaste mån.

FOTO: IDÖBORG

Idöborgs nya krog Strandbaren är öppen för allmänheten när det inte är bröllop inbokad.

Idöborg ligger i Nämndö skärgård och är en privat ö som har funnits i familjen Kreugers ägor i nästan 100 år.

På ön ligger en vit jugendvilla som byggdes 1909 av skofabrikören Gustav Pott. På den tiden fanns det träbroar mellan tio av grannöarna så att herr Pott snabbt skulle kunna ta sig mellan öarna när det var jakt på sjöfågel. Under tjugo- och trettioalet köpte bankmannen och tidningsägaren Torsten Kreuger Idöborg samt flera andra öar i Bullerö-arkipelagen. De flesta öar sålde han sen till Domänverket, men Idöborg gav han till sonen Sven som startade ett skeppsvarv där han byggde fiskebåtar och fartyg på ön.

När Sven och frun Annette separerade köpte hon ön och startade en kursgård med boende och fokus på personlig utveckling. Annette lät bygga en vedeldad bastu och en gillestuga med gamla takbjäkar från 1898, samt en vacker yogalokal med stora glasfönster som väter mot soluppgången i öster. Tidigare är det bara grupp- och konferensgäster som har kunnat äta på Idöborg, men förra sommaren öppnade den nya restaurangen Strandbaren Idöborg för alla gäster. Den gamla bastun byggdes om till

restaurang med matsal, samt uteservering på ett nybyggt bryggdäck.

– Vi vill servera mat som speglar sommarens säsong med färska råvaror, enkelt, närodlat och hemlagat. Strandbaren är en klassisk sommarkrog med prisvärd mat av hög kvalitet, säger Villiam Grönholm som är VD på Idöborg.

Det är populärt att gifta sig på Idöborg och ett 15-tal bröllop var redan inbokade på helgerna när Coronakrisen kom.

– Varje helg brukar vara bokad och brudparen hyr då oftast hela ön med plats för över 50 personer, därför kommer restaurangen att ha öppet för lunch och middag tisdag till torsdag, samt vissa helger, berättar Villiam.

Ny gästhamn

Gästhamnen har plats för 40 båtar och för den som vill övernatta på Idöborg finns det 80 sängplatser i rum eller fina små

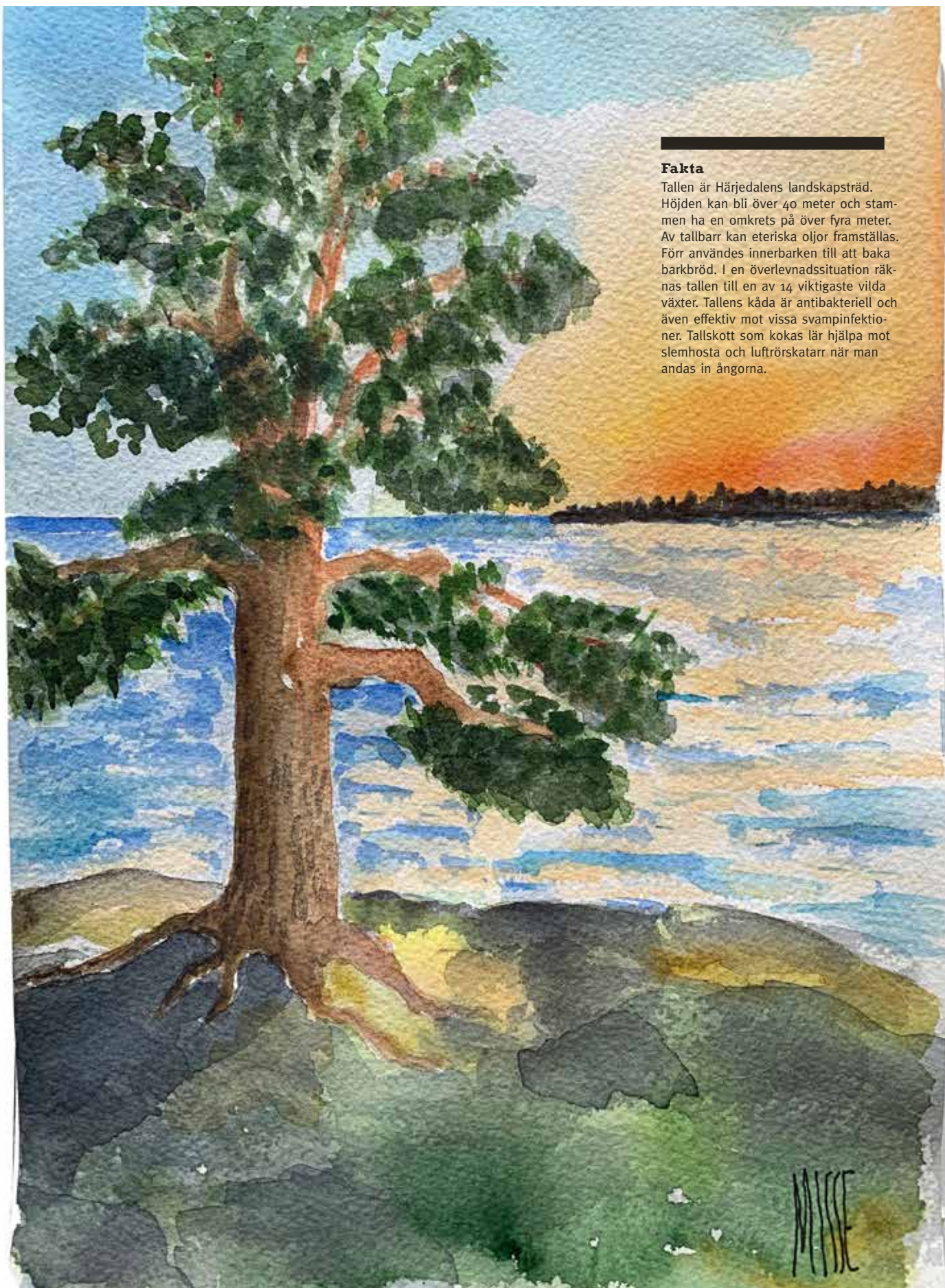
Kuriosa: 1906 köpte Gustav Pott ön ”den lilla Hästön” med omkringliggande skärgård. Han lät bygga en pampig villa i jugendstil som döptes till Idöborg, vilket senare gav namn åt hela ön. Gustav avskydde att vara på sjön och lät därför bygga ett 2,5 km långt brosystem mellan alla öarna i hans skärgård. Av broarna finns bara fundament kvar idag. Info: www.strandbarenidoborg.se och www.idoborg.se

Ta sig hit: Waxholmsbolagets båtar går från Stavsås till Idöborg och med Nordsydlinjen kan man kombinera Idöborg med Sandhamn. <https://waxholmsbolaget.se> Stavsås Båttaxi kör taxibåt till Idöborg. <https://battaxi.se/taxitrafik-och-charter/>

stugor som man kan boka året runt. Ett annat trevligt sätt att ta sig till Idöborg är med kajak, och i sommar kan man boka in sig på flera olika friluftaktiviteter. Guiden Jonas Hällén arrangerar olika guidade paddlingar i solnedgången, badpaddling till Kullskärs kala klippor och en paddling till underbara Bullerö där konstnären Bruno Liljefors hade sin jaktstuga. Andra aktiviteter som kommer att arrangeras under sommaren är kajakpaddling till Ormskär och swimrum med vätträkt på ön, samt vandringar genom Nämndös djupa skogar och ängar till fina badklippor.

Jag längtar verkligen efter att få komma ut till Idöborg igen och bada i den vedeldade bastun med sina stora panoramafönster ut mot ytterskärgården. Efter en varm bastu finns det inget bättre än att ta sig ett uppfriskande dopp i havet och sen avsluta dagen med lite mat och dryck på den nya bryggbaren. 🐦

»Vi vill servera mat som speglar sommarens säsong med färska råvaror, enkelt, närodlat och hemlagat.«

Fakta

Tallen är Härjedalens landskapsträd. Höjden kan bli över 40 meter och stammen ha en omkrets på över fyra meter. Av tallbarr kan eteriska oljor framställas. Förr användes innerbarken till att baka barkbröd. I en överlevnadssituation räknas tallen till en av 14 viktigaste vilda växter. Tallens kåda är antibakteriell och även effektiv mot vissa svampinfektioner. Tallsnitt som kokas lär hjälpa mot slemhosta och luftrörskatarr när man andas in ångorna.

MISE

Från rak fura till knotig martall

Hur många former och utseenden finns det inte på en tall? Dessa magiska träd som sägs bota värk och sjukdom. De kan vara långa, spikraka och stiliga eller krumbuktiga, kortväxta och fantasifullt formade som skärgårdens martallar. Med sin egen unika skönhet.

TEXT O ILLUSTRATION: Misse Ljungström

Vår inhemska tall *Pinus Silvestris*, som ungefär betyder skogstall hör hemma i hela Norden och har alltid fyllt en stor funktion. Inte bara för sitt virke och pappersmassa utan också i folkmedicinen där kådan ingått i plåster och terpentin mot gikt och reumatism. Och att de färska tallskotten är rika på C-vitamin visste man sedan långt tillbaka, säkert långt före Karl XII:s tid då läkarna ordinerade karolinerna att tugga på dessa, så kallade »tallstrunts«.

Tallen har även planterats som vårdträd; ett träd människan hade en relation till och vördade. Kanske fanns också gårdens hustomte där, för ibland har vårdträdet kallats Tomteträd. Och i folktrons läketräd har tallen fungerat som »värkräd«, i vilka människorna kunde spika bort sin egen tandvärk eller som läkande »smöjtall« (trolltall) där man drog små barn med engelska sjukan igenom vindlande håligheter i stammen (så kallad smöjning) och därmed placerade sjukdomen i tallen.

Barrskogsbältet på norra halvklotet från Alaska och Kanada genom Skandinavien och Sibirien, mot Kamtjatka och Berings sund, benämns »taiga« och är

världens tredje största skogsområde. Om taigan får vara orörd växer där unga och uråldriga träd tillsammans och omkring 20 000 olika arter av växter och djur som lever i skogen.

I Sverige har vi bara en ytterst liten del omkring fem procent, kvar av den ursprungliga taigan. För vår svenska tall har sedan 1970-talet fått ge vika för inplantering av den mer snabbväxande amerikanska contortatallen.

Det beror på att Sverige är en av världens tio största producenter av skogsprodukter. Nu visar både verklighet som stormar, snö, skogsbränder samt utvärderingar att den är mer sårbar med sitt ytliga rotsystem och kanske egentligen inte passar så bra i Sveriges natur.

Mycket lingon i tallskog

Vår urgamla *Pinus Silvestris* kom hit alldeles själv söderifrån efter senaste istiden och har alltså haft några tusen år på sig att anpassa sig. Nu är forskarna rädda för att det visar sig att contortatallen eller strandtallen som den också kallas, har förmåga att självså och bre ut sig över angränsande marker, vilket man inte vill och inte trodde tidigare. Vår inhemska tall har av tradition varit det

näst mest förekommande trädet i landet. Den äldsta tallen i landet finns i Muddus nationalpark och är över 700 år gammal. Den har överlevt både åtskilliga stormar och fyra skogsbränder.

Den äldsta tallen i Europa finns i Grekland och är som äldsta levande träd i Europa 1075 år. Nu diskuteras bland många skogsägare vilken typ av skogsbruk som ska bedrivas; det mest ekonomiska för stunden, med snabbväxande känsliga träd i en monokultur som lämnar efter sig kalhyggen med ödelagda ekosystem eller mindre ekonomiskt lönande men mer biologiskt berikande, i en skog där gamla och unga träd som är väl anpassade här sedan urminnes tider får leva invid varandra.

I den naturliga taigan lever växter, däggdjur, insekter, fåglar och svampar som alla är beroende av varandra. I de nya contortaskogarna förstörs den balansen, säger Christel Kvant bland annat i sin kloka bok »Trädets tid«, som jag ofta läser i och både beundrar och begrundar.

Det är lätt att längta tillbaka till de gamla skogarna. Som jag kommer ihåg växte det alltid mycket lingon i den glesa tallskogen och lika mycket blåbär i trollens granskog och det kryllade av liv. Kanske tar mitt minne hjälp av Elsa Beskows eller John Bauers bilder. I skärgården är dock tallen tack och lov sig lik. 🐦

»Tallen har även planterats som vårdträd; ett träd människan hade en relation till och vördade. Kanske fanns också gårdens hustomte där, för ibland har vårdträdet kallats Tomteträd.«

Das der vorgenant kaiser ritter In
 der stur zuwilt als vorhin abgeret
 was geuangen/ vnd verbeant wart

und also nach sumachen zergangnen sachen und gehalten
 ingen/ allen wurden die von zuwilt/ disen dingen auch
 nach gedoncken was hien darin an emt und dem andern
 gelegen were. Und an einem darustag des roege
 nantou loppin laves do sich der vorgenant kaiser ritter

Ålands »häxa« blir opera

Lisbeta Skarp från byn Pärsnäs på Åland anklagas för trolldom, halshuggs och bränns på bål 1667. Hon är huvudperson i en nyskriven opera som sätts upp på Åland i mitten av juli med stjärnsopranen Sofie Asplund i titelrollen. **TEXT:** Helena Forsgård

– Jag vill skapa en storslagen tragedi där det goda till slut vinner över det onda. Berättelsen om häxprocesserna

är en berättelse om kvinnohat som dessvärre är aktuellt än i dag. Varje dag mördas många kvinnor världen över av en närstående, säger Ida Kronholm som regisserar operan »Lisbeta – en trollkona ska du icke låta leva«.

Hon får ta sig an ett helt jungfruligt material. Allt är nyskrivet. För musiken står Karólina Eiriksdóttir från Island och den spelas av Estonian Sinfonietta.

– Det är ett stort privilegium att få vara med från första stund och att tillsammans med alla inblandade ge liv åt Lisbeta, säger Ida Kronholm.

Titelrollen sjungs av den åländska sopranen Sofie Asplund, som prisats och uppmärksammats för olika operaroller bland annat på Göteborgsoperan och Malmö Opera. Hon var även utvald sångerska under Nobelprisutdelningen i Stockholm 2019.

Utsåg syndabockar

Det var på Åland som de stora häxprocesserna i Sveriges rike inleddes på 1600-talet. Lisbeta och sex andra åländska kvinnor avrättades från 1667 och framåt. Den åländska författaren Carina Karlssons roman »Märket«, som gavs ut 2019, handlar om denna mörka tid i historien och den ligger till grund för operan.

Två män med makt, härads hövdingen Nils Psilander och kyrkoherden Bryniel Kjellinus, gick i bräschen för

»Det var på Åland som de stora häxprocesserna i Sveriges rike inleddes på 1600-talet. Lisbeta och sex andra åländska kvinnor avrättades från 1667 och framåt.«

Carina Karlsson, åländsk författare, har skrivit en gripande roman om häxprocesserna på Åland på 1600-talet.

Fakta/Bakgrund

CARINA KARLSSON

Carina Karlsson, 55 år, debuterade 1996 med diktsamlingen Lisbeta, Per Skarps hustru. Efter det följde flera poetiska verk, bland dem Kase och Åren som ligger i drivor. 2018 kom barnboken Ringen. Hon har skrivit tre romaner som utspelas i hennes åländska hemkommun Sund och som bygger på faktiska livsöden. Mirakelvattnet med Johanna som huvudperson kom 2015. Romanen tar sin början 1869 när Johanna som ung flicka börjar tjäna som piga på gården Löfvik. I Algot, som gavs ut 2017, kommer en båtsman med samma namn till ett förfallet båtsmanstorp i Björby i mitten av 1700-talet. Märket från 2019 handlar om häxprocesserna på Åland under 1600-talets andra hälft.

FOTO: MATILDA SAUL

Sofie Asplund

FOTO: MARTIN HELLSTRÖM

anklagelserna på Åland. Psilander hade läst till präst i Dorpat och där fått särskild undervisning i hur man utrotar trollpackor. »Kjellinus läser böner över sin församling. Det är heta böner, och han läser för att skydda sitt folk mot trolldomsväsendet som drabbat bygden. Han nämner inga namn, men Lisbeta står i bänken och kokar. Han hade lika gärna kunnat peka ut henne och Ebba, och sagt att det är dem han vill skydda församlingen mot«, skriver Carina Karlsson i Märket.

– Alla hade någon form av folktro på 1600-talet. Man tillämpade olika tricks för att mota bort sjukdom och elände. Men det kolliderade med de lärdas syn.

»Titelrollen sjungs av den åländska sopranen Sofie Asplund, som prisats och uppmärksamats för olika operaroller«

De ville förbjuda dylika »häxkonster« och utsåg därför syndabockar för att statuera exempel, säger hon.

Operan om Lisbetas öde sätts upp av Kulturföreningen Katrina som har ett övergripande mål – att erbjuda publiken på Åland klassisk musik på hög nivå. Föreningen har i många år arrangerat en kammarmusikfestival och har även tidigare satsat på helt nya produktioner som

operan Magnus-Maria, som regisserades av Suzanne Osten. Den hade premiär i Mariehamn och spelades efter det på flera scener i Norden.

Föreställningen om Lisbeta har premiär den 15 juli och ges därefter två gånger – den 16 och den 17 juli. Har man inte möjlighet att se operan ska man passa på att läsa Carina Karlssons roman. 🐦

Pep N Chilli

Mode & Stil
 Dam - Herr - Barn
 Öppet året om
 Öregrund och Skärplinge

Strandg/Långgatan - Öregrund & Torget - Skärplinge

Vi bygger träbåtar efter gamla modeller!

Auktoriserad service på:

ERIKSSONS BÅTBYGGERI
 & BÅTBYGGARSKOLA AB
 Box 15, 130 25 INGARSÖ
 0733-522 004 info@trabatar.net

Vi säljer även reservdelar till:

ILLUSTRATION: ERIK »KULAN« WENNBERG

Så kom Furusunds vals till

Erik »Kulan« Wennberg målar ofta av berättelser ur sitt liv. Den här tavlan har sitt motiv från Furusund. Och bär på ett kärt minne av Torvi Balltorp, »Roslagens Ros«, när hon berättade hur Taubes kända vals kom till och om Balltorps restaurang.

Sommaren 2003 hade Erik »Kulan« Wennberg utställning med skärgårdsmotiv på Galleri Herrgårdsvillan i Furusund. Vi var där varje dag och på midsommarafton kom fru Balltorp förbi och bjöd in oss att fira midsommar med dem i Villa Dagmar, som ligger i närheten. Ett gammalt vackert och välbevarat hotell som fortfarande används som det av hennes barnbarn, Johan Bruun. Vi blev bjudna på midsommarmiddag med många vänner. En härlig fest.

Fru Balltorp berättade om maken Åkes restaurang som tyvärr brann ner 1950. Ett populärt societetshus under

1930-40-talen. Där bodde Evert Taube gärna och fick inspiration till »Vals i Furusund«. Klockan fem en morgon var texten klar, då sprang Evert till herr och fru Balltorps sovrum och sjöng den för att få veta vad de tyckte. Skaldens blick föll då på en nystickad gul angorakofta som hängde över en stol. »Får jag prova den?« frågade han och försvann med koftan. Den kom aldrig tillbaka.

Fru Balltorp var så härlig att prata med, det var kul att höra om gamla tider. Därför blev denna tavla till. Kulan kände att restaurangen måste han måla.

Och sen upptäckte vi kompassrosen

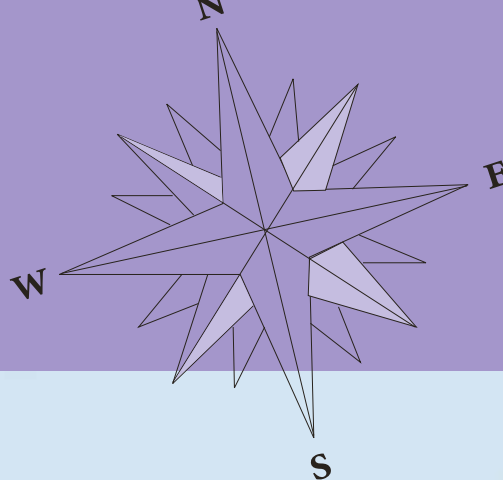
som finns alldeles bredvid där restaurangen stod. Rödmålad så den ska synas ordentligt. Det är den äldsta kompassavbildning som upptäckts i Norden. Unionskungen Kristian I och hela hans flotta stannade till i Furusund i juli 1463 på grund av dåligt väder, när de var på väg till Åbo för att attackera ryssarna som hade överskridit gränsen till Finland. Då passade de på att rista in kompassrosen i berghällen. Ture Turesson Bielke som var med kungen, ristade in sin vapensköld liksom två andra. Dessutom ristades en kunglig krona och en hillebard tillsammans med några bokstäver.

Furusunds kvarn är från 1722 och numera K-märkt då den är synnerligen märkvärdig enligt byggnadsminnesförklaringen från 1985.

Och självklart springer en av Stafan Hallströms gula hundar omkring i Furusund, då det var här konstnären bodde.

/ AGNETA WENNBERG

Guiden

Albert Engströms ateljé i Grisslehamn är ett av många smultronställen på Vaddö. Fler museer att upptäcka hittar du här i guiden.

FOTO: JOSEFIN EKBERG

Din Skärgårdsguide

Hjälper dig att hitta krogar, vandrarhem, spa, sjötaxi och sjöräddning. Och mycket mycket mer ...

Nytta o. nöje

Antikt/Loppis	Bageri	Norra skärgården	Mellersta skärgården
EPOKGÅRDEN, ÖREGRUND 0173-302 00 www.epokgården.se VEGA ANTIKLADAN, NYNÄSV. 3 HANINGE »En av Haninge kommuns kulturhistoriska byggnader« 072-519 19 63 Vega Antikladan på Facebook @vega.antikladan på Instagram www.kvarngarden.se	ADAS KAFÉ & BAGERI, ÖSTHAMMAR 0173-129 99 www.adaskafe.se NILSSONS BAGERI, TROSA/NYKÖPING 0156-123 94 (Trosa), 0155-212 325 (Nyköping) www.mekkakonditori.se	ARHOLMA NORD 0176-560 40 www.arholmanord.se CARLBERG BED & BREAKFAST, BERGSHAMRA 0176-260 420 www.carlbergbo.se FEJAN OUTDOOR, FEJAN 0709-81 00 00 0176-431 50 www.fejanoutdoor.se FRICTIDSBYN KAPELLSKÅRET, RÅDMANSÖ 0176-441 69 0708-800 838 www.fritidsbyn.se FURUSUNDS VÄRDShUS, FURUSUND 0176-803 44 www.facebook.com/Furusund Värdshus HAGA GÅRD & STALL, HERRÅNG 070-611 35 52 www.hagastall.se LIDÖ VÄRDShUS, LIDÖ 0176-404 99, www.lidovardshus.com SVEN FREDRIKSSON BED & BREAKFAST, NORRTÄLJE 070-209 42 43 www.svenfredriksson.com SÖDERARM – FYREN I ÅLANDS HAV 0176-432 12 www.soderarm.com VILLA DAGMAR, FURUSUND 070-757 57 46, 076-212 98 97 www.villadagmar.se ÄTELLET I NORRTÄLJE 0176-70 04 50 www.atellet.se ÖSTERHAMNS PENSIONAT, ARHOLMA 070-302 78 83 www.osterhamnspensionat.se	DJURÖNÄSET, DJURÖ 08-571 490 00 www.djuronaset.com GRAND HOTEL SALTSJÖBADEN 08-506 170 00 www.grandsaltsjobaden.se GRINDA VÄRDShUS, GRINDA 08-542 494 91 www.grinda.se HENRYS SKÄRGÅRDSSERVICE, INGARSÖ 070-421 88 63 www.henrysskargardsservice.se IDÖBORG KONFERENS & RETREAT 08-571 590 66 www.idoborg.se KERSTIN ÖHMAN MOBERG, NÄMDÖ 070-433 11 66 STF LILLSVEDS VANDRARHEM, VÄRMDÖ 08-541 385 30 www.lillsved.se SANDHAMNS VÄRDShUS, VÄRMDÖ 08-571 530 51 www.sandhamns-vardshus.se SKÅVSJÖHOLM MÖTEN & KONFERENS, ÅKERSBERGA 08-540 267 00 www.skavsjoholm.se STORA KALHOLMENS VANDRARHEM 070-337 82 45 www.storakalholmen.se SVARTSÖ SKÄRGÅRDShOTELL & VANDRARHEM, SVARTSÖ 08-542 474 00 www.svartsonorra.se VAXHOLMS B&B, VAXHOLM 0703-725 333 www.vaxholmsbedand-breakfast.se WAXHOLMS HOTELL, VAXHOLM 08-541 301 50 www.waxholms hotell.se
Antikt/Hantverk FYRVERKET I MARINBODEN TROSA HAMNBODARNA fyr@telia.com 070-576 01 26 www.fyrverket.se facebook.com/marinboden	BERGS GÅRD, TROSA 0156-42 00 20 www.bergsgardtrosa.se facebook.com/bergsgardtrosa STF LILLSVEDS VANDRARHEM, VÄRMDÖ, 08-541 385 30		
Badtunna/Bastu DJURÖNÄSET, DJURÖ 08-571 490 00 www.djuronaset.com SKÅVSJÖHOLM MÖTEN & KONFERENS, ÅKERSBERGA 08-540 267 00 www.skavsjoholm.se SÖDERARM – FYREN I ÅLANDS HAV 0176-432 12 www.soderarm.com	Bastu/Jacuzzi Boende Norra Uppland BO & KAJAK, ÖREGRUND 070-280 54 42 www.bokajak.se EPOKGÅRDEN, ÖREGRUND 0173-302 00 www.epokgården.se HOTELL KLOCKARGÅRDEN, ÖREGRUND 0173-300 65 www.klockargarden.nu NORRSKEDIKA HOTELL & CAFÉ 0708-841 442 www.gamlajarnhandeln.se ÖRSKÅRS FYR Boka@orskarsfyr.se www.orskarsfyr.se		

VILLA PARADIS B & B, VAXHOLM
0768-676 720
www.villaparadis.se
facebook.com/villaparadis

Södra skärgården

BERGS GÅRD, TROSA
0156-42 00 20
www.bergsgardtrosa.se
facebook.com/bergsgardtrosa
FIRST CAMP NICKSTABADET,
NYNÄSHAMN
08-520 127 80
www.firstcamp.se/nickstabadet-
nynashamn

FJÄRDLÅNG VANDRARHEM

073-595 53 03
www.fjardlang.com

GRUNDETS VANDRARHEM, RÖGRUND

08-571 561 10
www.grundet.se

HÄRINGE SLOTT, VÄSTERHANINGE

08-504 204 40
www.haringeslott.se

LANDSORTS VANDRARHEM,

0732-31 90 01
www.landsortsvandrarhem.se

LOTSTORNET & SVEDTILJAS,

LANDSORT
08-520 341 11,
www.g-mo.se

NYNÄS HAVSBAD, NYNÄSHAMN

08-502 604 00
www.nynashavsbad.se

ORNÖ SKÄRGÅRDSHOTELL, ORNÖ

08-501 560 04
073-650 04 11
www.ormskargardshotell.se

NÄTTARÖ GÅRD & RESORT, NÄTTARÖ

08-520 400 30
www.nattaro.se

SKÄRGÅRDSHOTELLET, NYNÄSHAMN

08-520 111 20
www.skargardshotellet.com

SÄLSTATIONEN, GÄLÖ

073-97 04 753,
076-54 24 005
www.salstationen.com

TRE SMÅ RUM I TROSA

BED & BREAKFAST, TROSA
0156-121 51
www.tresmarumitrosa.se

facebook.com/tresmarumitrosa

TROSA STADSHOTELL, TROSA

0156-170 70
www.trosastadshotell.se

facebook.com/trosastadshotell

TVÅ SMÅ SVIN, TROSA

0739-840 989
www.tvamasvin.se

UTÖ VÄRDShUS

08-504 203 00
www.utovardshus.se

VEGA STADSHOTELL,

NYNÄSV. 8 HANINGE
»Ett charmant och prisvärt
affärs/familjehotell«
08-777 22 91
www.vegastadshotell.se

Åland

FISKETORPET, BRÄNDÖ

+358 40 500 8204
www.fisketorpet.fi

GRANLUNDA GÅRD, JOMALA

+358 40 52 22 514,
+358 457 33 14 229
www.granlundagard.ax

PENSIONAT SOLHEM,

ÅLAND-MARIEHAMN
+358 18 163 22,
+358 400 596 046
www.pensionatsolhem.ax

Boule

SKÅVSJÖHOLM MÖTEN & KONFERENS,

ÅKERSBERGA
08-540 267 00
www.skavsjoholm.se

Båtuthyrning

HENRYS SKÄRGÅRDSSERVICE,

INGMARSÖ
070-421 88 63
www.henrysskargardsservice.se

Camping

FIRST CAMP NICKSTABADET,

NYNÄSHAMN
08-520 127 80
www.firstcamp.se/nickstabadet-
nynashamn

FRITIDSBYN KAPELLSKÅRET,
RÅDMANSÖ
0176-441 69, 0708-800 838
www.fritidsbyn.se

TROSA HAVSBAD, TROSA

0156-124 94
www.trosahavsbad.se

UTÖ VÄRDShUS

08-504 203 00
www.utovardshus.se

Åland

FISKETORPET, BRÄNDÖ

+358 40 500 8204
www.fisketorpet.fi

Cykel

BO & KAJAK, ÖREGRUND

070-280 54 42
www.bokajak.se

CARLBERG BED & BREAKFAST, BERGSHAMRA

0176-260 420
www.carlbergbo.se

FORSMARKS VÄRDShUS,

0173-501 00
www.forsmarkwardshus.se

GRINDA VÄRDShUS, GRINDA

08-542 494 91, www.grinda.se

STF LILLSVEDS VANDRARHEM, VÄRMDÖ

08-541 385 30, www.lillsved.se

ORNÖ BÅTVARV

08-501 581 00
www.ornobatvarv.se

SVARTSÖ LANTHANDEL, SVARTSÖ

08-542 473 25
www.svartsolanthandel.se

SVARTSÖ SKÄRGÅRDSHOTELL & VANDRARHEM,

08-542 474 00
www.svartsosorra.se

UTÖ VÄRDShUS

08-504 203 00
www.utovardshus.se

Event/charter/båttur

FEJAN OUTDOOR, FEJAN

0709-81 00 00, 0176-431 50
www.fejanoutdoor.se

IDÖBORG KONFERENS & RETREAT

08-571 590 66, www.idoborg.se

LINJETTCHARTER, NORRTÄLJE

070-571 85 50
www.linjettcharter.se

SANDKILEN HELMI, BLIDÖ

www.helmi.se
SKÅVSJÖHOLM MÖTEN & KONFERENS,
ÅKERSBERGA

08-540 267 00
www.skavsjoholm.se

SÖDERARM – FYREN I ÅLANDS HAV

0176-432 12
www.soderarm.com

UTÖ VÄRDShUS

08-504 203 00
www.utovardshus.se

Fiske/sportfiske

STF LILLSVEDS VANDRARHEM,

VÄRMDÖ
08-541 385 30, www.lillsved.se

Galleri/Konst/ konsthantverk

GARVAREGÅRDEN TROSA CAFÉ, MUSEUM & HANTVERKSbutik, TROSA

0793-133 094
www.garvaregardentrosa.se

SUNDBODEN, ÖREGRUND

0173-133 64
www.sundboden.se

ÅLANDS JAKT & FISKEMUSEUM, ECKERÖ +358 (0)18 382 99

www.jaktfiskemuseum.ax
facebook.com/jaktfiskemuseum

Gokart

GOKART FÖR ALLA, MALSTA

0176-22 62 62
www.gokartforalla.se

Grupp & Ledarskaps- utveckling

ÄVENTYRENS Ö, ÅKERSBERGA

08-540 881 16
www.aventurensos.se
facebook.com/aventurensos

Guidning

SÄLSTATIONEN, GÄLÖ

073-97 04 753, 076-54 24 005
www.salstationen.com

Gym

SKÅVSJÖHOLM MÖTEN & KONFERENS, ÅKERSBERGA

08-540 267 00
www.skavsjoholm.se

Gårdsbutik

BERGS GÅRD, TROSA

0156-42 00 20
www.bergsgardtrosa.se
facebook.com/bergsgardtrosa

NEDERGÅRDEN, SÖDRA STAVSUDDA

070-516 54 04
www.nedergarden.com

OSTMAKERIET, RINDÖ

070-726 60 59
www.ostmakeriet.se

SAMSTORPS GÅRD, RÅDMANSÖ

0708-87 13 67, 070-879 69 69
www.samstorp.se

SUNDBODEN, ÖREGRUND

0173-133 64, www.sundboden.se

Gårdsbutik/Fiskrökeri

VÄSTERRO, LEMLAND, ÅLAND

+358 405 642 308
www.vasterro.ax,
facebook.com/vasterro

Gästhamn

DALARÖ TURISTBYRÅ & GÄSTHAMN, DALARÖ

08-501 508 66, www.dalacro.se

DJURÖNÄSET, DJURÖ
08-571 490 00
www.djuronaset.com
GRINDA WÄRDShUS
08-542 494 91, www.grinda.se
GRÄDDÖ MARINA, RÅDMANSÖ
0176-409 00
www.graddomarina.se
LIDÖ VÄRDShUS
0176-404 99
www.lidovardshus.com
LINANÄS GÄSTHAMN, LJUSTERÖ
08-542 400 10
www.linasgasthamn.se
NYNÄSHAMNS GÄSTHAMN
08-520 116 35
www.nynashamn.se/gasthamn
ORNÖ BÅTVARV
08-501 581 00
www.ornobatvarv.se
SVARTSÖ LANTHANDEL, SVARTSÖ
08-542 473 25
www.svartsolanthandel.se
UTÖ VÄRDShUS
08-504 203 00
www.utovardshus.se

Hästhotell

Åland

GRANLUNDA GÅRD, JOMALA
+358 40 52 22 514, +358 457
33 14 229
www.granlundagard.ax

Kajak

BO & KAJAK, ÖREGRUND
070-280 54 42, www.bokajak.se
IDÖBORG KONFERENS & RETREAT
08-571 590 66, www.idoborg.se
LIDÖ HERRGÅRD, LIDÖ
0176-404 99
www.lidovardshus.com
SKÅVSJÖHOLM MÖTEN & KONFERENS, ÅKERSBERGA
08-540 267 00
www.skavsjoholm.se
STF LILLSVEDS VANDRARHEM, VÄRMDÖ,
08-541 385 30, www.lillsved.se
TROSA HAVSBAD, TROSA
0156-124 94
www.trosahavsbad.se

Kajak/SUP

GRINDA WÄRDShUS, GRINDA
08-542 494 91
www.grinda.se
KAJAK & UTELIV, RÅDMANSÖ
0176-403 15
www.kajak-uteliv.com

Kajakturer

FEJAN OUTDOOR, FEJAN
0709-81 00 00, 0176-431 50
www.fejanoutdoor.se
KAJAK & UTELIV, GRÄDDÖ
0176-403 15
www.kajak-uteliv.com

Kitesurf/kurser/ kitebutik

KITEBOARDCENTER, VANADISVÄGEN 21, STOCKHOLM
Kitekurser alla dgr med vind.
Butiken öppen vard 11-15.30.
Övrig tid förbokas.
070-046 40 42
www.kiteboardcenter

Konferens

Norra Uppland

EPOKGÅRDEN, ÖREGRUND
0173-302 00
www.epokgarden.se

Norra Skärgården

ARHOLMA NORD, ARHOLMA
0176-560 40
www.arholmanord.se
LIDÖ HERRGÅRD, LIDÖ
0176-404 99
www.lidovardshus.com
RÅDMANSÖ BYGDEGÅRD, GRÄDDÖ
0709-701 901
www.radmansobygdegard.se
SALNÖ GÅRD, VÄDDÖ
0176-931 90, www.salnogard.se
SÖDERARM – FYREN I ÅLANDS HAV
0176-432 12, www.soderarm.com
ÖSTERHAMNS PENSIONAT, ARHOLMA
070-302 78 83
www.osterhamnpensionat.se

Mellersta Skärgården

DJURÖNÄSET, DJURÖ
08-571 490 00
www.djuronaset.com
FÄGELBROHUS, VÄRMDÖ
08-571 419 00
www.fagelbrohus.se
GRAND HOTEL SALTSJÖBADEN
08-506 170 00
www.grandsaltsjobaden.se
GRINDA WÄRDShUS, GRINDA
08-542 494 91, www.grinda.se
IDÖBORG KONFERENS & RETREAT
08-571 590 66 www.idoborg.se
SKÅVSJÖHOLM MÖTEN & KONFERENS, ÅKERSBERGA
08-540 267 00
www.skavsjoholm.se

STF LILLSVEDS VANDRARHEM, VÄRMDÖ
08-541 385 30, www.lillsved.se
VAXHOLMS KASTELL, VAXHOLM
08-12 00 48 70
www.kastellet.com
ÄVENTYRENS Ö, ÅKERSBERGA
08-540 881 16
www.aventurenso.se
facebook.com/aventurenso

Södra Skärgården

BERGS GÅRD, TROSA
0156-42 00 20
www.bergsgardtrosa.se
facebook.com/bergsgardtrosa
GRUNDETS VANDRARHEM, RÖGRUND
08-571 561 10, www.grundet.se
GULA VILLAN, UTÖ
08-501 574 10
www.gulavillanuto.se
HÄRINGE SLOTT, VÄSTERHANINGE
08-504 204 40
www.haringeslott.se
LANDSORTS VANDRARHEM
08-520 341 05
www.landsort.com
LOTSTORNET & SVEDTILJAS, LANDSORT
070-542 80 48, www.g-mo.se
ORNÖ SKÄRGÅRDShOTELL, ORNÖ
08-501 560 04, 073-650 04 11
www.ornoskargardshotell.se
SMÅDALARÖ GÅRD, DALARÖ
08-501 551 00
08-501 551 35 (boka bord)
www.smadalarogard.se
TROSA STADShOTELL, TROSA
0156-170 70
www.trosastadshotell.se
facebook.com/trosastadshotell
UTÖ VÄRDShUS
08-504 203 00
www.utovardshus.se

Åland

GRANLUNDA GÅRD, JOMALA
+358 40 52 22 514,
+358 457 33 14 229
www.granlundagard.ax

Kiosk/Servering/ Minilivs

UTÖ VÄRDShUS
08-504 203 00
www.utovardshus.se

Krogar/cafeer

Norra Uppland

ADAS KAFÉ & BAGERI, ÖSTHAMMAR
0173-129 99
www.adaskafe.se

CALLES FISK, HÅLLNÄS
0294-231 10, 070-559 86 78
www.kallesfisk.nu
EDS HANDELSTRÄDGÅRD, ÖSTHAMMAR
073-64 65 925 (öppnar 1 april)
www.edstradgard.se
FASTER MÄRTAS CAFÉ, FORSMARK
0733-521 333
NORRSKEDIKA HOTELL, NORRSKEDIKA
0173-150 55
www.gamlajarnhandeln.se
SUNDBODEN, ÖREGRUND
0173-133 64,
www.sundboden.se

Norra skärgården

ANKARET RESTAURANG & BISTRO, ÄLMSTA
0176-520 20, www.ankaret.net
ARHOLMA NORD, ARHOLMA
0176-560 40
www.arholmanord.se
CAFÉ TRUTEN, RÖDLÖGA
0176-871 01 (sommartid)
www.rodlogaboden.se
EDBLAD O CO, GÅSVIK
www.edblad.com/gasvik
FURUSUNDS VÄRDShUS, FURUSUND
0176-803 44
www.facebook.com/Furusund
Vårdshus
KVARNUDDEN KAFÉ, GRÄDDÖ
0176-400 50 (sommartid)
www.kvarnudden.se
LOTSVILLAN PAD THAI, SIMPNÄS-BJÖRCKÖ
0176-525 12 (sommartid)
www.sirpercys.se
PIZZERIA GRÄDDÖ, GRÄDDÖ
0176-400 11
RESTAURANG KINA THAI, ÖSTHAMMAR, 0173-175 54
SAMSTORPS GÅRD, RÅDMANSÖ
0708-87 13 67, 070-879 69 69
www.samstorp.se
ÅTELLET I NORRTÄLJE
0176-70 04 50, www.atellet.se

Mellersta skärgården

BULLANDÖ KROG, VÄRMDÖ
08-571 458 54
www.bullandokrog.se
DJURÖNÄSET, DJURÖ
08-571 490 00
www.djuronaset.com
GRAND HOTEL SALTSJÖBADEN
08-506 170 00
www.grandsaltsjobaden.se
GRINDA WÄRDShUS,
08-542 494 91
www.grinda.se
NEDERGÅRDEN, SÖDRA STAVSUDDA
070-516 54 04
www.nedergarden.com
OSTMAKERIET, RINDÖ
070-726 60 59
www.ostmakeriet.se

RÖKERIET FJÄDERHOLMARN
08-716 50 88
www.rokeriet-fjaderholmarna.se

SANDHAMNS VÄRDShUS
08-571 530 51
www.sandhamns-varldshus.se

SKÄVSIÖHOLM MÖTEN & KONFERENS, ÅKERSBERGA
08-540 267 00
www.skavsjoholm.se

SOLBRÄNNAN RESTAURANG & CAFÉ, ÖSTERSKÄR/ÅKERSBERGA
08-540 609 09
www.solbrannan.se
facebook.com/Solbrannan-Restaurang-Café

STAVSNÄS SJÖKROG, STAVSNÄS
0760-08 15 16
www.stavsnassjokrog.se

VAXHOLMS HEMBYGDSGÅRDS CAFÉ
www.facebook.com/vaxholms-hembygdsgards-cafe

WAXHOLMS HOTELL, VAXHOLM
08-541 301 50
www.waxholmsshotell.se

VAXHOLMS KASTELL, VAXHOLM
08-12 00 48 70
www.kastellet.com

WIKSTRÖMS FISK, MÖJA
08-571 641 70
www.wikstromsfisk.se

ÖSTANÅ SJÖKROG, ÖSTANÅ FÄRJELÄGE
08-543 531 00
www.ostanasjokrog.se

Södra skärgården

GARVAREGÅRDEEN TROSA CAFÉ, MUSEUM & HANTVERKSBUK, TROSA
0793-133 094
www.garvaregardentrosa.se

HÄRINGE SLOTT, VÄSTERHANINGE
08-504 204 40
www.haringeslott.se

LOTSTORNET & SVEDTILJAS, LANDSORT
070-542 80 48, www.g-mo.se

NILSSONS BAGERI, TROSA/NYKÖPING
0156-123 94 (Trosa),
0155-212 325 (Nyköping)
www.mekkakonditori.se

NYNÄS HAVSBAD, NYNÄSHAMN
08-520 604 00
www.nynashavsbad.se

NÄTTARÖ GÅRD & RESORT, NÄTTARÖ
08-520 400 30, www.nattaro.se

ORNÖ BÅTVARV, ORNÖ
08-501 581 00
www.ornobatvarv.se

SYSTRARNA BRÅDHE'S, NÄVEKVARN
070-611 11 03
www.systrarnabradhe.com

TRE SMÅ RUM I TROSA BED & BREAKFAST, TROSA
0156-121 51
www.tresmarumitrosa.se
facebook.com/tresmarumitrosa

TROSA HAVSBAD
0156-124 94
www.trosahavsbad.se

TROSA STADSHOTELL, TROSA
0156-170 70
www.trosastadshotell.se
facebook.com/trosastadshotell

TVÅ SMÅ SVIN, TROSA
0739-840 989
www.tvasmasvin.se

UTÖ VÄRDShUS, 08-504 203 00
www.utovardshus.se

VEGABAREN, NYNÄSV. 8 HANINGE
»Sveriges grönaste hamburgare. Valfria färska grönsaker. Över 100 maträtter.«
08-777 20 58
www.vegabaren.se

Åland

FISKETORPET, BRÄNDÖ
+358 40 500 8204
www.fisketorpet.fi

SILVERSKÄR
+358 18 525 565
www.silverskar.com

Livsmedel

GRINDA LANTHANDEL, GRINDA
08-542 494 91, www.grinda.se

INGMARSÖ LIVS, INGARSÖ
08-542 460 20
ingmarso.livs@telia.com

ICA BAROMETERN, VÄDDÖ
0176-930 04
www.ica.se/butiker/norra/norrtaIje/ica-barometern

ICA GRÄDDÖ SKÄRGÅRDShANDEL
0176-400 12

ICA KASTBERGS, HÄLLNÄS
0294-220 05
www.ica.se/kastbergs

ICA TORGET, SKÄPLINGE
0294-102 55, www.ica.se

ICA VÄDDÖ KASSEN, ÄLMSTA
0176-778 80

LINANÄS GÅSTHAMN, LJUSTERÖ
08-542 400 10
www.linasgasthamn.se

RÖDLÖGABODEN, RÖDLÖGA
0176-870 60 (öppet sommartid)
www.rodlogaboden.se

SPILLERSBODA LANTHANDEL
0176-22 10 01
facebook.com/spillersboda-lanthandel

SVARTSÖ LANTHANDEL, SVARTSÖ
08-542 473 25
www.svartsolanthandel.se

SYSTRARNA BRÅDHE'S, NÄVEKVARN
070-611 11 03
www.systrarnabradhe.com

Lägerverksamhet

ÅVENTYRET VÄSSARÖ
0173-371 19
www.aventretvassaro.se

Marina/Varv

BERGSHAMRA VARV,
0176-26 20 68
www.bergshamraravv.se

GRÄDDÖ MARINA, RÅDMANSÖ
0176-409 00
www.graddomarina.se

GRÄSKÖ BÅTVARV
0176-452 55, 0708-53 63 13
www.graskobatvarv.se

LAGERVIKS BÅTVARV, BLIDÖ
0176-820 04, www.lagerviks.se

ORNÖ BÅTVARV,
08-501 581 00
www.ornobatvarv.se

SKÄRGÅRDSVARVET, GRÄDDÖ
0730-29 39 49
www.skargardsvarvet.se

SVINNINGE MARINA, ÅKERSERGA
08-540 631 55
www.svinningemarina.se

Minigolf

SAMSTORPS GÅRD, RÅDMANSÖ
0708-87 13 67, 070-879 69 69
www.samstorp.se

TROSA HAVSBAD, TROSA
0156-124 94
www.trosahavsbad.se

UTÖ VÄRDShUS
08-504 203 00
www.utovardshus.se

Museum

BATTERI ARHOLMA KUSTFÖRSVARSMUSEUM, ARHOLMA
0176-560 40
www.batteriarholma.se

GARVAREGÅRDEN MUSEUM, TROSA
0156-122 20

KLAVERENS HUS, LÖVSTABRUK
076-904 89 16
www.klaverenshus.se

KLUBB MARITIM, OXELÖSUND
073-815 74 52
klubbmaritim.weebly.com

KNUTMASSOMUSÉET KVARNEN, GIMO,
0173-867 95, www.knutmasso.se

MÖJA HEMBYGDSMUSEUM, MÖJA
0705-73 83 13
www.hembygd.se/stockholm/moja

NYNÄSHAMNS JÄRNVÄGSMUSEUM
08-754 24 34, www.njm.nu

ORNÖ MUSEUM, 070-796 18 18
www.ornomuseum.se

ROLAND SVENSSON MUSEET, MÖJA
070-553 973 23
www.moja.nu/roland-svensson-museet

SJÖFARTSMUSEET, ÄLMSTA
0176-502 59
www.sjofartsmuseet.se

SKÄRGÅRDSMUSEET, STAVSNÄS
08-571 501 15
www.skargardsmuseet.org

NATURUM STENDÖRREN, TROSA/NYKÖPING
0155-26 31 80
www.naturumstendorren.se

VAXHOLMS FÄSTNINGSMUSEUM
08-12 00 48 70
www.vaxholmsfastning.se

VAXHOLMS KASTELL, VAXHOLM
08-12 00 48 70
www.kastellet.com

VETERANTRAKTORKLUBBEN NORRTELJE, FÄRSNA
www.veterantraktorklubben.nu

ÅLANDS FOTOGRAFISKA MUSEUM, BASTÖVÄGEN 7, PÅLSBÖLE
+358 (0)18 439 64,
alands.fotografiska.museum@aland.net
www.alandsfotografiska-museum.com

ÅLANDS JAKT OCH FISKEMUSEUM, KÄRINGSUND/ECKERÖ
+358 18 382 99
+358 40 588 67 16
www.jaktfiskemuseum.ax
facebook.com/jaktfiskemuseum

Ridning

Norra skärgården

HAGA GÅRD & STALL, HERRÅNG
070-611 35 52
www.hagastall.se

Åland

GRANLUNDA GÅRD, JOMALA
+358 40 52 22 514,
+358 457 33 14 229
www.granlundagard.ax

Sjöpolisen

SJÖPOLISEN I STOCKHOLMS LÄN
010-563 73 26
Tips till sjöpolisen 114 14
www.polisen.se
www.batsamverkan.se

Sjömack

GRINDA VÄRDShUS, GRINDA
08-542 494 91, www.grinda.se

RÖDLÖGABODEN, RÖDLÖGA
0176-870 60
www.rodlogaboden.se

Sjöräddningen (vid allvarlig olycka ring 112) Arkösund, 0705-80 81 24 Möja, 0705-80 81 22 Räfsnäs, 0705-80 81 18 Trosa, 0705-80 81 23 Stockholm, 0705-80 82 01 Öregrund, 0705-80 81 17	Stugor Östhammar/Öregrund BO & KAJAK, ÖREGRUND 070-280 54 42, www.bokajak.se EPOKGÅRDEN, ÖREGRUND 0173-302 00 www.epokgården.se ÖRSKÄRS FYR 0173-340 21, www.orskarsfyr.se	Åland FISKETORPET, BRÄNDÖ +358 40 500 8204 www.fisketorpet.fi KUMLINGE STUGOR & RESTAURANG KASTÖREN +358 400 529 199 www.kumlingestugor.com	Vattenskidor/ Wakeboard VILLA PARADIS B & B, VAXHOLM 0768-676 720 www.villaparadis.se facebook.com/villaparadis
Sjötaxi/rederier BLIDÖSUNDSBOLAGET 08-34 30 90 www.blidosundsbolaget NORRA SKÄRGÅRDSTRAFIKEN, BLIDÖ 070-932 97 95 ROSLAGENS SJÖTRAFIK, SANDHAMN 070-691 38 58 www.roslagenssjotrafik.se SKÄRGÅRDSTJÄNSTER, YXLAN 070-537 90 19, www.taxibat.nu SKÄRGÅRDSTRAFIK & CHARTER, STAVSNÄS 08-571 501 00, www.battaxi.se UTÖ VÄRD SHUS 08-504 203 00 www.utovardshus.se WAXHOLMSBOLAGET 08-679 58 30 (turupplysning) www.waxholmsbolaget.se	Norra Skärgården FRITIDSBYNN KAPELLSKÄRET, RÅDMANSÖ 0176-441 69, 0708-800 838 www.fritidsbyn.se LIDÖ VÄRD SHUS, LIDÖ 0176-404 99 www.lidovardshus.com Mellersta Skärgården GRINDA STUGBY, GRINDA 08-542 494 91 www.grindawardshus.se HENRYS SKÄRGÅRDSSERVICE, INGARSÖ, 070-421 88 63 www.henrysskargardsservice.se IDÖBORG KONFERENS & RETREAT 08-571 590 66, www.idoborg.se KERSTIN ÖHMAN MOBERG, NÄMDÖ 070-433 11 66 STOCKHOLMS SKÄRGÅRDSTUGOR 08-570 231 31 www.skargardsstugor.se SVARTSÖ SJÖBODAR, SVARTSÖ 08-542 471 10 www.svartsosjobodar.se VILLA PARADIS B & B, VAXHOLM 0768-676 720 www.villaparadis.se facebook.com/villaparadis	Turistbyråer DESTINATION DALARÖ 08-501 508 00, www.dalare.se LÖVSTABRUKS TURISTINFORMATION 0295-202 20, 0295-214 06 (bokning) www.vallonbruken.nu, www.bokauppland.se MÖJA TURISM 08-571 640 53 www.mojaturistinfo.se NYKÖPINGS TURISTBYRÅ 0155-24 82 00 www.visitnykoping.se NYNÄSHAMNS TURISTBYRÅ 08-520 737 00 www.visitnynashamn.se ORNÖ TURISTBYRÅ 08-501 563 05, www.orno.se OXELÖSUNDS TURISTBYRÅ 0155-383 50 www.visitoxelosund.se TROSA TURISTCENTER 0156-522 22, www.trosa.com VAXHOLMS TURISTBYRÅ 08-541 314 80 VISIT ROSLAGEN 0767-650 660 www.roslagen.se VISIT VÄRMDÖ 08-570 346 09, www.varmdo.se VÄDDÖBYGDENS TURISTINFORMATION www.vaddobygden.se ÅLANDS TURISTFÖRBUND +358 (0)18 240 00 www.visitaland.com	Viltsafari SAMSTORPS GÅRD, RÅDMANSÖ 0708-87 13 67, 070-879 69 69 www.samstorp.se Vinprovning SKÅVSJÖHOLM MÖTEN & KONFERENS, ÅKERSBERGA 08-540 267 00 www.skavsjoholm.se VINPROVNING ENOGASTRONOMISKA UPPLEVELSER Systembolaget Sök dryck/ Gustavino, 070-798 24 48 www.gustavino.se
Skulpturer STAFFAN STRAND, HARG 0730-817 313 www.strandsculptures.se	Södra Skärgården FIRST CAMP NICKSTABADET, NYNÄSHAMN 08-520 127 80 www.firstcamp.se/nickstabadet-nynashamn ORNÖ BÅTVARV, 08-501 581 00 www.ornobatvarv.se SÅLSTATIONEN, GÅLÖ 073-97 04 753, 076-54 24 005 www.salstationen.com TROSA HAVSBAD, 0156-124 94 www.trosahavsbad.se UTÖ STUGA, 070-251 01 21, www.utostuga.se	Tälthotell FEJAN OUTDOOR, FEJAN 0176-431 50 www.fejanoutdoor.se	Yoga IDÖBORG KONFERENS & RETREAT 08-571 590 66, www.idoborg.se SKÅVSJÖHOLM MÖTEN & KONFERENS, ÅKERSBERGA 08-540 267 00 www.skavsjoholm.se
Spa/relax DJURÖNÄSET, DJURÖ 08-571 490 00 www.djuronaset.com GRAND HOTEL SALTSJÖBADEN 08-506 170 00 www.grandsaltsjobaden.se NYNÄS HAVSBAD, NYNÄSHAMN 08-502 604 00 www.nynashavsbad.se TROSA STADSHOTELL, TROSA 0156-170 70 www.trosastadshotell.se facebook.com/trosastadshotell	Södra Skärgården FIRST CAMP NICKSTABADET, NYNÄSHAMN 08-520 127 80 www.firstcamp.se/nickstabadet-nynashamn ORNÖ BÅTVARV, 08-501 581 00 www.ornobatvarv.se SÅLSTATIONEN, GÅLÖ 073-97 04 753, 076-54 24 005 www.salstationen.com TROSA HAVSBAD, 0156-124 94 www.trosahavsbad.se UTÖ STUGA, 070-251 01 21, www.utostuga.se	Utomhus-SPA SKÅVSJÖHOLM MÖTEN & KONFERENS, ÅKERSBERGA 08-540 267 00 www.skavsjoholm.se	Ölprovning/ bryggerivisning NYNÄSHAMNS ÅNGBRYGGERI 08-520 212 13, 0737-19 07 09 www.angbryggeri.se Övrigt Äpotek/systemombud ICA GRÄDDÖ SKÄRGÅRDSHANDEL 0176-400 12 RÖDLÖGABODEN, RÖDLÖGA 0176-870 60 www.rodlogaboden.se SPILLERSBODA LANTHANDEL 0176-22 10 01 facebook.com/spillersboda-lanthandel SVARTSÖ LANTHANDEL, SVARTSÖ 08-542 473 25 www.svartsolanhandel.se

Arbetskläder

4WORK, NORRTÄLJE
www.4work.se

Arkitekt

KREAPLAN ARKITEKTKONTOR,
STOCKHOLM
070-638 39 28
www.kreaplan.se

Bank

ROSLAGENS SPARBANK, NORRTÄLJE
0176-770 00
www.roslagenssparbank.se

Bergsprängning

NJ MARK, NORRTÄLJE
070-602 32 42

Blomlådor

GRÄDDÖ BLOMLÅDOR
0700-534 867

Bondgård

BERGS GÅRD, TROSA
0156-42 00 20
www.bergsgardtrosa.se
facebook.com/bergsgardtrosa
SAMSTORPS GÅRD, RÅDMANSÖ
0708-87 13 67, 070-879 69 69
www.samstorp.se

Brunnsborrning

SKÅNSJÖ FRAKT, NÄMDÖ
070-750 90 90
www.skansjofrakt.se

Bryggeri

NYNÄHAMNS ÅNGBRYGGERI
08-520 212 13, www.nyab.se
VÄSTERGÅRDEN BRYGGERI, NORRTÄLJE
070-580 38 57
www.vg-bryggeri.se

Bryggor

REUTERSKIÖLD SNICKERI,
STOCKHOLM
076-850 12 55
www.reuterskioldsnickeri.se

Bygg/byggtjänster

BLIDÖ BYGG & SJÖTRANSPORTER
070-932 97 95
tommy.bygg@telia.com
FROMS BYGG, NORRTÄLJE
070-770 03 08
GRÄDDÖ BYGG & SNICKERI,
RÅDMANSÖ, 070-723 41 20
www.graddobygg.se
MAGNUS FALK ENTR, ÖSTHAMMAR
0173-500 25
www.falkentreprenad.com

MATTSSON & THOLÉN, NORRTÄLJE
0733-11 99 91
www.mtbygger.se
NIKLAS GUSAVSSON BYGG, YXLAN
0768-81 61 77, www.ngbygg.se
NORRTÄLJE SNICKERI
0709-480 326
PA BYGG & INREDNING, ÖSTHAMMAR
073-023 57 64
www.pabygginredning.se
SÄLLSTRÖM BYGG, BERGSHAMRA
0708-26 13 34
www.sallstrombygg.se
TOTTE GRÖNWALL SNICKERI,
FURUSUND
0709-40 82 38

Båtförsäljning/ Båttillbehör

ÄLMSTA ALUMINIUMBÅTAR AB
- VÄDDÖ BÅTCENTER AB
0176-503 44
kontakt@vaddobatcenter.se
www.vaddobatcenter.se
Vard 10-17, lör 10-14

Båtbyggeri

ERIKSSONS BYGGERI & BÅTBYGGAR-
SKOLA, INGMARSÖ,
0733-52 20 04
www.trabatar.net

Båtmotorer

Försäljning & Service –
Johnson, Evinrude E-tec G2,
Tohatsu, Honda m fl
ÄLMSTA ALUMINIUMBÅTAR AB
- VÄDDÖ BÅTCENTER AB
0176-503 44
kontakt@vaddobatcenter.se
www.vaddobatcenter.se
Vard 10-17, lör 10-14

Båttillbehör

GRÄDDÖ MARINA, RÅDMANSÖ
0176-409 00
www.graddomarina.se

Båtservice

Vinterförvaring o service,
båtar o utombordare,
bottenfärger o tillbehör.
ÄLMSTA ALUMINIUMBÅTAR AB
- VÄDDÖ BÅTCENTER AB
0176-503 44
kontakt@vaddobatcenter.se
www.vaddobatcenter.se
Vard 10-17, lör 10-14

Bärgning/Bogsering

SKÄRGÅRDSTJÄNSTER, YXLAN
070-537 90 19
www.skargardstjanst.se

Catering

SIR PERCYS CATERING, SIMPNÄS
0176-525 12, 070-175 91 88
www.sirpercycatering.se
SYSTRARNA BRÄDHE'S, NÄVEKVARN
070-611 11 03
www.systrarnabradhe.com
ÖSTERHAMNS PENSIONAT, ARHOLMA
070-302 78 83
www.osterhamnspensionat.se

Delikatesser

OSTMAKERIET, RINDÖ
070-726 60 59
www.ostmakeriet.se

Däck

SVENNES DÄCK, HÄLLNÄS
0294-220 37
GUMMICENTRALEN, NORRTÄLJE
0176-103 71
www.gummicentralen.org

Ekokött

BERGS GÅRD, TROSA
0156-42 00 20
www.bergsgardtrosa.se
facebook.com/bergsgardtrosa

Elnät/bredband

NORRTÄLJE ENERGI
www.norrtaljeenergi.se

Elservice/installation

GRÄDDÖ ELINSTALLATIONER
0709-556 636, www.graddoel.se

Entreprenad

GRÄSKÖ ARKIPELAGSERVICE
0708-45 58 63
arkipelagservice@telia.com

Fasadmålning

STRÖMBERGS RÖDFÄRGSÅLMÅLNING
070-592 15 31

Festlokal/bygdegård

BERGS GÅRD, TROSA
0156-42 00 20
www.bergsgardtrosa.se
facebook.com/bergsgardtrosa
RÅDMANSÖ BYGDEGÅRD,
GRÄDDÖ
0709-701 901
www.radmansobygdegard.se

Frisör

GRÄDDÖSALONGEN
0176-401 41
ingela.wickman@hotmail.com

Färg/Golv

NORDSJÖ IDE & DESIGN,
ÖSTHAMMAR
0173-212 35, 070-787 87 68
www.roslagensgolv.se

Grill/kiosk

LJUSTERÖ KIOSK & GRILL
08-542 422 31

Grus/jord

REDERIAB SKÄRGÅRDSGRUS,
GÄLLNÖBY
www.skargardsgrus.se
070-571 95 80
SKÄRPLINGE GRUS
070-312 31 32
WESTERBERGS GRUS, DJURÖ
070-349 22 04
www.nordanvind.se

Handelsträdgård

EDS HANDELSTRÄDGÅRD,
ÖSTHAMMAR
073-64 65 925
www.edstradgard.se
VÄXPLATS NYBYN, FINSTA
0175-606 44
www.vaxplatsnybyn.com

Hydraulik

ÖSTHAMMARS INDUSTRIHYDRAULIK
0173-25 28 50
www.industrihydraulik.se

Hyreslägenheter

ROSLAGSBOSTÄDER
www.roslagsbostader.se

Inredare/Stylist

INDOOR STYLING & DESIGN,
NORRTÄLJE
0708-118 656

Inredning/Hantverk/ Present

KULANS BOD & GALLERI, BLIDÖ
070-517 12 53, www.kulan.org
LENA LINDERHOLM, KASTELLET-
VAXHOLM
www.linderholm.se
LILLA PARADISSET, TROSA
0156-137 53
www.lillaparadiset.com
NEDERGÅRDEN, SÖDRA STAVSUDDA
070-516 54 04
www.nedergarden.com
SJÖPRICKEN KERAMIKVERKSTAD,
LANDSORT
08-520 341 05, 073-231 90 01
www.landsort.com
SUNDBODEN, ÖREGRUND
0173-133 64, 0709-46 84 18
www.sundboden.se

Kakel/badrum

ÅKERLUNDS GRUND &
BETONGFÖRÄDLING
070-795 48 51

Kamin/spis

ELDABUTIKEN, NORRTÄLJE
0176-142 00
www.soderlindsvedspisar.se
SKORSTENSMÄSTAREN,
SALTSJÖ-BOO
0727-102 207, 08-10 22 00
www.lagaskorsten.se

Kläder

EDBLAD, www.edblad.com
MYBLISS, ÖSTHAMMAR
070-855 96 62, www.mybliss.se
PEP'N CHILLI
0294-100 80 Skärplinge
0173-300 63 Öregrund
www.pepnchilli.se

Kök/inredning

KÖKSODEN, SEBENDE-NORRTÄLJE
0176-126 63
www.köksboden.se

Markiser/persienner/ gardiner

JANSSONS MARKISER, NORRTÄLJE
0176-177 95
www.janssonsmarkiser.com

Maskin

SKÄRPLINGE MASKIN, 070-312 31 32

Muddring

GÄVLEBORGS SJÖSANERING
070-607 61 42
www.sjosanering.se

Måleri

STRÖMBERGS RÖDFÄRGSMÅLNING
070-592 15 31
christer_stromberg@hotmail.se
TREVIS MÅLERI, RÅDMANSÖ
070-403 31 03,
070-722 01 15
www.trevismaleri.se

Möbler

SUNDBODEN, ÖREGRUND
0173-133 64,
www.sundboden.se

Naturområden/ förvaltare

SKÄRGÅRDSSTIFTELSEN
08-123 124 00 vx
www.skargardsstiftelsen.se

Naturresevat

NATURUM STENDÖRREN,
TROSA/NYKÖPING
0155-26 31 80
www.naturumstendorren.se

Orientering

HITTA UT, www.orientering.se

Plastproduktion

WETA PLAST, INGMARSÖ
08-542 460 30, www.wetaplast.se

Plåttunnor

PLÅTTUNNOR, GRÄDDÖ
076-392 07 24

Postombud

SVARTSÖ LANTHANDEL, SVARTSÖ
08-542 473 25
www.svartsolanthandel.se

Rör

SKÄRPLINGE RÖR
070-130 73 37, 0294-100 77
www.skarplingeror.se

Rörmokare

RÖRBÅTEN BJÖRN PALMQVIST VVS AB,
VENDELSÖ,
08-776 12 56, 0708-63 42 34
www.rorbaten.se

Sjötransporter/frakt

GRÄSKÖ ARKIPELAGSERVICE, BLIDÖ
0708-45 58 63
SKÅNSJÖ FRAKT, NÄMDÖ
070-750 90 90
www.skansjofrakt.se
SKÄRGÅRDSTJÄNSTER, YXLAN
070-537 90 19
www.skargardstjanst.se
WESTERBERGS GRUS/NORDANVIND,
DJURÖ
070-349 22 04
www.nordanvind.se

Skräddarsydda paket

BO & KAJAK, ÖREGRUND
070-28 05 442, www.bokajak.se
SÖDERARM – FYREN I ÅLANDS HAV
0176-432 12, www.soderarm.com
UTÖ VÄRDShUS
08-504 203 00
www.utovardshus.se

Smycken

CLAUDIA P
www.claudiap.se
EDBLAD
www.edblad.com

GULDSMEDERNA, NORRTÄLJE
0176-156 56
www.guldsmederna.se

Såg/snickeri

BOLIST BERGSHAMRA SÅG
0176-26 02 10
www.bolistbergshamra.se
NORRTÄLJE SNICKERI AB
0709-480 326
norrtaljesnickeri@live.se
BOLIST REFSNÄS SÅG GRÄDDÖ
0176-402 65,
www.bolistradmanso.se

Taxi/buss

FRÖTUNA TAXI & BUSS, RÅDMANSÖ
0176-26 90 65
www.frotunataxiobuss.se

Trädgård

TAKSOPEN, www.taksopen.se

Utbildning/kurser

ERIKSSONS BYGGERI
& BÅTBYGGARSKOLA, INGMARSÖ
08-542 461 36
KUSTEN.SE – MARINA UTBILDNINGAR
070-828 87 85, www.kustens.se
VÄDDÖ FOLKHÖGSKOLA
0176-528 00, www.vaddo.fhsk.se

Ved

VÄDDÖ VED, 070-340 32 29

Veterinär

KVISTHAMRA VETERINÄRKLINIK,
NORRTÄLJE, 0176-22 33 02
www.kvisthamraveterinar-
klinik.se

Zumbadans

MOVE CATARINA, RÅDMANSÖ
www.movecatarina.se

Fartygsbefäl klass VIII

September 2021. Femtonde året i
Gräddö, Rådmansö bygdegård.

Fartygsbefäl klass VIII
16-19 september

Säkerhetskurs för fiskare
17-18 september

Handhavande av snabba fartyg
20-23 september

Förarbevis vattenskoter (1 dag)
20-23 september

KUSTENS.se
marina utbildningar

www.kustens.se

info@kustens.se
Jörgen Emanuelsson
0703-95 22 67
0705-90 13 87

Servicefolk »Vi hjälper dig med allt möjligt. Från tvätta båten, bärga bilen till spränga berg och borra brunn.«

Adas Välkommen in på fika!
 kafé & bageri

Här bakas och tillagas allt från grunden, med råvaror från lokala leverantörer när det finns!

För information och öppettider:
 0173 129 99 el. www.adaskafe.se

Norra Tullportsgatan 6 Östhammar Instagram: adaskafebageri

BYGG&MÅLERI

FALK
 ENTREPRENAD AB

0173 - 500 25 070 - 640 68 78
www.falkentreprenad.com

**VI PRESSAR INTE BARA
 SLANG, VI KAN
 HYDRAULIK OCKSÅ!**

Butiksförsäljning. Gammelbygatan 18 i Östhammar.
parkerstore.com/se industrihydraulik.se

Parker Store **INDUSTRI
 HYDRAULIK AB**

Eds Trädgård
 Handelsträdgård i Östhammar

En kilometer norr om Östhammarsrondell
 Fruktträd - Bärbuskar - Rosor - Perenner
 Klätterväxter - Buskar - Träd - Tillbehör

Nordsjö Idé&Design

Roslagens Golv
 Energivögen 1, Östhammar
 Tel: 0173-212 35
www.nordsjoideesign.se

**PATRIK
 ANDERSSON**
 Bygg & Inredning

073-023 57 64

STRÖMBERGS
 RÖDFÄRGSMAJNING

Även annan tak- och fasadmålning utomhus
070-592 15 31

Byggvaror av rätta virket
 Vi levererar till Er med bil eller egen båt i mellanskärgården

BOLIST
 BERGSHAMRA

0176-26 02 10 • www.bergshamrasag.se

Service och försäljning

MERCURY HR BOAT
 SUZUKI KIMPLE
BERGSHAMRA VARV

www.bergshamraravrv.se

Froms Bygg

ANDERS: **070-770 03 08**
fromsbygg@gmail.com

4WORK
 YRKESKLÄDER

JÄRFÄLLA NORRTÄLJE SOLLENTUNA SÄTRA
www.4work.se

GRÄSKÖ/BÅTVARV

Service och försäljning

MERCURY

070-853 63 13, 0176-45 255 • info@graskobatvarv.se

**GRÄSKÖ
 ARKIPELAG
 SERVICE**

ENTREPRENAD I SKÄRGÅRDEN
 0708 - 455 863

IRISRO
 TRÄDGÅRDSBÅT

Professionell skötsel
 Rådgivning Växtval

irisro.se

Ansvarig 076 70 18 494
 trädgårdsmästare Jessika

VILL DU LIGGA HÄR?

Kontakta Josefin Ekberg
 på 0709-701 901 eller
josefin@magasinskargard.se

magasinSKÄRGÅRD.

Kom och besök
Kulans bod &
galleri på
Bromskärsvägen
Blidö

Tel 070 517 12 53
www.kulan.org

**Kvisthamra
Veterinärklinik**
0176-22 33 02
Telefontid 8.30-11
Öppet mån-fre 8.30-17

Gilla oss på

Bergsgatan 26, Norrtälje
www.kvisthamraveterinarklinik.se

PLÅTTUNNOR

Med lock 208 liter
Hela och rena
Används till vatten/
eldningstunna
400 kr/st

076-392 07 24

GRÄDDÖ BLOMLÅDOR

Egen tillverkning
Alltid impregnerat
Måttbeställning

Ring för offert 0700-534 867

Yxlan

**NICLAS GUSTAVSSON
BYGG & SNICKERI AB**

076-881 61 77 • niclas@ngbygg.se

NJ-Mark

Bergsprängning
Entreprenad-
borrning för
värme, brunnar
& bryggor

070-602 32 42

Servicefolk »Vi hjälper dig med allt möjligt. Från fälla träd, byta däck till sjötransporter och ullstrumpor.«

Låt oss visa skärgården! Vi finns i den.
Reguljär direktbåt Sandhamn – Stavnäs
Båttaxi ≥ 190 p
Skärgårdsturer
Åretrunt-charter
Mat & Dryck
ROSLAGENS SJÖTRAFIK AB
"Tärnan" & "Gudungen" • 070-691 38 58
www.roslagenssjotrafik.se

ALLT FÖR BÅTEN

www.graddomarina.se

**SÄLLSTRÖMS
Snickeri & Bygg AB**

0708-26 13 34
www.sallstrombygg.se

Totte Grönwall Snickeri
0709 408 238

Väddö Ved

"värmer bra"
All sorts ved!

070-340 32 29

KÖKSODEN.SE

Öppet ons-fre 11-17 lör-sön 11-15
Välkomna!
0176-126 63
Norrtäljevägen 470

**ÅKERLUNDS GRUND &
BETONGFÖRÄDLING AB**
070-795 48 51

Vår bästa vän är traktorn

Färsna Gärd Norrtälje
veterantraktorklubben.nu

GÄLLER DET **Träbåtar?**
DÅ GÄLLER DET OCKSÅ OSS!
Nyhet! Båttvätt!
Båtbyggarskola
Fullständig varvsrörelse
**ERIKSSONS BÅTBYGGERI
& BÅTBYGGARSKOLA AB**
Box 15, 130 25 INGARSÖ
0733-522004 trabatar.net

Servicefolk »Vi hjälper dig med allt möjligt. Från tvätta båten, bärga bilen till spränga berg och borra brunn.«

www.lagaskorsten.se
08-10 22 00

SKÄRGÅRDSGRUS
M/F Solskär
LEVERERAR GRUS/BADSAND
UTLÄGGES
070-571 95 80
www.skargardsgrus.se

Transporterar allt från grus till hus.
Även entreprenadmaskinsarbeten.
08-570 331 95, 070-831 41 10

storakalholmen.se svartsonorra.se

Kust- och skärgårdsseglingar

www.constantia.se

Jonas Gärdesgård
Gärdesgård av senvuxen gran, färska vidjor, stören är brända för lång livslängd. 500 kr/m.
0761-41 57 81, 0769-41 96 63
jonas-gardesgardar.se

NORDANVIND
leveranser i Stockholms skärgård och Mälaren
sand · grus · jord
070-349 22 04
www.nordanvind.se

Specialister på bryggor

REUTERSKIÖLD
snickeri. **076-850 12 55**
www.reuterskioldsnickeri.se

M/S Containa: 070-750 90 90
Brunnsborming
Kran upp till 20 m

SKÅN SJÖ Containrar & Storsäckar
FRAKT www.skansjofrakt.se

Transporter året runt

08-571 501 00 www.battaxi.se

Hyra i skärgården?
Se vårt stora utbud

www.skargardsstugor.se 08-570 231 31

Senvuxet virke, brända störor, bundet med färska granvidjor

Insjöns Entreprenad AB
072-560 69 73 gärdesgård.se

Sopa taket fritt från barr, löv och bullig mossa!
Upp till 6 meter lång.

Utan att ramla från taket.
TAKSOPEN.SE

GRUNDET

Vandrarhem, konferens och servering på Rögrund
08-571 56 110 www.grundet.se

THE REEF
swim camp
thereefswimcamp.com

Hitta till rätt ställe

MagasinSkärgårds spridningsområde är stort (30 mil från norr till söder) och tar sin början vid Hållnäs i norra Uppland och sträcker sig söderut ända till Oxelösund och även mot Åland i öster. På våra resor med magasinet har jag samlat på mig en hel del bilder. Det finns flera mer eller mindre intressanta och kulturella miljöer i mitt bildarkiv. Så varför inte låta er läsare ta del av lite återvunnet material och försöka lista ut var jag tog bilden. En ledtråd kan vara att här finns både bruksmiljö, sjöbod, båthus, krog, idrotts- och badanläggning samt ett museum, bland annat. Para ihop bilden med rätt plats. Vi drar några lyckliga vinnare som får varsitt set med marina smycken, halsband och matchande örhängen i rostfritt stål och glittrande strass från Claudia Jewelry. Lycka till.
/ ROINE KARLSSON

Skicka in ditt svar till info@magasinskargard.se eller posta till Magasin Skärgård, Gräddö Varvsväg 12, 760 15 Gräddö. Skriv namn, adress, ålder, yrke och gärna intressen, så vi får lära känna dig lite mer. Och extra plus i kanten om du berättar var du hittade ditt magasin. Tack på förhand!

- 1) Åland 2) Lövestabruk 3) Forsmark 4) Gustavsberg 5) Hållnäs 6) Hallstavik 7) Norrtälje 8) Nynäshamn 9) Östhammar 10) Röder 11) Saltsjöbaden 12) Stavsnäs 13) Stockholm 14) Utö 15) Vaxholm

FOTO: ROINE KARLSSON

Vi gratulerar vårnumrets vinnare i tävlingen »Var finns byggnaden?«

GRATTIS till **Ann Christin Philipsson**, i Norrtälje som fann sitt magasin hos Svanberga pizzeria, och grattis **Lena Edin**, som gillar skärgårdslivet, natur och foto, hon hämtade sitt ex hos Adas café i Östhammar samt grattis även till **Lena Holma-Persson** från Uppsala som är historie- och byggnadsintresserad och hittade vårnumret hos värdshuset i Lövestabruk. Ni har svarat alla rätt på förra numrets Akterspegel. Vi skickar fina marina örhängen till er och det nya sommarnumret.

Rätt svar var: A-2 Arholma, B-13 Fågelsundet, C-12 Gustavsberg, D-9 Herräng, E-4 Mariehamn, F-5 Norrtälje, G-10 Nynäshamn, H-6 Östhammar, I-11 Sandhamn, J-3 Landsort, K-1 Trosa, L-8 Vaxholm, M-7 Stockholm.

Segla från Öregrund

ÄVENTYR MED SUNBEAM

24 juli – 14 augusti

Dagsturer med 105-åringa Sunbeam på tillfälligt besök i Öregrund. Möjlighet att boka hela skeppet och bo kvar ombord. Max 12 pers. Se hela programmet och boka på roslagen.se
HÄR INGÅR: Segling & lunch/delikatesser från Strandnära.

PRIS: Se roslagen.se

Fyrspaning

DAGSTUR TILL ÖRSKÄR

22 augusti

Upptäck Örskär – en idyll med många orkidéarter och en viktig rastplats för flyttfåglar. Besök på fyrplatsen och i fyren. HÄR INGÅR: båtresa tur/retur Gräsö, skärgårdslunch i fyrmästarbostaden/uteservering, kaffe, natur/kulturguidning och fyrentré.

PRIS: 425 kr/person

SÄKRA
TIPS FRÅN
ROSLAGEN

Båtluffa med m/s Rex

NORRA BÅTLINJEN

7 juli – 8 augusti

Upptäck ljuvliga skärgårdsöar med m/s Rex från Norrtälje hamn. Åk på dagstur eller planera in några övernattningar. Ät gott på mysiga skärgårdskrogar och upplev mer av skärgården från en kajak. Nytt för i år – förboka med fördel på roslagen.se

PRIS: Fr 125 kr/vuxen

Gastronomisk resa

BOATING DINNER – Ö TILL Ö

30 juni, 1 juli, 5 & 6 juli

Gastronomiskt skärgårdsäventyr där Gula Båten med kapten tar ert sällskap (min. 5 pers) till Ångsö där en rätt från Furusund Vårdshus dukas upp. Två rätter väntar vid Restaurang Varvet på Högmarsö och dessert på Furusund Vårdshus. Drycker med/utan alkohol ingår.

PRIS: 2 795 kr/person

Upplev ytterskärgården

SÖDERARMSLINJEN

Tisdagar och torsdagar v 27–32

Båten Gladan går från Kapellskär till Söderarm – en härlig tur genom Roslagens skärgård. Se den kulturminnesmärkta fyren från 1839 och njut av fantastisk havsutsikt. Lunch, fika och souvenirer finns att köpa. Guidad militärhistorisk visning betalas på plats.

PRIS: 495 kr/pers

Roslagen

BOKA DIN HEMESTER HÄR!

Det här är några utvalda äventyr från Roslagen. Skanna QR-koden och få fler erbjudanden!

visitroslagen
roslagen.se +46 767 650 660

Ladd- station:

Teckna elavtal nu
så skänker vi 300 kr
till din favoritförening
i Norrtälje.

Vår kärlek till Roslagen skapar energi i våra kroppar. Du känner säkert igen den sprakande känslan när du mår riktigt bra. Det är dock inte bara en känsla, det är elektricitet som faktiskt går att mäta. Så passa på och njut av naturen och ladda batterierna med el från ditt lokala energibolag.

Kolla in filmen när vi bevisar Roslagens effekt på norrtaeljeenergi.se/vigillarroslagen

Norrtälje Energi